

Gyód-Keszü Községek Intézményfenntartó Társulása

Gyód-Keszüi Általános Művelődési Központ

Pedagógiai Programja

FEDEZZÜK FEL EGYÜTT A VILÁGOT!

Tartalomjegyzék

1. Intézmény adatai:	4
2. HELYZETKÉP AZ INTÉZMÉNYRŐL	5
2.1. Az óvodánk szerkezete	5
2.2. Környezetünk bemutatása	5
3. PROGRAMUNK CÉLJA	6
4. PROGRAMUNK ALAPELVEI:	7
5. GYERMEKKÉP	8
6. ÓVODAKÉP	9
7. PEDAGÓGUSKÉP	10
8. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE	11
9. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI	12
9.1. A beszoktatás	13
9.2. Az egészséges életmód alakításának feladatai, egészségfejlesztési..... <i>program</i>	14
9.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés:	18
9.3.1. <i>A befogadás</i>	18
9.3.2. <i>A gyermekek érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelése</i>	19
9.3.3. <i>Az értékelés és jutalmazás:</i>	20
9.4. Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	21
9.5. Sajátos törődést igénylő gyermekek nevelése	24
10. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	25
10.1. A játék.....	25
10.2. Verselés, mesélés.....	27
10.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	29
10.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	31
10.5. Mozgás	33
10.6. A külső világ tevékeny megismerése	35
10.7. Munka jellegű tevékenységek	37
10.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	38
10.9. Nemzeti, etnikai kisebbségi feladatok	40
10.9. A kisebbségi óvodai élet megszervezése:	41
11. INKLUZÍV NEVELÉS:	44
11.1. Hátrányos helyzetűek integrációja.....	44
11.2. Migráns szülők gyermekeinek integrációja.....	46
11.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja.....	46
12. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	49
12.1. Személyi feltételek.....	49
12.2. Tárgyi feltételek	50
12.3. Intézményünk csoportszerkezete.....	51
12.4. Napirend.....	52
12.5. Pedagógiai szempontok, alapelvek a hetirend elkészítéséhez.....	53
12.6. Az óvoda kapcsolatrendszerei	54
12.7. <i>Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések</i>	57
13. INTÉZMÉNYÜNK SZOLGÁLTATÁSAI, HAGYOMÁNYAI	59
13.1. Nevelési időben szervezett szolgáltatások	59
13.2. Hagyományaink, ünnepeink, jeles napjaink	59

14. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK RENDSZERE	60
15. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZATHiba! A könyvjelző nem létezik.	
1. sz. MELLÉKLET: Felhasznált szakirodalom:.....	63
2 sz. MELLÉKLET: SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INKLUZÍV NEVELÉSE, HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEK	65
3. sz. MELLÉKLET: 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete	99
4. sz. MELLÉKLET: Német nemzetiségi könyvek listája	109

1. Intézmény adatai:

Gyód-Keszüi Általános Művelődési Központ

Cím: 7668 Gyód, Fő utca 98.

Telefonszáma: 06 (72) 461-269

E-mail: gyodkeszu.amk@gmail.com

Az intézményalapító neve:

Gyód Község Önkormányzatának képviselő-testülete

Az intézmény fenntartója:

Gyód és Keszü Községek Intézményfenntartó Társulása

7668 Gyód, Fő utca 62.

Az óvodai csoportok száma: 1

Mottónk:

*„A természet varázsát osztja bőven:
A fában, a virágban és a kőben.
Ó, nincs a földön oly silány anyag,
Mely így vagy úgy ne szolgálná javad;
De nincs oly jó, melyben ne volna vész,
Ha balga módra véle visszaélsz!”*

(Shakespeare)

Programunkat az érvényes törvényi szabályozásokat figyelembe véve, jól működő hagyományainkra, értékeinkre építve, pedagógiai- és pszichológiai, elméleti- és gyakorlati ismereteinket összefoglalva hitvallásunk alapján készítettük.

Az új program megírását a törvényi változások, valamint a 2018-ban módosított Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja tette szükségessé.

Óvodánk 2013-tól a Gyódi Óvoda és Művelődési Ház jogutódjaként működik tovább, így Pedagógia Programunk a jogelőd Nevelési Programjának szellemében, annak módosításával készült.

Óvodánkban 1996 óta német nemzetiségi nevelés folyik, az összes gyermek (100%) részt vesz a nemzetiségi programban.

Figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit.

E dokumentumban az óvodánkban dolgozók egységes nevelési elveit, céljait, feladatait rögzítettük, melynek során figyelembe vettük lakókörnyezetünk sajátosságait, a szociokulturális háttérrel, az óvodánkba járó gyermekek szüleinek velünk szemben támasztott igényeit.

A Program bemutatja a szülők, érdeklődők számára óvodai életünket és segíti pedagógusaink napi munkáját.

2. HELYZETKÉP AZ INTÉZMÉNYRŐL

2.1. Az óvodánk szerkezete

A gyermekek három-négy évig ugyanabban a csoportszobában élnek óvodás életüket. A csoport szerkezete - a gyermekek életkorát tekintve - vegyes életszervezésű. A gyermekeket óvodába érkezésüktől távozásukig ugyanazok az óvodapedagógusok nevelik. Az intézmény élén óvodavezető áll.

2.2. Környezetünk bemutatása

Gyód 700 fős lakosságával eredetileg sváb falu, az itt élők igénylik a német nemzetiségi hagyományok ápolását, a német kisebbségi nevelést nyújtó kétnyelvű óvodai ellátást. Az intézmény a Fő utca közepén helyezkedik el, egy impozáns épületegyüttesben a templommal. Óvodai nevelésünk gyerekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk. Mivel az óvoda és az iskola egy épületegyüttesben helyezkedik el, a gyerekek ismerik leendő tanítóikat, így könnyebb az

átmenet. A beiskolázási körzetben élő családok szociális, anyagi kulturális helyzete egymástól nagy mértékben eltér.

3. PROGRAMUNK CÉLJA

*„Az ember is úgy nő, mint a fa, gyökérzetével
kapcsolatai szerteágazó rostjaival. Minél több,
épebb kapcsolattal szívja a világot, annál
magasabb lombot vethet...”*

/Németh László /

A családban nevelkedő kisgyermek számára a családi nevelésre alapozva, azt kiegészítve, napközbeni ellátás keretében a gyermek fizikai- és érzelmi biztonságának és jóllétének megteremtésével, feltétel nélküli szeretettel és elfogadással, a gyermek nemzetiségi / etnikai hovatartozásának tiszteletben tartásával, identitásának erősítésével kompetenciájának figyelembevételével, tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, viselkedési minták nyújtásával elősegíteni a harmonikus fejlődést a családi nevelést kiegészítve.

➤ Az egyenlő esélyekhez jutást, a társadalmi beilleszkedést segítjük:

- A hátrányos, valamint halmozottan hátrányos helyzetű, a szegény és a periférián élő családok gyermekei esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítésére törekvéssel, szükség esetén más intézményekkel, szervezetekkel, szakemberekkel együttműködve.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek esetében fontos a hovatartozás tiszteletben tartásával, biztosítva a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek esetében az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosításával, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségével, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmével.
- A csoportban integráltan gondozható, nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek esetében, minél fiatalabb életkortól kezdve a gondozásba ágyazott fejlesztés formájában, sérülés-specifikus eszközökkel segítjük a rehabilitációt és a rehabilitációt.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek komplex fejlesztése, hátrányok kompenzálása, tehetséggondozás
- A szülővel pozitív töltésű nevelőpartneri viszonyban a gyermekek környezettudatos magatartásának megalapozása

➤ A gyermekek egyéni fejlettségéhez, igényeikhez, szükségleteikhez, érési

tempójukhoz igazodó, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó differenciált személyiségfejlesztés, hátránykompenzálás és tehetséggondozás a tanuláshoz szükséges képességek és részképességek megalapozása a játékban és szervezett tevékenységekbe ágyazottan.

- A környezetben jól eligazodó, jó kapcsolatteremtő problémájára saját megoldást találó gyermekek nevelése.
- Természetszeretet, természet óvásának kialakítása.
- Néphagyományok, népszokások ápolása, beépítése az óvodai életbe. A magyar gyermekköltészet, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemek, a népi, dajkai hagyományok ápolása.
- Német nemzetiségi nevelés beépítése az óvodai életbe. A gyermekek találkoznak a magyarországi németek kultúrájával, hagyományaival, életformájával. Óvodai nevelésünk olyan óvodai életmód, mely lehetőség a német nyelv megélésére, a nemzetiségi identitástudat kialakítására, fejlesztésére. Célunk a gyermekek személyiségének teljes kibontakoztatása német nyelvű környezetben is, figyelembe véve az életkori sajátosságokat, valamint egyéni fejlettségi szintjüket, egyéni fejlődési ütemüket. Nemzetiségünk kultúrájának, hagyományainak, életformájának megélése által olyan nyelvi nevelést kívánunk megvalósítani, amit játékosan, élményszerűen, az egész gyermeki személyiséget fejlesztve szervezünk.

Profilunkat úgy alakítjuk, hogy megfeleljünk:

- a gyermek életkori sajátosságainak,
- a szülők,
- saját pedagógiai etikánk és
- a fenntartó elvárásainak.

4. PROGRAMUNK ALAPELVEI:

Az intézménybe heterogén neveltségi szinttel, más-más családi háttérrel és eltérő szintű német nyelvtudással rendelkező gyermekek érkeznek

Intézményünk nemzetiségi óvoda, ahol a nevelés és oktatás nyelve 50 %-ban a német nyelv, de nem német származású gyermekeket is fogadunk. A német népcsoport nyelvének elsajátításával, kultúrájának megismertetésével, a hagyományőrzéssel hozzájárulunk a pozitív azonosságtudat kialakításához és erősítéséhez.

Az óvoda megteremti az alapokat mind a nyelv, mind a neveléssel összefüggő területeken, amelyekre később az iskolában építkezni lehet.

Az intézményünkben dolgozó óvodapedagógusok mindennapi nevelő munkájukban az alább felsorolt pedagógiai alapelveket szeretnék érvényre juttatni:

- a gyermeki személyiség szeretete, elfogadása, tisztelete, megbecsülése és

bizalma

- az egyéni készségek és képességek tevékenységközpontú kibontakoztatása, a tevékenységhez hely, idő, tér biztosítása,
- nyugodt, meleg, derűs légkör megteremtése, érzelmi biztonság,
- egy-egy gyermekre szabott differenciált fejlesztés,
- másság elfogadása, tiszteletben tartása,
- ápoljuk a magyarországi német nemzetiségi és magyar kultúra hagyományait, erősítjük a kölcsönös egymásrataltságból eredő összetartozás-tudatot.
- önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése
- tehetséggondozás

Intézményünk - elsősorban a szülőkkel ápolt kapcsolatok révén - folyamatosan részt kíván venni lakóhelyünk életében.

Ennek érdekében:

- rendszeres kapcsolatot tartunk a tanulók szüleivel, a családokkal,
- Gyód Község Német Nemzetiségi Önkormányzatával,
- a Lenau-Házzal,
- a megyei német önkormányzattal,
- lehetőséget teremtünk arra, hogy intézményünk életéről, tevékenységéről, eredményeiről minél többet megismerhessenek a szülők, valamint községünk érdeklődő polgárai,
- nevelőink fontos feladatnak tartják, hogy intézményünk - eddigi hagyományaihoz híven - továbbra is képviseltesse magát a különféle községi rendezvényeken.

5. GYERMEKKÉP

*Engem ne emeljen magasba senki,
ha nem tud addig tartani,
míg tényleg megnövök.*

*Guggoljon ide mellém, ha nemcsak
hallani, de érteni akar, hogy
közel legyen a szívdobogásunk. "*
(Birtalan Ferenc)

A gyermek személyiségét az Országos Alapprogram alapján így definiáljuk: szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség, mással nem helyettesíthető szociális lény.

Sikerorientált, a környezetben jól eligazodó, problémájára — aktívan közreműködve — saját megoldást találó, jó kapcsolatteremtő készséggel rendelkező gyermek nevelése a célunk.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, biztosítja minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, valamint az

egyenlő hozzáférést. Kerüljük a nemi sztereotípiák erősítését, elősegítjük a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

A nemzetiségi óvodai nevelés meleg, családi légkörben elősegíti a gyermekek pozitív érzelmi kötődését a német nyelvhez, megteremti az életszerű, sokoldalú érzékelés, a zene, a ritmus jelentőségét figyelembe vevő, utánzásra alapuló, természetes, spontán nyelvtanulás feltételeit.

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe a meghatározó.

6. ÓVODAKÉP

*„A szeretet magja magunkból pereg.
Mégfogam a tenyér simogatásában,
a szem pillantásában, minden
ölelésben.*

*Öntözni jó szóval kell, elültetni
mindenhová, még szikes talajba is ”
(Kun Erzsébet)*

„Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Az óvodában, miközben az teljesíti funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő) a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.”

A „Néphagyományok tevékenység központú beépítésének program” elemeit a gyermek mindenekfelett álló érdekéhez és szükségleteihez igazítottan, a különböző fejlettségi szinteket figyelembe véve alkalmazzuk. Ennek érdekében egy-egy témához kapcsolódóan az élménypedagógia hatásaira építve többféle párhuzamos tevékenységet ajánlunk fel a gyermekeknek. Olyan komplex, rendszerszemléletű saját fejlesztésű program, amely az óvodai tevékenységformákat, képességfejlesztési lehetőségeket kibővíti a néphagyományokhoz, népszokásokhoz kapcsolódó konkrét tevékenységekkel.

Külső és belső környezetünket úgy alakítjuk, hogy az családi, értékeket, érzelmeket sugárzó legyen.

7. PEDAGÓGUSKÉP

*„A pedagógus király lehet a gyermek birodalmában,
ha nemcsak törvényeket talál ki,
hanem figyelembe veszi a gyermek törvényeit is.”
(Ancsel Éva)*

Óvodánkban legfontosabb, amit a gyermekeknek nyújthatunk, a meleg, barátságos, érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkör, környezet. Mindenféle pedagógiai hatás csak ilyen légkörben érvényesülhet. A gyermeket értő, elfogadó, bizonyos kereteket, elvárásokat közvetítő, biztonságot adó környezetben kívánjuk gyermekeinket nevelni. Nevelőmunkánk során abból indulunk ki, hogy a gyermek alapvető és legfontosabb tevékenysége a mással nem helyettesíthető játék, mely egyszerre örömforrás és egyben a személyiség fejlesztés eszköze. Játék során fejlődik a gyermekek mozgása, az értelmi képességeik, a nyelvi kifejező készségük.

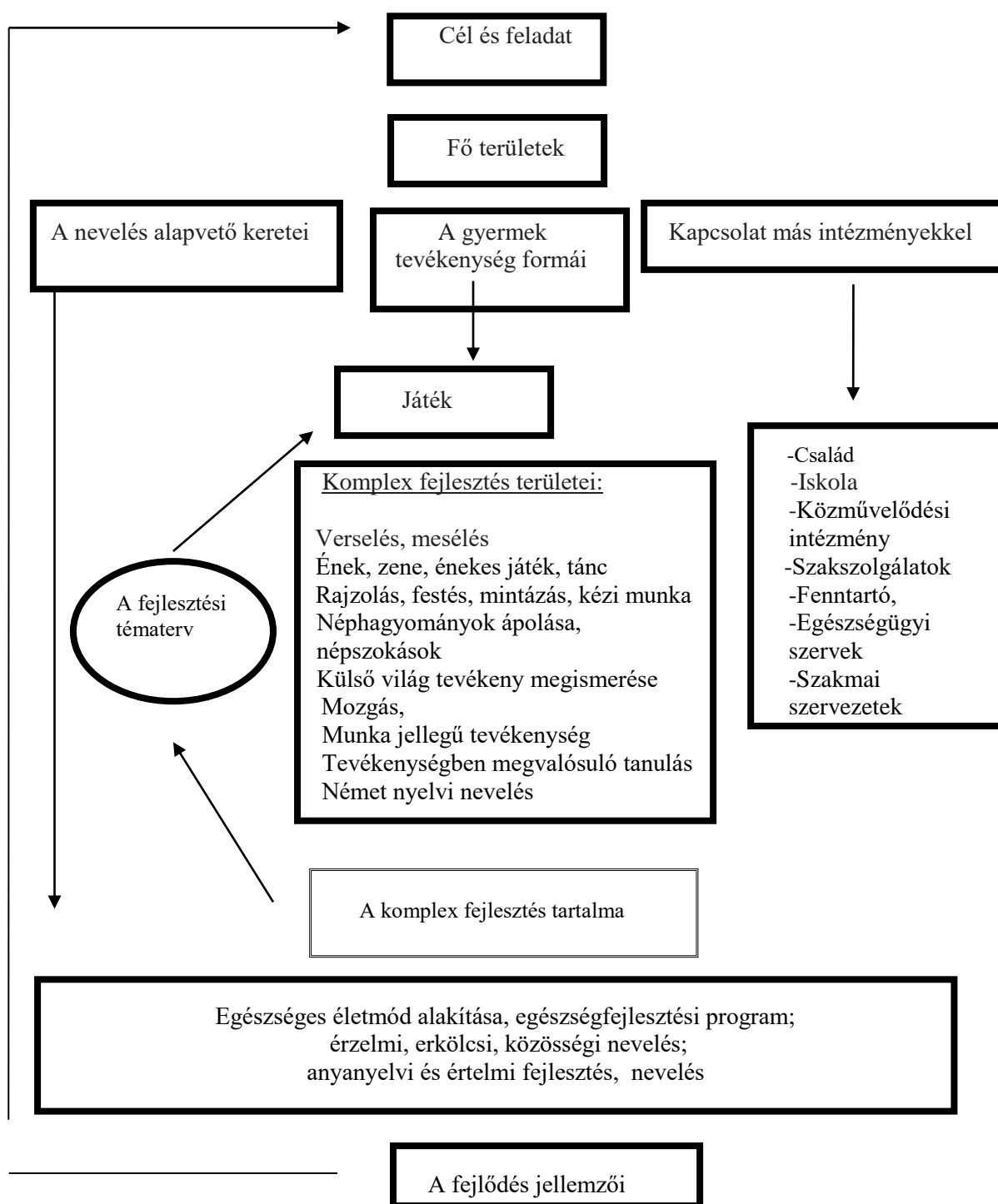
A tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk. Ehhez adunk érzelmi biztonságot, inger gazdag környezetet és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét. A tehetséges gyerekek felismerését, differenciált fejlesztését - egyénileg és kiscsoportos formában - szintén kiemelt feladatnak tekintjük.

Óvodapedagógusként tudatos önképzés során arra törekszünk, hogy képesek legyünk önállóan végrehajtani a projektek fázisainak megfelelő tevékenységeket, különböző fajtájú projekteket tervezni, szervezni, adott témaköröket komplexen feldolgozni. Konkrétumokra, apró részletekre koncentrálni, a megfigyelési folyamatokban pontosan emlékezni tényekre. A gyermekek fejlesztési folyamatában jellemző legyen a realitás, s a helyzetek gyakorlati hasznának felismerése.

Az óvoda és a család jó kapcsolatának kialakulását, fejlesztését, elmélyítését "odafordulással" egymás iránti megbecsüléssel, a különbözőség tiszteletben tartásával kívánjuk megalapozni. Fontos alapelvnek tartjuk a családdal való együttnevelést, a kölcsönös őszinte együttműködést.

„Hajolj felém, tanulj meg engem.
Próbáld meghallani csepp
hangomat, hogy rám ismerj”
(Szabó Magda)

8. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

9. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI

Céljainkat, feladatainkat az Óvodai nevelés országos alapprogramja, valamint a Nemzeti és etnikai kisebbség óvodai nevelése irányelveinek megfelelően fogalmaztuk meg.

A fejlesztés a nevelési folyamat egészén belül történik, melynek keretei az óvodai élet tevékenységi formái, melyek kötelező és kötetlen szervezési formában valósíthatók meg. Programunk vegyes, osztott és részben osztott csoportokban egyaránt alkalmazható. Az óvónők döntési körébe tartozik a pedagógiai módszerek megválasztása és a napirend kialakítása.

Gyermekközpontú szemléletre törekszünk. Valljuk, hogy a változások időszakában is érvényes a gyermekközpontú nevelés. A pedagógiai szabadsággal tudni kell élni. Az óvónő felelőssége a döntés: miért, mit választ.

Nevelésfelfogásunk egyik alaptézise, hogy az óvoda pedagógiai gyakorlata csakis a családi nevelésre építve, annak céljait és eredményeit figyelembe véve lehet eredményes.

Céljaink:

- Fejlődjön gyermekeink mozgása, legyenek edzettek, törekedjenek az önállóságra.
- Érezzék magukat biztonságban, forduljanak bizalommal a felnőttekhez, és társaikhoz egyaránt.
- Fejlődjön én tudatuk, legyenek tekintettel társaikra, tartsák tiszteletben a különbözőségeket.
- Fejlődjön alkati, erkölcsi tulajdonságuk, viselkedéskultúrájuk.
- Fejlődjenek értelmi képességeik, kreativitásuk.

Feladataink:

- gyermekeink gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlesztése,
- gyermeki testi képességek fejlődésének segítése,
- gyermekeink egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- érzelmi biztonság, kedves, derűs, otthonos szeretet-teli légkör biztosítása
- az óvodába lépés első pillanatától kedvező érzelmi hatások érik a gyermeket,
- az emberi kapcsolatokat pozitív érzelmi töltés jellemezze,
- sok közös élményen keresztül a társas szükségletek kielégítésével a közösségi élet szokásai kialakuljanak a gyermekek éntudatának fejlődésével összhangban.
- neveljük a gyermekeket a különbözőségek elfogadására,
- biztosítsunk közös élményeket, erre épülő közös tevékenységeket,
- segítsük a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, egymás iránti figyelem), alkati tulajdonságaik (önállóság, önfegyelm, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését,
- segítsük elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, óvja, tisztelje és becsülje azt,

- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából viselkedésünk modell értékű legyen,
- a gyermek érdeklődésére, cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira, játékosságára - mint életkori sajátosságra - építve változatos, komplex tevékenységrendszereket biztosítsunk, mely során tapasztalatokat szerezhet természeti és társadalmi környezetéről,
- az anyanyelv és a kommunikáció különböző formáinak alakítása nevelő tevékenységünk során,
- megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve, speciális, egyénre szabott nevelési feladatok
- a spontán szerzett gyermeki tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése, valamint az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése, életkoruknak megfelelő műveltségtartalmak átörökítése.
- segítség nyújtás az önismeret kialakításához valamennyi gyermeket nevelő felnőtt részére.
- általános tanácsok a tudatos nevelés kialakításához. Feladatok részletezése az egészséges személyiség fejlesztés érdekében
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében fontos az együttműködő szerep az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- A kétnyelvű csoportban a gyermekei tudjanak tájékozódni a kommunikációs helyzetekben.

Így gyermekeink az óvodáskor végére a belső érés, a családi és óvodai nevelés eredményeként, rendelkezni fognak azokkal a tulajdonságokkal, amelyek lehetővé teszik számukra az iskola megkezdését, örömmel várják azt.

9.1. A beszoktatás

Az első találkozás az intézménnyel, annak emberi és tárgyi környezetével szinte minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő későbbi kapcsolatát. A család és az óvoda együttműködésének első próbája, ahogyan együttesen segítenek a gyermeknek, hogy az óvodába családból közvetlenül kerülő gyerekekkel az óvodapedagógus először az otthonában találkozzék.

Hívja fel a figyelmet a fokozatos beszoktatás előnyeire, esetleg több heti szülői jelenléttől se zárkózzék el. A beszoktatásnak ez a módja gondos előkészítő és szervezőmunkát igényel. Tennivalók a gyermek óvodába érkezése előtt:

- Környezettanulmány elkészítése (kérdőíves kikérdezés, szükség esetén családlátogatás, beszélgetés).
- A gyermek személyi anyagának felvétele.
- Informálódás a gyermek családban betöltött helyéről, érzelmi (anya-gyermek) kapcsolatairól.
- Az első szülői értekezlet, az óvoda pedagógiai rendszerének bemutatása, szervezési kérdések, a szülők kérései, igényei.
- Beszoktatás idején egy hétig mindkét óvodapedagógus a teljes nyitva tartás ideje alatt dolgozik.

- Az óvodapedagógus a beszoktatás ideje alatt a szülővel is foglalkozzék, hogy oldódjon szorongásuk. Hiszen ők is aggódnak: jó helyre kerül-e a gyermekük?
- Különös gyengédséggel foglalkozzék az óvónő az új gyermekekkel a délutáni lefektetésnél, adjon lehetőséget kedvenc tárgyaik óvodai használatára.

9.2. Az egészséges életmód alakításának feladatai, egészségfejlesztési program

Cél:

Az egészséges életre nevelés, az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés.

A 3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét. Az egészség fejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészséges életmód, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása.
- Mozgásigény kielégítése, és a testi képességek fejlesztése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása.

Az egészségfejlesztés területei:

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- személyi higiéné
- testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a bántalmazás, erőszak megelőzése
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Egészséges táplálkozás

Alapelvek:

Az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének (komplettálásának) szorgalmazását szolgálja.

Az óvodás gyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása.

Az óvoda étkeztetését biztosító konyha kapcsolattartójával havonta történik egyeztetés az étlap összeállításáról, melyhez az ANTSZ ajánlást vesszük figyelembe. A

gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania

Az óvoda és a pedagógus feladatai:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli).
- Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja.
- Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket.
- Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára (család biztosítja).
- Szerveznek az óvónők a szülőkkel, támogatókkal közösen hetenként legalább egy-két gyümölcs- és zöldség-napot.
- Tanácsot adnak (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki:
- Óvodai napirend keretében ismertetik meg az óvónők a dajkákkal együttműködve a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italfélelésegekkel. Az étkezést örömtelivé teszik, jó hangulatot teremtenek az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsolják be a napi programba az alternatív egészségfejlesztő programot, (pl projektek), játékos alkalmat teremtenek arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta készítés, tízórai összeállítás).
- A nevelési év során legalább 2 alkalommal kerül lebonyolításra az egészséges táplálkozást népszerűsítő szervezett tevékenység az 5-7 évesek körében . - Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot e tevékenységeknek. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvónők. A legvonzóbbak a kóstolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.
- Az utánzáson alapuló tanulás nyomán könnyebben elsajátítják a közösségi szabályokat, szokásokat, hamarabb önállóvá válnak. Megismerik az egészséges életmód értékeit, felértékelődik az egészség értéke, megóvása

Mindennapos testnevelés, testmozgás

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése a testi képességek fejlesztéséért:

- Változatos napi-, és hetirendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését. Minden nap szervez mozgástevékenységet (tornaszobában vagy udvaron).
- Időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosít a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi (kivételek az erős

napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak).

Személyi higiéné

Óvodapedagógus feladatai:

Tisztálkodás

- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal. A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekbe

Öltözködés

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. Például: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.

Pihenés

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.
- Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja. Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik kéthetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása

- Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiéniai szabályok betartatása a gyermekkel.
- A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérhet.
- A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.
- A logopédus kollégával konzultál, aki hetente tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás

gyermeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.

- A Szakértői Bizottság pszichológusával, egyéb szakemberével kapcsolatot tart, aki évi rendszerességgel megvizsgálja a fejlődésben akadályoztatott gyermekeket, javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális terápiára fogadja őket. Az óvodapedagógus a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkába.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szennvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei: Szabad beszélgetések, kirándulási élmények feldolgozása:

Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Alapelvek:

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni.

Általános előírások :

A gyermekekkel

- az óvodai nevelési év, valamint
- szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védő-óvó előírásokat:
- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre. Elsősegély doboz a felnőtt öltözőben található.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére :

Kulturáltan étkezik

Helyesen használja az evőeszközöket

Önállóan használja a vécét

Önállóan és helyesen mos kezet, száját öblít

Szükség szerint használja a zsebkendőt

Helyesen, megfelelő sorrendben öltözködik, vetkőzik, ruháját helyrerakja

Szívesen kezdeményez mozgásos játékokat, szívesen vesz részt benne

Az egészségfejlesztés szempontjait, alapjait ismeri

9.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés:

*„A szeretet terhet nem érez,
fájdalmat számba nem vesz,
többet mer, mint bír, a lehetetlent
nem panaszolja, mert mindent
lehetségesnek és szabadnak tart. ”*

(Kempis Tamás)

Nevelőtestületünk egységes érvényű feladatrendszerének tekinti a gyermekek emocionális biztonságának megteremtését; önállóságának, személyes jogainak tiszteletét és gyakorlati érvényesítését, egyéniségének és fejlettségének megfelelő módszerek alkalmazását; családja elsődleges nevelő hatásának elfogadását s ennek beépítését az óvodapedagógusok által elfogadott nevelési rendszerbe.

9.3.1. A befogadás

Cél:

Olyan módszerek eljárások alkalmazása, amelyek megkönnyítik a gyerekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez, biztonságot, és nyugalmat adnak. Megkönnyíteni a szülőktől való elválást, biztosítani a folyamatosságot a bölcsődéből érkezőknél.

Megismertetni a gyerekeket új környezetükkel, eközben érzelmi bázist találjanak bennünk, óvónőkben.

Az óvodapedagógus feladatai:

A gyermekek érzelmi biztonságának kialakítása, folyamatos befogadás.

Az óvónők és szülők kapcsolatának kiépítése, az óvónő és gyermek érzelmi kapcsolatának megalapozása.

Az első szülői értekezlet keretében az óvoda napi életéről tájékoztatást ad a szülőknek. Bemutatja az óvodai nevelés törekvéseit.

Megbeszéli az óvodakezdés ütemezését, ismerteti, hogy kit, mely napokon hoznak

be először az óvodába. Megbeszéli az átadás, búcsúzás körülményeit is. Ezzel a szülők előkészítő munkáját támogatja.

Az óvónők közösen készülnek az új gyermekek fogadására: a csoportszobák berendezése, dekorálása, játékok előkészítése, óvodai jelek elkészítése, a környezeti feltételek biztosítása.

A családi környezetből érkező gyerekek szüleinek az óvoda megismertetése különösen fontos, mert első alkalommal találkoznak a gyermek közösségben történő nevelésével.

A változatos óvodai programok maradandó élményt nyújtanak a gyermekek számára, ezáltal nő a gyermekek motiválhatósága. A gyerekek cselekvő, tevékeny részvétellel megismerik a jeles napokat, és ezekhez kapcsolódó szokásokat, melyeknek maguk is művelőivé válnak.

A vegyes csoportba már járó gyermekeket felkészíti az újonnan érkezők fogadására. Az óvoda vonzóvá tételével minden kisgyermekkel érezteti, hogy várta már, és örül az érkezésének. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy pozitív érzelmi hatások ériék őket már az előzetes óvodalátogatásuk során is. Az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze az első pillanattól. A „szülő beszoktatás” során a gyermek eddigi fejlődési jellemzőit megismeri, a szülő tájékoztatása alapján.

Az egyes gyermekek szokásainak alakításával, érzelmi kötődéseknek segítségével a meghiúsított kapcsolatok kiépítésére törekszik.

A befogadás időszakában megfigyeli, hogy

- a gyermek miként fogadta el az új környezetet,
- hogyan reagált a szülőtől való elválásra,
- magára talált-e a játékban,
- hogyan alakult a kapcsolata az óvónőkkel,
- hogyan illeszkedett be az óvodai élet ritmusába,
- mi okozott számára örömet vagy nehézséget,
- hogyan reagált a társakra.

A megfigyeléseket írásban rögzíti a gyermekek személyiséglapjain.

9.3.2. A gyermekek érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelése

Cél:

Derűs, vidám, élményekben gazdag, szeretetteljes érzelmi biztonságot nyújtó, kiegyensúlyozott óvodai légkör és kapcsolatrendszer alakulása, amelyben a gyermekek jól érzik magukat, és lehetővé válik pozitív tulajdonságaik minél teljesebb kibontakozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek közötti kapcsolatrendszer bővítése, társas szükségleteik kielégítése.
- A szociális érzékenység fejlesztése.
- Szociális érzelmek, szociális kapcsolatok támogatása, erősítése

- Az erkölcsi és akarati tulajdonságok alakítása.

Fontos szerepet tulajdonít mintaadó személyiségének és irányító tevékenységének. A közte és a gyerekek között létrejövő érzelmi kötődésre építve saját maga modell értékével hat és teremti meg a feltételeket a gyermekek között kialakuló őszinte, biztonságos, toleráns egymás mellett éléshez. Az óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek és gyermek-gyermek kapcsolatot a pozitív attitűd jellemezze. Az intézmény összes alkalmazottjával mintát ad a kommunikációra, bánásmódra. Arra törekszik, hogy gyermekkel igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva bánjon, találja meg a gyermekben azt az egyedi képességet, megnyerő tulajdonságot, mely a fejleszthetőség alapját képezi.

A társas együttélés szabályait, szokásait gyakoroltatja a csoport fejlettségi szintjén. Szükség esetén speciális szakemberek bevonását kezdeményezi (pl. nehezen szocializálható, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermek).

Megismerteti a gyermekekkel a lakóhely szűkebb és tágabb környezetét.

9.3.3. Az értékelés és jutalmazás:

Cél:

A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

Az értékelést fontos személyiség és közösségalkító tényezőként alkalmazza. Az óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíti leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítja ki a pozitív motivációkat.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái:

Az óvodában alkalmazott jutalmazás a verbális és nonverbális kifejezések, és kommunikációs eszközök, érzelmek kifejezése, kiemelt-megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása. A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású. Tárgyi jutalmazást nem alkalmaz.

A fegyelmező intézkedések az életkori sajátosságokból fakadóan mindig a pozitív irányba ható mintaadás, átterelés, motiválás, megbeszélés, szélsőséges esetben tevékenység megállítása. Elkülönítés (csoport területéről), étel, tárgy vagy szeretetmegvonás nem alkalmazható. Mindig a gyermek viselkedésének közösségellenességére irányul, a pillanatnyilag adott magatartást ítéli el és nem a gyermeket.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Jól érzi magát az óvodában csoporttársaival, a csoportban dolgozó felnőttekkel.
- Elfogadja és tiszteli a gyermekek különbözőségeit.
- A csoport kialakult szokásrendszerét betartja

- Önbizalma megfelelő.
- Feladat és szabálytudata kialakult
- Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik
- Az udvariassági formák betartásával kommunikál
- Tiszteli, becsüli szülőföldjét.

9.4. Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

"Az ember egész életére képes megőrizni a gyermekkorban rátapadó szavakat, hangulatokat, emlékképeket, amelyek aztán érett korban válnak igazi szellemi tulajdonná. Így az alvó csírák virággá nyílnak. Tudjuk, hogy nem a rációba, hanem az érzelmekbe elvetett alvó csírák hajtanak ki később, ám a virágzáshoz szükséges ez a korai vetés."
/Törzsök Béla/

A gyermekek érdeklődésére, természetes kíváncsiságára építve arra törekszünk, hogy gyermekeink változatos tevékenységeken keresztül tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek az őket körülvevő világról, ezáltal kielégítsék azokat.

A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendezése, bővítése valamint különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő gyakorlása, az értelmi képességek / érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás/ és a kreativitás fejlesztése is mindennapi feladatunk.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat, mely legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érezékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás - alkotóképesség - fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Az anyanyelvi nevelés fejlesztési lehetőségei szélesednek a beszéltető környezet megteremtésével, a tevékenykedés és a szóbeliség összekapcsolásával

A beszélgetés, kommunikáció, amelyben a visszahúzódó gyermek is képes kifejezni magát – hangulatjátékokban verbális módon elmondja, vagy nonverbális módon gesztusokkal, mimikával, mozgással fejezi ki érzelmeit, játssza el a mesét, illetve a vele történt eseményeket.

Minden gyerek beszédét meghatározza otthoni nyelvi környezete. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességein keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme.

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, megfelelő artikulációja, a hangkapcsolatok törvényszerűségei. A gyermekek a meséből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg. Gyermekek szókincse bővül a régies kifejezésekkel, a használati eszközök, tárgyak megnevezésével. A pozitív élmények hatására a gyermekek motiválhatósága nő, ismereteik bővülnek.

A bábjátékban, dramatikus játékban kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

Néphagyományok tevékenységközpontú beépítése elősegíti és esélyt ad a gyermekekben rejlő tehetség kibontakoztatásának. A tehetség gondozása a teljes pedagógiai folyamatunk része. Esélyek biztosítására és a gyermekek iránti kitüntetett figyelemre nagy hangsúlyt fektetünk nevelő munkánk során. A tehetséggondozás is rendkívül sokrétű, így fejlesztése változatos programokat igényel, melynek kínálata biztosított óvodánkban.

Célok:

- Alakuljon ki az érdeklődés, kíváncsiság az egyes tevékenységek iránt.
- Erősödjön a testi, szellemi egészség megőrzésére való törekvés.
- Fejlődjenek a gyermekek kognitív képességei / megfigyelés, emlékezet, képzelet, figyelem, gondolkodás. /
- Kapjanak sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeket!.
- Bővítsék, gyakorolják és rendszerezék a környező világról szerzett tapasztalataikat.
- Valósuljon meg a differenciált egyéni képességek és készségek szerinti fejlesztés.
- Fejlődjön a kommunikációs képességük / beszédprodukción, beszédértés, beszédprozódus, nyelvi képességek /
- Valósuljon meg az egyéni különbségek- adottságok, hajlam, rátermettség, képességek felfedezése.
- Alakuljon ki az "énkép" és a testséma.
- Fejlődjön az önálló gondolkodásuk, döntési képességük.
- Fejlődjön a vizuális percepció / formaérzéklet, formaérzékelések /.
- Valósuljon meg a figyelemkoncentrációs tevékenységek biztosítása
- Beszédértésük, társas kommunikációjuk dinamikusabban fejlődjön
- Utánzásos tanulási lehetőségek által emlékezetül aktivizálódjon.

Feladatok:

A gyermekek számára meglévő tapasztalataikra, élményeikre és ismereteikre alapozva, képességeik kibontakoztatásához szükséges változatos tevékenységek és tanulási formák gyakorlásának folyamatos biztosítása.

- Folyamatos megfigyeléssel a meglévő képességeik megismerése.

- A képességek fejlesztése.
- A kiemelkedő képességű és a részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyéni fejlesztési terv készítése.
- Minden gyermek képességét önmagához viszonyítva igyekezzon az óvodapedagógus fejleszteni.
 - A nyelvi kultúra alapjainak lerakása, a nyelvi képességek életkornak és egyéni fejlettségnek megfelelő fejlesztése, a gyermekek szociokulturális hátterének figyelembevételével.
 - Az óvodapedagógus mesemondása, versmondása példa értékű legyen, hiszen a gyermek azt igyekszik utánozni, így a gyermek szabad önkifejezése jól fejlődik, szókincse bővül. Az egyéni fejlesztésre szoruló gyermeknél személyre szabottan, a konkrét hiányosságokat megcélózva kell alkalmazni a mese-vers és a báb kínálta fejlesztési lehetőségeket
 - Beszélgetésre alkalmas, ösztönző, nyugodt kiegyensúlyozott légkör biztosítása.
 - Lehetőségek megteremtése a folyamatos beszéd gyakorlására.
 - Szókincs folyamatos bővítése.
 - A beszédszínvonal emelése a nyelvi kifejezés eszközeinek variálásával.
 - Beszédmegértés fejlesztése.
 - Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása – szükség esetén szakember által logopédiai fejlesztés.
 - A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
 - A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása.
 - Legyenek képesek másokat is meghallgatni.

A vegyes csoportban több együttes élmény átélésére van lehetőség, a kommunikációs helyzetek árnyaltabbak. Beszédük választékosabbá, szókincsük bővebbé válik. Változatos motivációkkal, tevékenységi formák felajánlásával inspiráljuk a gyerekeket a tevékenység választására.

A spontán helyzetek kihasználása, váratlan szituációk lereagálása rugalmas tervezést kíván az óvoda pedagógustól. A gyerekek akkor válnak érdeklődővé a tanulási folyamatban, ha a tanulás meghagyja számukra a szabad választás érzését. Biztosítjuk számukra a cselekvő részvételt a tapasztalatok szerzésében.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- A gyermek törekedjen a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére.
- Rendelkezzék problémafelismerő és megoldó képességekkel.
- Tudja figyelmét rövid ideig ugyanarra összpontosítani.
- Vegyen részt a különböző tevékenységekben.
- Segítséggel javítsa saját tévedéseit, ellenőrizze saját tevékenységét.
- Törekedjék az önértékelésre.
- Ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban is.

Értékelés:

Pozitív megerősítések. / dicséret, buzdítás /

9.5. Sajátos törődést igénylő gyermekek nevelése

A nehezen szocializálható, vagy lassabban fejlődő, vagy koránál alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű vagy elhanyagolt, ill. kiemelkedő képességű gyermekeket, fejlődésüket megkülönböztetett figyelemmel kísérjük. Ők speciális ismereteket, sajátos törődést igényelnek. Szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, gyermek pszichiáter, gyermekorvos, szociálpedagógus, gyógypedagógus, logopédus, konduktor) közreműködésével, szülők együttműködésével.

Tehetséggondozás

„A nevelés feladata segíteni minden ember személyiségének optimális fejlődését, egyéni sajátosságainak, képességeinek kibontakoztatását.” (Kelemen László)
Valamilyen területen minden gyermek tehetséges. Óvodapedagógusaink feladata, hogy hozzájáruljanak a gyermekek tehetségének felismeréséhez és kibontakoztatásához. Célunk, hogy a gyermekek minél változatosabb tevékenységeket végezzenek, hogy adottságaik megmutatkozhassanak. Az adottságok csakis a pozitív, a gyermeknek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé. Feladatunk a fejlődéshez a lehető legkedvezőbb feltételeket biztosítani. (idő, hely, nyugodt elfogadó légkör, megfelelő tevékenység)

A tehetséggel kapcsolatos teendők:

- A tehetség felismerése és differenciált fejlesztése.
- A fejlődési hátrányok megszüntetése.
- A másság kezelése.

A tehetséggondozásnál

- fejlesztjük a tehetséges gyermek erős oldalát, erősítjük a gyermek tehetségével összefüggő gyenge területeket,
- olyan légkört alakítunk ki a gyermek körül, amely őt elfogadja, személyiségének fejlődését segíti,
- megteremtjük a pihenés, relaxáció lehetőségét.

10. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

*"Ahhoz, hogy valaki teljes személyiséggé, egész emberré váljon
hozzátartozik a gazdag, személyes fantáziavilág. Ez pedig csak a
játékban indulhat és alapozódhat meg."
/ Zilahi Józsefné /*

Az alapvető célkitűzést és feladatrendszert a következő tevékenységrendszerben valósítjuk meg:

- játék,
- verselés, mesélés,
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka,
- mozgás,
- a külső világ tevékeny megismerése,
- munka jellegű tevékenységek és a
- tevékenységekben megvalósuló tanulás.

Ebben a tevékenységrendszerben kiemelt szerepet szánunk a semmi mással nem helyettesíthető játéknak. A gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát, aktivitását felhasználjuk a szervezett tevékenységek során.

10.1. A játék

Cél:

Az örömteli játék adta lehetőségek kiaknázásával a gyermekek teljes személyiségfejlődésének, pszichikumának, kreativitásának, és a differenciált képességfejlesztésének megvalósulása.

Testi, szociális, értelmi és kommunikációs képességei, akarati tulajdonságai, érzelmi viszonyulásaik, szokásaik, viselkedésük, alkalmazkodó képességük fejlődése, mely során érvényesül a gyermekek szabadsága, önállósága. E gyermekkorban természetes módon kialakítható tulajdonságokkal a felnőtt életben is fontos vonások megalapozásának elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítja a nyugodt, szabad játék feltételeit. A léghör kialakítása során vidám, nyugodt, barátságos családi, elfogadó, felszabadult hangulatot teremt.
- A játéktémákat és azok tartalmát, a csoport összetételét és életkori arányait figyelembe véve alakítja ki a teremben az állandó és ideiglenes játszóhelyeket. Lehetőséget teremt a játék folyamatában a változtatásokra. A mozgásos és a nyugalmasabb játékok számára egyaránt biztosítja a játék tartalmának megfelelő teret, és „kuckókat”, hogy a játszócsoportok igényeik szerint elkülönülhessenek.
- A napirend keretein belül biztosítja a hosszan tartó és zavartalan játékidőt. Ezáltal lehetőséget nyújt az elmélyült játék kialakulására, a játéktémák

kijátszására, a tartalmas alkotások létrehozására. Indokolatlanul nem szakítja félbe a játékidőt.

- A tartalmas és fejlesztő játékeszközöket a csoportok összetételéhez és igényeihez mérten (a költségvetésben tervezettek szerint) pótolja, bővíti, cseréli, karbantartja. A gyermekek igényeinek megfigyelése, valamint a fejlesztő feladatok tervezése alapján a csoportonkénti átgondolásával, választja ki a játékeszközöket. Az esztétikai és minőségi igény mellett a fejlesztő, motiváló hatást is figyelembe veszi. Biztosítja a különböző játékformák feltételeit: gyakorló-, szimbolikus-, szerep, konstruáló, kreatív tevékenységet.
- A játékosság kialakítása, a játékos történetek eljátszása a zenei eszközök felhasználásával, mozgással, tánccal, utánozó állatmozgások, vagy kitalált lények tánca ritmikus, egyedi mozgássorokkal a személyiségfejlesztés meghatározó eszköze.
- A játékszereket és eszközöket úgy helyezi el, hogy könnyen áttekinthetők és elérhetőek legyenek a gyermekek számára, és keltsék fel érdeklődésüket.
- Jó szokásrendszer kialakításával, tapintatos, elfogadó nevelési stílusával megteremti a nyugodt, derűs, szeretetteljes, bizalmas hangulatot.
- A játékkedv fokozása, a játéktémák bővítése, a tartalom mélyítése érdekében sokoldalú élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket szervez, kihasználja az óvoda, a város, a környezet és a szülők kínálta lehetőségeket, sétákat, kirándulásokat.
- A gyermekek óvodán kívüli, otthonról hozott tapasztalatait és élményeit is felhasználja a játék tartalmi gazdagítása érdekében.
- Az együtt játszó gyermekek csoportjait figyelemmel kíséri, a baráti kapcsolatok alakulását segíti. A játék továbbfejlesztését technikai tanácsokkal, új eszközökkel színesíti. Szükség esetén (agresszió, szorongás) védelmet, biztonságot nyújt, segít feldolgozni az élményeket.
- Csak akkor avatkozik be, ha pozitív fordulatot kell adni egy nem kívánatos viselkedési formának, vagy zavarják egymást, testi épségüket veszélyeztetik, ha a konfliktusokat a játszócsoport nem képes önállóan megoldani.
- Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítja, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.
- A játék stimulálása érdekében problémát vet fel, választásra készítő megjegyzéseket tesz, eszközhasználatra ösztönöz, ötletet ad (nem konkrét) vagy serkenti kidolgozását. Szükség esetén segítséget és példát, mintát nyújt. Szabályjátékokat irányítja, irányíthatja.
- Az óvodai tevékenységeink változatosak, élménygazdagabbak, cselekvő tevékeny részvételt biztosítanak a gyermekeknek, mely által ismereteik jobban rögzülnek. A gyermekek társas játékaiban, alkotásaiban (rajzaikban) megjelenik az élmények feldolgozása.

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére:

- Képes szerepvállalásra.
- Képes elfogadni játszótársai elgondolásait.
- Játéka elmélyült kitartó.
- Alkalmazkodik a játék szabályaihoz.
- Játékeszközökre vigyáz.

10.2. Verselés, mesélés

Cél:

Irodalmi élmény nyújtásával a gyermekek érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi fejlődésének elősegítése.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Művészi értékű, népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotásokat válogat az alábbi szempontok szerint:
 - ♣ 3-4 éveseknek rövid állatmesék, láncmesék. A versanyag zömét a népi mondókák alkotják, ezek közül is ölbeli játékok, állathívogatók és az ismert költőink ritmikus, játékos versei.
 - ♣ 4-5 éves korú gyermekeknek egyszerűbb tündérmesék, hosszabb lélegzetű állatmesék, magyar írók modern meséi, valamint verses mesék. A népi mondókák, halandzsza szövegek, kiolvasók alkotják a nagyobb részt. Ezen kívül vidám humoros versek, klasszikus és mai magyar költők versei, művei.
 - ♣ 5-6-7 éves korra már kialakul a mesére való beállítódás, a kettős tudat. Így a klasszikus tündérmesék, cselekmény dús állatmesék, népmesék, novellisztikus, realizisztikus, tréfás mesék, meseregények kerülnek előtérbe. A versanyagot gazdagítják a népi mondókák, kiolvasók mellett a lírai versek.
- Fokozatosan szoktatja rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A többszöri meghallgatás után a gyermekekkel a mesét dramatizálva is feldolgozza szókincsük és kifejezőmódjuk bővítésére.
- A bábokkal való ismerkedéskor rövid, párbeszédese jeleneteket mutat be.

Később a bábok számát, jelenetek időtartamát növeli. Eleinte a kicsiknek paraván nélkül bábozik.

- A nagyobbakkal minden adandó alkalmat felhasznál a kiolvasók, versek ismételtetésére. Az új verseket a gyermekek élményeihez kapcsolja. Ügyel a szavak pontos, tiszta ejtésére, értelemszerű hangsúlyozására.
- Mese, vers tevékenységeket naponta szervez.
- Az élményszerű befogadáshoz megteremti a szükséges nyugalmat. A mondókázást mindig mozgáshoz, játékhoz kapcsolja. A versek mondogatását spontán helyzetekhez, emlékezetes élmény együttesekhez fűzi az utánzási, ismétlési kedvet felkeltve.
- A verset, mint egészet mindig az elejétől a végéig mondja el. A hozzá kapcsolódó gesztusokkal, mozdulatokkal, közös ritmikus beszéddel motivál.
- Szervez könyvtárlátogatást a nagyobbaknak.

Kiemelt területek érvényesülése:

Elementális drámajátékok: mese, vagy történet eljátszása - egyéni elgondolások előtérbe helyezésével, kellékek kiegészítő biztosításával

A mese feldolgozásának formái:

- A magyar gyermekköltészet, népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, ugyanakkor a klasszikus és a kortárs irodalmi művek feldolgozása egyaránt
- Nemi szerepek szocializációját segítő mesék kiválasztása
- Az óvodában alkalmazható bibliai történetek feldolgozásának módszere

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen mondogat verseket, mondókákat, hallgat mesét.
- Szívesen mesél, bábozik, dramatizál.
- Képről mondatokban beszél.
- Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Tud rövid történeteket, szöveget visszamondani.
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatai érthető kifejezését.

A képességfejlesztés lehetőségei a vers és mesehallgatás alkalmain

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	VERBÁLIS	TESTI
Érzelmi biztonságuk kialakítása, érzelmi életük gazdagítása, igazságérzet kialakítása. kapcsolatteremtő képesség.	Belső képi világuk, fantázia, reprodukció készség mese megértése, időrendiség, Testrészek ismerete, testséma fejlesztése, dominancia	Mozgásos észlelés, tapintásos észlelés, hallás, hangészlelés, auditív emlékezet, beszédritmus,. Beszédkedv felébresztése, artikulációs tisztaság, beszédkészség, nyelvi kifejezőkészség, beszédkultúra, pantomimika. Nonverbális készségek.	Ritmusérzék, auditív ritmus egyensúlyérzék, finommotoros tevékenység: beszéd és mozgás összekapcsolása.

10.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Cél:

„Az éneklés az öröm forrása, kedvelt, önfeledt tevékenység, és hogy részt vállaljon a teljes személyiség formálásból” (Kodály).

Örömteli élményekben, gazdag tevékenységekben a zenei – érdeklődés, anyanyelv, ízlés kialakulása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások felhasználásával fejleszti a ritmust, éneklést, hallást, mozgást.
- Az éneklési készség, ritmusérzék, hallásfejlesztés, harmonikus mozgás, zenei alkotó fantázia fejlesztése.
- A népdalok, népi játékok által a hagyományokat megismerteti, továbbélését segíti.
- Jó példát mutat a gyermekeknek a tiszta, szép énekléssel és szövegkiejtéssel.
- Ügyel, hogy a dalanyag a gyermekek értelmi és fizikai adottságainak megfelelő, kis hangterjedelmű c-c' magasságú legyen.
- Buzdítja, bátorítja a gyermekeket az egyéni, önálló éneklésre is.
- Az egyenletes lüktetés megéreztetését kiscsoportos korban elkezdheti egyszerű, utánzó mozdulatok folyamatos ismételtetésével.
- A dalok ritmusát kiemeli, erre épül a motívum hangsúly megéreztetése.
- Egyenletes és ritmus összekapcsolása.
- Ritmus visszhang játék.
- Gyors-lassú tempó érzékeltetése és kifejezése.
- Megismerteti a gyermekeket néhány egyszerű ritmushangszer használatával.
- Hallás fejlesztés: Magas és mély hang közti különbség felismerése és kifejezése. Halk és hangos közti különbség felismerése és kifejezése.
- Hangszín felismerés: a környezete tárgyainak, zörejeinek felismerése. Belső hallás fejlesztése:
- Dallam felismerés (dúdolásról, hangszerről).
- Dallambújtatás

- Harmonikus mozgás, gyermektánc fejlesztése: Térformák alakítása. Egyszerű tánc mozdulatok elsajátítása (p1: forgás, guggolás, taps, sarokkoppantás, egy lépéses csárdás). Átbújás, szűkülő-bővülő kör, sorgyarapodó, páros játékok, utánzások.
- Zenei alkotó fantázia fejlesztése
- Kérdés-felelet játék.
- Énekelve beszélgetés.
- Énekelve, ritmizálva köszönés.
- Ismert mondókára, versre dallam kitalálása.
- Az egyszemélyes játékhelyzettel felkelti a gyermek éneklési kedvét.
- A nagy teret igénylő énekes játékokat az 5-6-7 éves korú gyermekek számára heti 1 alkalommal kötött jelleggel szervezi a tornaszobában, a többi korosztálynak kötetlenül a csoportszobában vagy udvaron.
- A zenei nevelést szorosan kapcsolja az óvodai élet minden területéhez.
- A jeles napokat, ünnepeket a kapcsolódó mondókákkal, dalok éneklésével (Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Március 15.) feleleveníti.
- Természeti és társadalmi eseményekhez kapcsolódó népszokások dalainak, játékaiknak felelevenítése.
- Zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni.
- Tud dallamot, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Tud társaival térformákat alakítani.
- A zenei fogalmakat ismeri és alkalmazza.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt a dalból kiemelni.
- Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kíséni.

Képességfejlesztés lehetőségei az ének, zene, énekes játék tevékenységében

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	VERBÁLIS	TESTI
Zenehallgatás – befogadás, zenei ízlés, népi hagyományok ápolása, ismerkedés a klasszikus zenével a szép, - mint esztétikai élmény egymáshoz való pozitív viszony érzelmi élet gazdagodjon. Alkalmazkodó	Auditív memória, belső hallás, vizuális memória, dallam felismerés hangszerről, énekhangról, dallamvisszhang. Zenei érdeklődés, téri tájékozódás – keresztcsatornák, zenei kreativitás, zenei improvizáció, pontos szövegkiejtés,	Hangszín felismerés: zörejhangok, különböző hangú tárgyakkal halk hangos felismerés, maga – mély hang érzékelése, megkülönböztetése, felismerése, ritmusérzék, egyenletes lüktetés, környezet hangjainak megfigyelése	Mozgáskultúra fejlesztés, mondóka, játékos mozgással, egyenletes lüktetés, különböző mozgásformákkal, ritmustartás, ritmustapsolás, ritmushangszerek megismerése, mondóka ritmusa, nagy mozgások fejlesztése: gyors – lassú

képesség, együttműködő készség, közösségi érzés.	tiszta éneklés és artikuláció. Testséma, testrészek		mozgások, egyensúlyérzék és finommotorika
---	---	--	---

Zenés játékok:

- Téri orientációt fejlesztő játékok
- Testsémát fejlesztő játékok
- Utánzó mozdulatok: figyelem, alkalmazkodó képesség, kognitív-és motorikus képességfejlesztés, térbeli tájékozódás, testséma fejlesztés, ellentétpárok különbségének megtapasztaltatása
- Mozgásos mondóka és- daltanítás: Verbális és zenei memória fejlesztése mozgás segítségével

10.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Cél:

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Jókedvvel végzett tevékenység közben óvodásainkban a külső világot megismerő képesség, az ebben való tájékozódás, intellektuális látás, kreativitás, befogadó képesség kialakulása.

Képi-plasztikai kifejezőképességük, komponáló, és rendező képességük, színeképzetük, esztétikai érzékenységük és igényességük, finommotorikájuk fejlődése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti a különféle anyagokat, eszközöket, technikai eljárásokat, hogy ha ezekben gyakorlottá válnak, tudjanak a tartalomra figyelni (képzelet, fantázia, egyéni érzelmek, egyéni kifejezőmód).
- Lehetőséget ad a gyermekeknek önálló új technikát is kitalálni, alkalmazni. Az örömmel, játékosan végzett vizuális tevékenységet úgy biztosítja, hogy a gyermekektől a cselekvést és nem az eredményt várja, értékeli. Ugyanakkor figyelembe veszi, hogy a rajzzal közöl valamit.
- Biztosítja a megfelelő körülményeket: állandó hely, a gyermek által bármikor elérhető eszközök, anyagok, jó légkör. Tiszteletben tartja az egyéni fejlődésük útját, tempóját, sikerélményhez juttatja őket.
- Eszközt, anyagot, témaválasztási lehetőséget kínál, mely a gyermek érzelmi beállítódására, kötődésére, környezetismereti témára épül a cselekvés öröme érdekében.

- Szervezeti forma megválasztásával a rugalmasság, folyamatosság elvét alkalmazza.
- Biztosítja az alkotás lehetőségét az egész nap folyamán. Nagyobb gyermekkel kiállítás - tárlatlátogatást szervez.

Javasolt technikák:

- Zsírkréta, kréta, ceruza rajz, olvasztott kréta, aszfaltkréta
- Festés: vastag, vékony ecsettel, újjal, egyéb eszközökkel
- Zsírkréta rajz után festés (vegyes technika)
- Nyomatok agyagba, gyurmába (termékek, tárgyak)
- Nyomatok dúccal (krumpli, dugó, termés, stb.)
- Előhívó, satírozó játék (falevél, fonal, ragasztás papírból, textiltől előzetesen)
- Tépés, majd vágás (vegyesen is)
- Papírbatkolás (gyertya használata)
- Festés hullámpapírra
- Hullámpapírok ragasztása
- Varrás hullámpapírra Vastag fonallal — Hajtogatás, képi elrendezés ragasztással
- Vágás, hajtogatás díszítése nyomattal, rajzzal, festéssel (karkötő, ház stb.)
- Téri elrendezés utólagos ragasztással (elé, fölé, mögé, gyermekrajzokból is)
- Fonalhúzás (festett fonal kihúzása)
- Pókozás
- „Csomagolás” (papírral, fonallal bevonás)
- Testek felület díszítése (dobozok, hengerek, faépítők stb.)
- Festés üvegre, textilre, gipszre, fára, kőre
- Fonalragasztás síkon képi jelleggel
- Papírcsík hajlítással térbeli formák alakítása
- Kész képeken vágással (ajtó ablaknyitás)
- Mintázás nemcsak agyagból, gyurmából, hanem más képlékeny anyagból (szalma, újság, krepp)
- Mozaik
- „Fénymásolás” (zsírkréta satírozás, ceruza)
- Papírmetszet
- Fóliadomborítás, karcolás
- Fűzések, szövések különböző eszközök felhasználásával (termékek termények növények)
- Kézműves technikák gyakorlása (decupage)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol.
- Helyes ceruzafogás és eszközhasználat jellemzi.
- Ábrázolása változatos szín és forma használatot, tagoltságot mutat.
- Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- Részt vesz játék -, kellék -, ajándékkészítésben. Téralakításra építésre képes.
- Tud különféle technikákkal alkotni, anyagot, témát választani.
- Igény az alkotásra, önkifejezésre, környezetalakításra és befogadásra.

Képességfejlesztés lehetőségei a rajzolás, a mintázás, kézimunka tevékenységeiben

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	VERBÁLIS	TESTI
Akarati tulajdonságok, igényesség, szép iránti fogékonyság, esztétikai érzelmek, frusztráció. Önismeret, önértékelés, önbizalom, testséma, testrészek, keresztcsatornák, pozitív énkép, önefogadás, alkalmazkodási készség.	Alaklátás, formaállandóság, rajzi kifejezőképesség, emlékezet, fantázia, alkotóképeség, észlelőképesség, formák, arányok, méretek, színek, színharmóniák, színárnyalatok. Formaérvék, formaismeret, formaképzlet, színérvék, díszító érvék, irányérvék, mozgásos észlelés rész – egész látás, tapintás, észlelés, megfigyelőképesség, vizuális memória, ritmus, összehasonlítás, szétválasztás, csoportosítás, téri tájékozódás síkban, térbeli alakzatok felismerése, létrehozása.	Fogalomrendszer, szókincsbóvítés Időviszonyok Tárgyi megnevezések Testfogalom Verbális fejlesztése Rajzi kifejezőkészség komplex fejlesztése	Egyensúlyérvék, Finommotorika, kézügyesség. Helyes eszközfogás, ülés, testtartás Nagymozgások szem – kéz, szem – láb koordinációja, mozgás feletti kontroll, mozgás tudatos irányítása, szemmozgatás, szemfixáció.

10.5. Mozgás

Cél:

Az egészséges életmód, a rendszeres testedzés szokásrendszerének, a testi-lelki harmónia kialakulása, a társra figyelés, az alapvető testi képességek és mozgáskészségek (harmonikus, összerendezett, fegyelmezett, nagy és kismozgás) és pszichomotoros képességek fejlődése, a mozgás megkedvelése különös tekintettel a természetes mozgásokra, és koordinációra.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Fizikai állóképesség, erőnlét és koordináció fejlesztése.
- Nagy- és finommozgások, testséma, téri tájékozódás és egyensúlyfejlesztés.
- Laterális dominancia fejlesztése.
- Vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó illetve azt kiegészítő szerepű mozgásokat gyakoroltat.
- Probléma megoldást erősíti mozgással végzett feladatmegoldásokkal.
- A mozgással kapcsolatos szókészletet fejleszti.
- Fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitást előkészíti.
- A sikeres feladatmegoldások eredményeként növeli az önértékelést és önbizalmat.
- A tornával és mozgásos játékokkal fejleszti a gyermekek természetes

- mozgását, valamint testi képességeiket (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, koordináció).
- Pozitív irányba befolyásolja a mozgás által a gyermek teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítő képességét.
 - A mozgásos tevékenységek során segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, az alkalmazkodó képesség, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.
 - A mozgásos lehetőségeknek teret biztosít teremben és szabad levegőn egyaránt.
 - Heti 1 kötelező testnevelés foglalkozást szervez a Művelődési Ház termében, ill. a pellérdi iskola tornatermében, kedvező időjárás esetén az udvaron.
 - Zenés tornát, sétákat, kirándulásokat (5-7 évesekkel) szervez.
 - Differenciált feladatadással lehetőséget teremt arra, hogy az adott gyakorlatokat a gyermekek saját képességeiknek megfelelően hajtsák végre, kellő aktivitást és terhelést biztosít. A foglalkozások körültekintő szervezésével és előkészítésével a várakozási időt kerüli.

Az életkorhoz az alábbi szempontok szerint a mozgásanyagot összeállítja:

- Járás, mászás, futás, ugrás, dobás, elkapás, húzás, tolás, függeszkedés, forgás, gurulás, hordás, egyensúlyozás.
- Gimnasztika és talajtorna elemek.
- Sokszínű, változatos testnevelési játékok.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szeret mozogni, kitartó.
- Tud ütemtartással járni.
- Képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes padon.
- Tud rövidebb távon egyenletes iramban futni.
- Versenyjátékokban betartja a szabályokat.
- Tud helyben labdát pattogatni.
- Kezdeményez mozgásos játékokat.
- Sportmozgások alapelemeit ismeri.

Komplex készség és képességfejlesztés lehetőségei a mozgás során:

- Figyelemkoncentráció, gondolkodás, logika
- Mozdulás, - nagymozgások, finommozgások, mozgáskultúra fejlesztése szabad és kötött formában

Képességfejlesztés lehetőségei a mozgástevékenység terén

TESTI	ÉRZELMI - SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	KOMMUNIKÁCIÓS
Erő, ügyesség, összerendezett mozgás, egyensúlyérzék. Finommotorika, állóképesség, mozgásigény, nagymozgások, szem – kéz koordináció.	Aktivitás, érzelmi motiváltság erősítése, kitartás, szabálytudat, nehézségek leküzdése. Közösségi magatartás, kudarc elismerése, önbizalom, önértékelés, testfogalom, testséma, testrészek és funkcióik megismerése, oldaliság, a törzs függőleges zónájának kialakítása, önmaga felismerése (tükör).	Térérzékelés, téri irányok és viszonyok, alak, forma, szín, méret megismerése, keresztcsatornák, vizuális, tapintásos, hallásos. Vizuális időrendiség és ritmus, vizuális diszharmónia.	Tárgyak testrészek megnevezése, téri irányok viszonyok megnevezése, méret, hasonlóság, különbözőség megnevezése, mozgással és a testsémával kapcsolatos szavak gyakorlása.

10.6. A külső világ tevékeny megismerése

Cél:

Minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalat szerzése az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, valamint annak formai, mennyiségi viszonyairól. Életkoruknak megfelelő szinten olyan szokásrendszer elsajátítása, amelyek meghatározóak a környező világgal való harmonikus kapcsolatteremtéshez. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A természeti, emberi, tárgyi környezettel, családdal való ismerkedés során olyan tapasztalatok szerzése, amelyek matematikai tartalmúak: mennyiségi, alaki, nagyság- és térbeli viszonyok. Ismereteit tevékenységekben alkalmazza.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elősegíti az emberi és tárgyi környezethez fűződő pozitív viszony kialakulását, a természet védelmét, a környezettudatos magatartás megalapozását.
- A környezettel való ismerkedés közben fejleszti a gyermekek beszédmegértő, és nyelvi kifejezőkészségét, értelmi képességeit.
- A környezet megismerése közben tapasztalatokat nyújt a tér- és síkbeli formákkal, mennyiségi összefüggésekkel, relációkkal kapcsolatban.
- Elegendő alkalmat, időt, helyet biztosít a biztonságos életvitel szokásainak kialakításához.

- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A tervezés során figyelembe veszi a négy őselemet: Tűz-Víz-Föld-Levegő és a helyi adottságokat, lehetőségeket, évszak változásait, ünnepeket.
- Alkalmi és folyamatos tevékeny tapasztalatszerzéseket, megfigyeléseket, komplex érzékszervi ismeretgyűjtéseket, munka jellegű tevékenységeket, szimulációs játékokat szervez az alábbi témakörökről:
 - ♣ évszakok, természet változásai,
 - ♣ időjárás, öltözködés, színek
 - ♣ hét napjai, napszakok
 - ♣ növények, állatok, ezekhez kapcsolódó emberi tevékenységek.
 - ♣ test
 - ♣ közlekedés
 - ♣ falunk, városok
 - ♣ család
 - ♣ foglalkozások
 - ♣ fizikai jelenségek.
- A tárgyak, személyek összehasonlítása tulajdonság szerint.
- Halmazalkotás, ítéletek, nyitott mondatok, relációk, mérhető tulajdonságok, rendezés, sorozatok.
- Számfogalom előkészítése: összemérés (mennyiségek, halmazok), természetes szám képzeteinek kialakítása (tőszám, sorszám).
- Műveletek: bontás, hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel.
- Tapasztalatok a geometria köréből, építés.
- Alkotások szabadon és másolással, tevékenység tükörrel, tájékozódás térben és síkban.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat.
- Ismeri a színeket, azok árnyalatait.
- Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik.
- Tudja lakcímét, testvérei és szülei nevét, születési helyét, idejét.
- Ismeri, betartja környezeté közlekedésének legfontosabb szabályait, ismeri a közelben lévő közintézményeket.
- A tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Meg tudja állapítani több, kevesebb, ugyanannyi.
- Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kisebbet, nagyobbat, többet, kevesebbet létrehozni.
- Helyesen használja a tő és sorszámneveket.
- Helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat.

Képességfejlesztés lehetőségei a külső világ tevékeny megismerése során

TESTI	ÉRZELMI - SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	KOMMUNIKÁCIÓS
Egyensúlyérzék, finommotorika, nagymozgások, szem – kéz, szem – láb koordináció. Manipulációs készség, gyors reagálás.	A természethez való pozitív érzelmi viszony szülőföld, emberek, a táj szeretetre nevelés, tárgyi kultúra értékeinek szeretete, védelme. Feladattudat, szabálytudat, kitartás, türelem, ítélőképesség, kapcsolatteremtő képesség, közösségi érzés, szociabilitás, másokkal való kapcsolat igénye, testséma önmaga felismerése. Intellektuális érzelmek, együttműködési készség, feladattartás, önálló feladatmegoldás.	Érzékelés, íz érzék, térérzékelés, idő érzékelés, érzékszervi működés. Figyelem – koncentrált, - szándékos: Formaalakítás, hallási érzékelés, szem fixációs működése, tapintásos érzékelés. Téri helyzetek, cselekvések, színek, irányok, formák, tulajdonságok, méretek felismerése. Fogalomalkotás, számfogalom, számolási készség, problémamegoldó gondolkodás Szándékos figyelem Problémakezelés Analizáló-szintetizáló készség fejlesztése	Beszédkultúra, kérdéskultúra, kifejezőkészség, magabiztos tudatos kreatív önkifejezés. Választékos nyelvi eszközökben gazdag, kultúrált stílus különböző kommunikációs helyzetekben. Beszédbátorság erősítése, beszédtechnika fejlesztése, szövegértés, kialakítása szövegalkotási kedv felkeltése Kommunikációs igény motiválása. Szókincsbővítés, tiszta artikuláció fejlesztése, verbális fejlesztés, testrészek neve.

10.7. Munka jellegű tevékenységek

Cél:

A munkavégzéshez szükséges beállítódások, célszerű munkafogások, készségek, képességek, tulajdonságok kialakulása, cselekvő tapasztalással a gyermeki személyiség, attitűdök fejlesztése, saját és mások munkájának megbecsülésére és elismerésére nevelés.

A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyugodt légkört biztosít, hogy kitartással végezhessek el a tevékenységeket.
- Állandó megerősítéssel a munkához való pozitív viszonyt alakít ki, mely során

- meg- tanulják tisztelni a munkát végző embert.
- Megéretteti a gyermekekkel, hogy a munka felelősségteljes feladat, melynek eredménye van.
 - Megismerteti a külső világ tevékeny megismerése által kínált tevékenységek, kísérletek során alkalmazott eszközök balesetmentes használatát. (szőlőprés, paradicsompasszírozó, szűrők, reszelő, kések, tölcsérek stb.)
 - A kísérletek során alkalmazott elektromos eszközök bemutatását, használatát dajkai segítséggel kellő körültekintéssel szervezi meg.
 - Ügyel arra, hogy ne jelentsen terhet, feleljen meg az egyéni fejlettségi szintnek.
 - Igényt alakít ki a gyermekekben a rend és a rendezett körülmények megtartására.
 - Arra neveli a gyermekeket, hogy változó körülmények között is képesek legyenek alkalmazni ismert munkafogásokat.
 - Fejleszti az akarat tulajdonságaikat: önállóságukat, kitartásukat, önzetlenségüket, felelősségtudatukat.
 - Méretben és minőségben olyan eszközöket biztosít, amelyek megfelelnek az óvodás gyermekek igényeinek.
 - A gyermeket a saját személyükkel kapcsolatos teendőkkel ismerteti meg: testápolás, öltözködés, önkiszolgálás, majd a társakért végzett tevékenységek önként vállaltását vezeti be.
 - A naposi munkát (5-6-7 éves korban) figyelemmel kíséri. A napos feladatait (déli terítés), melyet középső csoportban önkéntesen vállalhatnak, nagyoknál naposi tábla alapján, megismerteti.
 - A gyermeket alkalmyszerű munkákkal bízza meg fejlettségétől függően:
 - ♣ Eszközök előkészítése, elrakása,
 - ♣ teremrendezés,
 - ♣ eszközkészítés,
 - ♣ javítás,
 - ♣ növénygondozás,
 - ♣ seprés, gereblyezés, lombgyűjtés, locsolás, hólapátolás

A tevékenységek jellemzői óvodáskor végére:

- Ügyel saját személye és környezete rendjére.
- Munkatevékenységében kitartó.
- Szívesen vállal munka jellegű megbízásokat.
- A munkavégzésnél használt eszközöket elrakja.
- Az étkezőasztalt esztétikusan teríti meg.
- Étkezés után a saját edényeit elrakja.
- Részt vesz teremrendezésben, ágyazásban.

10.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Cél:

A gyermek közvetlen környezetéből származó tapasztalataira, kíváncsiságára, utánzási hajlamára, élményeire, érzelmi beállítódására épített tartalmak megismerése, a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók differenciált

fejlődése, mely a teljes személyiség fejlődését támogatja. Elsődleges cél a gyermeki kompetenciák fejlesztése, támogató környezet megteremtésével, és a gyermeki előzetes tapasztalatok figyelembevételével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportlétkör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás és cselekedtetés, felfedezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése, a kutatás, problémamegoldás, felfedezés örömeivel.
- A közvetlen tapasztalatra, mozgásra, élményre épülő képességek, részképességek fejlesztése, mely magába foglalja a szenzoros, motoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.
- A tervezett tanulási tevékenységet a négy őselem köré szervezi, de tartalma az évszakok változásait követi, a megfigyelhető természeti és társadalmi jelenségeket, eseményeket, az ünnepek sajátosságait, az óvodai élet hagyományait, aktualitásokat.
- Projektelemekek, téma-hetek alkalmazásával komplex ismereteket nyújt, tapasztalatszerzési lehetőségeket biztosít.
- Elsősorban differenciáló, egyéni vagy mikrocsoportos, illetve kooperatív technikákat alkalmaz.
- A tanulás alapvető feltételének megteremtése, a szokásrendszer kialakítása, a tevékenységek állandó helyének meghatározása, a jól megválasztott időkeret, és az elegendő számú, méretű, minőségű, sok érzékszervet foglalkoztató eszköz biztosítása.
- A szervezeti formát a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvónő megválasztja, differenciáltan alkalmazza.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az egyszerű feladatokat megérti.
- Ha a helyzet megkívánja, kivárja amíg rákerül a sor.
- Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladatai végrehajtásában kitartó.
- Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.

Drámajáték, mint módszer a tanulás folyamatában:

Célja:

hogy a gyerekek pontosan tudják kifejezni magukat, erősödjön empátiás képességük, finomodjon esztétikai érzékenységük, értsék, szeressék, óvják, tiszteljék a világot amiben élnek.

A drámajátékok részt vállalnak önmaguk és a világ mélyebb megismerésében, megértésében.

Az óvodapedagógus feladatai:

A drámajátékokat demokratikus vezetési módon vezesse végig. Nem lehet indokolatlan visszautasítás, megválaszolatlan kérdés. A legfontosabb játékvezetői tulajdonság leginkább a jó megfigyelés, kérdezni tudás, rugalmasság, következetesség, empátia, gyermekismeret, hitelesség, nyitottság, elfogadás, kreativitás.

A gyermekcsoport érettségi szintjéhez való alkalmazkodás, a játékok kreatív átformálása szintén a csoport vagy a témához való kapcsolódás által.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Korának és képességeinek megfelelő értelmi és érzelmi intelligencia.
- Megfelelő szocializáció, szabálytudat, ön- és társselfogadás.
- Kreatív, gazdag fantázia, empatikus attitűd, jó kifejezőkészség, kommunikáció.
- Kitartó, elmélyült a játékokban és feladataiban.
- Kíváncsi és érdeklődő a körülötte lévő környezet iránt.

10.9 Nemzeti, etnikai kisebbségi feladatok

*"In meine Hand ist es gegeben,
den Kindern eine Welt zu bau'n,
in der sie ganz geborgen leben
in der sie frei auf sich vertrau'n."
/ Ursula Bintig /*

Óvodai nevelőmunkánk az Óvodai nevelés országos alapprogramja ill. az azt kiegészítő Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve (17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet 3. melléklete) alapján folyik. Intézményünk kisebbségi nevelést folytató óvoda, mely mindkét nyelv, a magyar és a német nyelv fejlesztését szolgálja. Óvodai életünk tevékenységi formáiban mindkét nyelv használata érvényesül. A két nyelv használatát az óvodai élet kezdetén a gyermekcsoport nyelvismerete határozza meg. Leggyakrabban a magyar nyelv ismeretét tapasztaljuk, az óvodai élet során fokozatosan térünk át a német nyelv használatára.

A kisebbségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

Az utánzáson alapuló nyelvsajátítás fő területének a játékosságot tekintjük, mint a nyelvtanulás egyik eredményes útját.

A gyermek 3- 6- 7 éves korban az óvónő, mint modell utánzása révén a beszédmegértés fokára jut el, valamint képesek lesznek a feltett kérdésekre 1-2 szavas tömondatban válaszolni. Rugalmas hangképző szerveinek köszönhetően játszik a német nyelvre jellemző hangzórendszerrel. Fogékony a nyelv zeneiségére, ritmusára.

A gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve a rendszeres nyelvgyakorlás, a naponta alkalmazott nyelvi játékok, beszédhelyzetek igen jelentősek.

A tevékenység célja:

- biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára;
- ápolja és fejlessze a kisebbségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
- készítse fel a gyermeke a kisebbségi nyelv iskolai tanulására;
- segítse a kisebbségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

A tevékenység feladatai:

- A gyermeki személyiség optimális fejlesztése a játéktevékenységeken belül a spontán és irányított tanulással, valamint az egyéb tevékenységi formákkal.
- A rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítani az utánzásokon alapuló nyelvelsajátítást.
- A kisebbségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével a nyelvelsajátítás változatos módon történő megszervezése.
- A nyelvre jellemző artikulációs bázis kialakításával a gyermekek felkészítése a német nyelv tanulására.
- A német nemzetiségi kultúra hagyományainak és szokásainak megismertetése.
- A kommunikációs helyzetek megteremtésével a gyermekek eljuttatása a beszédmegértés szintjére.
- Megfelelő feltételek biztosítása a különböző időtartamú tevékenységformákhoz.
- A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően a csoportok heti- és napirendjeinek rugalmas alakítása.
- A német kultúrkincs (hagyományos és modern) átörökítése.
- Családdal, kisebbségi szervezetekkel történő együttműködés a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a kisebbségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.

Kiemelt feladatok az óvodapedagógus számára:

10.9. A kisebbségi óvodai élet megszervezése:

A kisebbségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart. Gyermekeink már az első naptól hallanak német nyelvű szavakat, kifejezéseket a csoportban. Vegyes életkorú csoportunkban a példa ragadós, általában gyorsan, 1-2 hét alatt sikerül feloldani a gátlásokat.

Fontos szempont, hogy a csoportban az óvodai nyitva tartás teljes folyamatában egy német-nemzetiségi óvodapedagógus végzettségű kolléga legyen a gyermekkel. Így gyermekeink napi kapcsolatban vannak a német nyelvvel, lehetőségük nyílik a nap bármely szakában történő gyakorlásra.

Tevékenységszabványok:

- A játékfajták, az irodalmi, a zenei, vizuális élményt nyújtó és a gyermekek mozgásfejlesztését célzó tevékenységek lehetővé teszik az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.
- A munkajellegű tevékenységek is segítik a német nyelvi nevelés hatékony megvalósulását, a gyerekek nyelvhez fűződő pozitív érzelmi viszonyának kialakulását és a differenciált nyelvi fejlődését.

A nyelvi fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyermekben alakuljon ki a pozitív érzelmi viszony a német nyelv iránt.
- Életkorának megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy megszerzett ismereteit a kisebbség nyelvén is tudja közvetíteni.
- Tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben, biztonsággal vállalja a válaszadó szerepét.
- Sajátítsa el a német kultúrából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat.
- Ismerje meg a német népi szokásokat, hagyományokat, tárgyi emlékeket. Tisztelje, becsülje azokat.

Értékelés:

- Pozitív megerősítések / dicséret, buzdítás /

Feltételek:

A nyelvi nevelés elengedhetetlen feltétele a nyelvi nevelést segítő eszközök széles skálája.

Nemzetiségi alapprogramunk:

- Nagy Jenőné: Lachen, entdecken, bewundern

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A gyermek belső érése, a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként, a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére – hat-hét éves korra – eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

Biológiai fejlettség az óvodáskor végére:

- Testileg arányosan fejlett, teherbíró.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció, egyensúlyérzék, a finommotorika, a térarányok ismerete.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.
- Fejlődik vizuális észlelése, auditív információk feldolgozása.

Pszichikus fejlettség az óvodáskor végére:

- A pszichikus fejlődés megfelelő biológiai alapokat igényel, összefügg annak meglétével.
- Az egyik terület fejlesztésére, tökéletesítésére irányuló feladatok ugyanolyan mértékben más területeket erősíthetnek meg.

A beszéd-készség fejlettsége:

- A beszédfejlettségnek kiemelkedő szerepe van az iskolában.
- Az óvodapedagógus feladata a beszédhibák kiküszöbölésére, a szóbeli kifejező-készség, és a nyelvi információk megértésének fejlesztése.
- A tevékenységi formák mind-mind kiváló lehetőség a beszéd-készség fejlesztésére. Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan beszél, gondolatait érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, mások beszédét végighallgatja, minden szófajt használ, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat.

A figyelem fejlettsége:

- A szándékos és tartós figyelemre való képesség az értelmi fejlettség jelentős ismérve, a tanulás egyik alapja.
- Az iskolaérett gyermek már képes legalább 15 percig figyelni egy meghatározott feladatra, megjelenik a figyelem megosztására és átvitelére való képesség.

Feladatunk, hogy előkészítsük a lényegre törő megfigyelésre.

Az emlékezet fejlettsége:

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

A gondolkodás legmagasabb szintjéhez, a nyelvi gondolkodáshoz kell a gyerekeknek elérniük, és megtanulniuk a gondolkodási műveletek elvégzését első osztályos korukig.

Képes:- az analízáló gondolkodásra,

- a szintézisre,
- a rész, egész viszonyának felismerésére,
- összehasonlítási műveletekre,
- a rendezésre.

A gondolkodást fejleszti az ismeretszerzés cselekvő, megismerő szemlélete.

Szociális érettség:

A gyermekek az óvodáskor végére szociálisan is éretté válnak az iskolai életre.

A szociálisan érett gyermek:

- képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre,
- a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek közötti kapcsolatteremtésre,
- alkalmazkodó,
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- kialakulóban van feladattudata,

- alakul munkatempója,
- önfegyelme, önállósága,
- a közösséghez való tartozás igénye,
- baráti érzése társai iránt.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

Mindezek kialakulásához, fejlődéséhez a pedagógus modell. Meleg légkör kialakításával, következetességgel, igazságos vezetéssel pozitív viszonyulást alakít ki a gyermekekben.

11. INKLUZÍV NEVELÉS:

*„Nem elég kiterjesztenünk a kultúrához való jogot minden emberre, gondoskodnunk kell arról is, hogy valóban élhessen a jogával minden ember. Önhibáján kívül se meg ne fosztassék, se ne gátoltassék senki attól, ami jár neki pusztán az által, hogy embernek született.”
(Karácsony Sándor)*

Játékba ágyazott tevékenységközpontú tanulás óvodai fejlesztőmunkánk fő pillére. Ahogy a játék mint cselekvés teljesen egyedi, úgy az óvodai tanulás is egyénre szabottan lesz csak hatékony. Ezért a mikro-csoportos és egyéni tanulási munkaformának, fejlesztésnek van létjogosultsága a frontális tanulással szemben. Mivel a játéktevékenység a kreativitásra épül, nem a pedagógus által elképzelt megoldásmódok az elvárhatók, hanem a gyerek által kezdeményezett utak. Az egyénre szabott módszerek, eszközök, valamint az eltérő idejű tanulási idő mind az óvodai tanulás jellemzői. Mindez már magába foglalja a differenciálást, azt, hogy a személyiség saját útját bejárva képes fejlődni, azt, hogy a fejlesztés nem azt jelenti, hogy felzárkóztatjuk a gyerekeket egy átlagszintre, hanem azt, hogy mindenki a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kibontakozni, fejlődni. Ebbe a szemléletbe, és az ezen alapuló gyakorlatba a kiugró képességű, tehetséges gyermekek fejlesztése is beletartozik. Az elv ugyanis azonos: mindenkit a maga szintje és képességei szerint kell nevelni. Az egyes gyerekek között vannak *kiugróan jó képességűek* – de ők sem feltétlenül minden területen azok -, vannak *nehezen nevelhetők*, vannak *más kultúrában élők*, és vannak *sajátos nevelési igényűek*.

Az *inklúzióban* a „minden gyermek más” elve érvényesül. Nem feltétlenül a felzárkóztatás a cél, hanem a saját szint maximumára való eljutás. Az *integráció* az inkluzív pedagógiai gyakorlat azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő egyének elfogadását - óvodában történő együttnevelését – jelenti.

11.1. Hátrányos helyzetűek integrációja

„Hátrányos helyzetű gyermek, tanuló: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző

megállapította; e csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállításának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek;” (1993. évi LXIX. törvény a közoktatásról 121.§)

Célok:

- Tiszteljék a különbözőséget.
- Valósuljon meg az esélyegyenlőség biztosításának elve.
- Alakuljon ki a multikulturális szemlélet.
- Minden körzetben élő gyermek óvodai nevelése kezdődjön el három éves korban.
- Tartsák tiszteletben egymás emberi méltóságát.

Feladatok:

- Velezületett méltóság és egyéni autonómia tisztelete.
- A gyermek személyiségállapotának megismerése.
- A nevelői hatások együttes hatásának kifejtése érdekében a szülői ház nevelési szokásainak, elvárásainak megismerése, és a vele való kapcsolat kiépítése.
- Minden óvodás gyermeknek egyenlő esélyt kell kapnia képességeinek maximális szintű fejlesztéséhez.
- Aktív szerepvállalás az óvoda pedagógiai közvetlen és közvetett környezetében mindenfajta elnyomás megszüntetésében.
- Megismerni a gyerekeket érő eltérő szociális hatásokat és ezek viselkedésükkel való kapcsolatát.
- Integrációpárti attitűd kialakítása.
- Az óvodáztatás arányának emelése.
- Családok számára nyitott óvodai programok szervezése.

Pedagógusok kiemelt feladatai:

- Ismerjék a HHH gyerekek sajátosságait,
- Ismerjék az integrált neveléshez szükséges eszközöket, módszereket,
- Tudják elindítani az inkluzív pedagógiai környezet kialakítása érdekében a pedagógiai eszközrendszer bevezetését saját, és vagy intézményük gyakorlatába, intézményi csoportjuk együttműködésére, munkamegosztására építve,
- Tudják megteremteni azokat a feltételeket, amelyek az egyénileg és az intézményük számára választott elemek bevezetését, folyamatossá tételét biztosítják,

Feltételek:

- Védőnővel, jegyzősséggel, szakszolgálatokkal való intenzív kapcsolattartás.
- Intézmények infrastrukturális lehetőségeinek bővítése.

11.2. Migráns szülők gyermekeinek integrációja.

A nem magyar állampolgár, „az óvodai nevelésit, az iskolai nevelést és oktatást a pedagógiai szakszolgálatokat a tankötelezettség fennállása alatt, továbbá a tankötelezettség ideje alatt megkezdett és a tankötelezettség megszűnése után folytatott tanulmányok alatt a magyar állampolgárokkal azonos feltételekkel vehetik igénybe. (1993. évi LXIX. törvény a közoktatásról 110.§ 3.)

Célok:

- Tartsák tiszteletben egymás emberi méltóságát.
- Valósuljon meg az egyéni bánásmód elve.
- Csökkenjen a bevándorló gyerekek testi, lelki, szociális előítéletekből származó kirekesztettség érzése a nem magyar kultúrák megismerése által.
- Valósuljon meg a neveléshez való hozzáférés joga.
- Kapja meg a befogadó ország gyermekeit megillető jogokat.
- Alakuljon ki a multikulturális szemlélet.
- Sajátítsák el a magyar nyelvet.
- Alakuljon ki a befogadó ország értékeihez való pozitív kötődés.
- Alakuljon ki a nyitott és megértő viselkedés a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.

Feladatok:

- A bevándorló gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.
- Olyan feladatok meghatározása, amely a bevándorló gyerekek számára is teljesíthető – jussanak sikerélményhez.
- A gyermekek állampolgársága, anyanyelve közötti különbséget, kultúra őrzését, átörökítését mint egyetemes emberi jogot, értéként kezeljük.
- Személyre szabott fejlesztési terv kialakítása a magyar, mint idegen nyelv játékos elsajátítása érdekében.
- Művészeti értékeink, kincseink felhasználása.

Feltételek:

- Elfogadó, segítő környezet
- Egyéni, differenciált bánásmód.

11.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja.

Óvodánk részt vesz a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű – az egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdő, értelmi-, és beszéd fogyatékos gyermekek óvodai nevelésében, amennyiben intézményünk a kijelölt óvoda.

Óvodai nevelési programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során ezért figyelembe vesszük a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltakat.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk
- Kiemelt célunk elősegíteni e gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- A rehabilitációs tevékenységünket team-munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus, a gyermeket nevelő óvónők és dajkák vesznek részt.
- Rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai pedagógiai programba, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint. A team döntése szerint kerül sor egyéni kiegészítő fejlesztő, rehabilitációs, illetve terápiás foglalkozásokra.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulás érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük –így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása- fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek különbözőségét hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

A rehabilitáció általános célja:

- a sérült funkciók fejlesztése, újak kialakítása
- A sérült funkciókkal egyensúlyban a meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése
- Amennyiben speciális eszközök használata szükséges, ezek elfogadtatása, a használat tanítása

A rehabilitáció fő területei:

- az észlelés – vizuális, akusztikus, taktilis, vestibuláris, kinezteziás – fejlesztése
- a motoros készségek fejlesztése
- a beszéd-és nyelvi készségek fejlesztése, szükség esetén alternatív kommunikációs eszköz használatával
- a szociális készségek fejlesztése
- a kognitív készségek fejlesztése
- az önellátás készségeinek fejlesztése

A rehabilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul

meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás:

- Évnyitó szülői értekezleteinken rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárási szabályainkról.
- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a nevelési tanácsadó, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.
- Tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, ezt a szakvélemény megállapítja.
- Helyhiány esetén elsőbbséget élveznek az óvodába már a sérülés megállapítása előtt felvett gyermekek. A helyhiányt az óvoda vezetője saját jogkörében írásban 8 napon belül jelzi a szakértői és rehabilitációs bizottság felé.
- A csoportban elhelyezett gyermekek irányszáma 1-2 fő, a mindenkor főről az óvodai nevelőtestület meghallgatása után, a fogyatékoság típusát, a speciális igények mértékét figyelembe véve az óvodavezető dönt.
- Abban az esetben, ha az integrált nevelésre javasolt gyermek a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi gyermekkel való együttnevelést, 1-3 hónapos megfigyelési idő után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

12. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

12.1. Személyi feltételek

Óvodánkban valamennyi óvodapedagógus felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Az óvodai nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus, akinek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára. Jelenléte az óvodai nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. A nevelőtestület azonos célokért, azonos elvek alapján változatos módszerekkel dolgozik. A csoportban dolgozik egy gyermekszerető, szakképzett dajka, aki az óvodapedagógussal összehangolt munkájával hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.

A nevelők speciális érdeklődése színesebbé teszi a mindennapi életet:

- a nyitottság légkörét teremti meg a kapcsolatokban, hozzájárul a megfelelő közérzet és a kiszámíthatóság érzéséhez, s ezzel az együttműködés fokozásához, a megoldásban érdekelték fontos, hogy mindkettő résztvevő igénye kielégül, és egyikünk sem lenne vesztes.

A figyelem, a meghallgatás, a kérdezés és a visszajelzés az egyik fontos munkaeszközünké vált.

A dajkai munka szerepváltása csak az óvodapedagógusi munka szerepváltásának kontextusában értelmezhető.

Munkáját a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik, egyértelműen elkülönítjük mely esetben kompetens, mely esetekben segítő a szerepkörük.

A dajka kompetens szerepkört tölt be:

- az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése során;
- a gyermekekről kapott információk felettesei felé való továbbításában;
- az óvoda vagyon- és állapotvédelmében;
- a névre szóló, hitelesített munkaköri leírásában rögzített feladatok önálló, szakszerű teljesítésében;
- minden olyan esetben, amikor felettesei – óvodavezető, gazdasági vezető, óvodapedagógus munkaköréből adódó, „Egyéb rendelkezések” alatt feltüntetett feladatokkal bízzák meg;
- saját szak- és önképzésében;
- megszerzett szakmai ismeret- és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésében;
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában;
- saját élményű tapasztalatainak átadásában;
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében;
- lelki egészségének védelmében.

A dajka segítő szerepkört tölt be

- az óvoda alap- és kiegészítő feladatainak teljesítésében;
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során;
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátása kapcsán;
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében;

- a gyerekek hátránykompenzálásának folyamatában;
- a gyerekek tehetséggondozásában;
- a gyerekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során;

Természetes mindannyiunk számára a folyamatos önképzés, a továbbképzéseken, tanfolyamokon való részvétel igénye. Az óvoda vezetőjét hatékonyan segítik szakmai munkájában:

- az óvoda pedagógusai,
- az óvoda technikai személyzete,
- az önkormányzati dolgozói,
- a község orvosa, védőnője,
- szülők,
- gyermekjóléti szolgálat vezetője.
- beszédhibák korrigálásában utazó logopédus segíti munkánkat.
- egyes részterületeken elmaradt fejlődésmentű gyermekeink fejlesztését a Nevelési Tanácsadó utazó fejlesztőpedagógusa látja el

Ugyanakkor rendelkezünk azokkal a feltételekkel, melyek lehetővé teszik a gyermeki képességek fejlesztését, a szülői igények kielégítését, a gyermeki öröm biztosítását. A nevelők speciális érdeklődése, origami, virágkötés, barkácsolás, szövés, fonás színesebbé teszik mindennapi életünket.

A gyermekek számára követendő minta biztosító az igényes nevelői és emberi magatartás. Az óvodapedagógusokra jellemző szakmai igényesség feltétele az eredményes, megújulásra kész nevelői magatartásnak, munkának.

Mindenki természetesnek tartja, hogy a tudást, amihez hozzájutott, megossza kolléganőivel. A tapasztalatok átadásához szervezett formát biztosítunk.

A feladatok elosztásánál meghatározó az óvodapedagógus többlettudása, emberi és szakmai képességei, igényessége.

Szakmai megbízások olyan nevelési területeken fogalmazódnak meg, ahol munkánkat hatékonyabbá kívánjuk tenni.

A nevelőtestület légköre akkor megfelelő, ha jó a közérzet, elégedettség, derű tapasztalható nap, mint nap.

A vezető szerepe pedig az, hogy oly módon irányítsa ezt a kollektív tevékenységet, hogy jelentősen előmozdítsa a haladást, a munkatársai fejlődését.

Ismerje fel és próbálja kiküszöbölni az eredményeket rontó tényezőket. Teremtse kedvező légkört a problémák felvetéséhez, serkentse és értékelje a fejlesztő javaslatokat, irányítsa a megoldás közös keresését.

A módszertani szabadság tiszteletben tartásával hangolja össze az óvoda élet- és napirendjét. Személyében is képviselje az intézmény arculatát. Ezzel teremthet valódi eredményeket hozó demokratikus nevelői légkört.

12.2. Tárgyi feltételek

Intézményünk rendelkezik a helyi pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületének, udvarának berendezése a gyermekek biztonságának, kényelmének, testméreteinek figyelembevételével lett kialakítva. A tárgyi felszerelések a gyermekek biztonságának figyelembe vételével, a gyermekek számára elérhető helyen kerülnek elhelyezésre.

A csoportszoba természetes és mesterséges világítása jó, az öltözőhöz négy mosdó

és négy WC tartozik. A játék, étkezés és alvás a csoportszobában történik. Az óvoda számára rendelkezésre áll a Művelődési Ház nagyterme.

Az intézményünknek tálalókonyhája van, az intézmény dolgozója – konyhai kisegítő – végzi a tálalást és a mosogatást.

Intézményünkben található diavetítő, színes TV és videó-, és dvd készülék, projektor, kábeltévé, számítógép internet-hozzáféréssel.

Nevelői szoba ad lehetőséget munkával kapcsolatos különböző megbeszélésekre, szülőkkel való bizalmas találkozásokra, munka délutánokra. Az óvodai szakkönyvtárat a csoportszobai könyvszekrényen tároljuk.

A tanulást szolgáló eszközöket, bábokat, kellékeket erre alkalmas szekrényekben, illetve a csoportszobákban tároljuk.

A takarításhoz megfelelő minőségű és mennyiségű háztartási gép és tisztítószer áll rendelkezésünkre.

Udvarunk szép, gondozott. Környezetünkhöz igazodó, természetes anyagból készült ügyességet és mozgást fejlesztő játékszerekkel vannak berendezve. Megfelelő az árnyékos és napos területek aránya. A homokfogatást, fűnyírást, ágazást, javítási munkálatokat a fenntartó saját munkavállalóival végzi el.

Azokat a feladatokat, amelyek a gyermekek egészséges udvari tartózkodásának feltételei, a dajka végzi naponta.

Az óvoda tárgyi fejlesztéséhez pályázatok megírásával, eszközök készítésével járulunk hozzá.

12.3. Intézményünk csoportszerkezete

*„A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú, hogy érezze nemcsak szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”
(Hermann Alice)*

Gyermekcsoport szervezése

Óvodánk egy csoportos, így az intézménybe jelentkező gyerekek ebbe a heterogén összetételű csoportba kerülnek és ugyanazokkal az óvónőkkel lesznek az ittlétük 3-4 éve alatt.

Az óvodai gyermekcsoport létszámát jogszabályok határozzák meg.

A heterogén /vegyes életkorú/ csoportok létrehozásának igénye szinte egy időben fogalmazódott meg szülőkből és nevelőkből.

- tartalmazza a kompetencia alapú óvodai nevelés teljes eszközrendszerét
- nagy hangsúlyt fektet a változatos élménynyújtásra, sokoldalú tapasztalat szerzésre
- figyelembe veszi a gyermekek készségeinek, képességeinek különbségét
- projekt rendszerben „gondolkodik ”
- családok igényeit maximálisan figyelembe veszi, szorosabb kapcsolatot teremt a szülőkkel
- fokozottan gyermekközpontú

A sajátos nevelési igényű gyermek csoportban integráltan történő nevelése, fejlesztése 2 egészséges gyermek ellátásához szükséges feltételrendszer biztosításával oldható meg, de természetesen a létszámhatárok a sajátos nevelési igény természetétől is jelentős mértékben függenek.

Óvodai csoportba a csoportszoba méreténél fogva max. 25 gyermek járhat.

Olyan életmódszervezést választottunk, amely a 3-7 éves gyermekek számára

derűssé, ésszerűvé, természetessé teheti az egész napos óvodai együttlétet, közel áll a családi modellhez. A szervezésénél a gyermekek érdeke a fő szempont, de ez maga után vonja a nevelőtestület korrekt, etikus, a cél érdekében maximálisan együttműködő magatartását.

- az „együtt” és „külön” elvet érvényesíteni kell, a tevékenységek tervezését életkori sávokra bontásban tesszük meg,
 - fontos mindenki önmagához mért értékelése (sok esetben jelentős érzébeli eltérés lehetséges),
 - az önkéntesség nem jelenti a rendszeres távolmaradások elfogadását,
 - tevékenységformák lehetnek kötöttek vagy kötetlenek,
 - a nagyok számára minden tevékenységnek megvannak a maga szabályai, a lehetőségekkel és korlátaival együtt,
 - kezdeti időszakban szilárd szokásrendszert kell kialakítani az átrendeződések, státuszváltások miatt, a magatartási szokások erősítése a legfontosabb feladat, a kicsik-nagyok zavartalan együttműködése érdekében,
 - életkortól függetlenül erősíteni kell a szociális szerepeket,
 - támaszkodni kell azoknak a gyermekeknek a segítségére, akik azonosulnak a szabályokkal.

A gyermekek egyéni fejlődési üteméhez igazodó differenciálás lehetősége bővül a nevelési folyamatban az egyéni képességekhez igazodó műveltség tartalmak közvetítésével.

- szociális készségek, intellektuális érzelmek / megértés, segítség, alkalmazkodás / kialakítása
- a gyerekek saját képességei szerinti fejlesztése

12.4. Napirend

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a mással nem helyettesíthető játék kapja, ugyanakkor rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását is. A jól szervezett, folyamatos és rugalmas napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt, folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását kívánja biztosítani, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes gyermek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, kiiktatódjon a felesleges várakozási idő.

Ez egyben a csoport belső nyugalalmát is biztosítja:

- mese, beszélgetések, játék a központ nem a feladatlapok, kötelező foglalkozások
- tervezés rugalmassága, igazodva a napi történésekhez, csoport adott hangulatához
- folyamatos tevékenységek, napi rendbe integrálva

A tevékenységeket a nagyok szintjéhez tervezzük, és ezt egyszerűsítjük le a kisebbekhez / fentről lefelé tervezés

- a gyerekek átélhetik az „én már tudom” élményét, örömet
- az ismétlések aktivizálják emlékezetüket, serkentik gondolkodási folyamataikat
- nem bántja a gyermeket a lemaradás érzése, mindig lesz, akinél jobban teljesít

A folyamatos gondozáson belül az egymást követő események (tisztálkodás, étkezés, alvás) a gyermek biztonságérzetét, jó közérzetét teremtik meg. A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják azt az évszakok, az időjárás, a csoportlétszám és egyéb tényezők is. Kialakításának további feltételei a személyi állandóság, a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a kisegítő személyzet összehangolt munkája, a gyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembe vétele.

A tevékenységek megszervezésénél elvi szempontunk a részben folyamatosság, kötetlenség és a választhatóság biztosítása

Napirend:

Időtartam	Tevékenység
6. 00 - 11. 30	A gyermekek érkezése, fogadása. Játéktevékenység. Játékos, szervezett tanulás csoportos, mikro-csoportos és egyéni foglalkozási formák (5-35 perces növekvő időtartamú) alkalmazásával. Mozgás, testnevelés foglalkozás. Tízórai, gondozási teendők ellátása. Hagyományok ápolása, születésnapok megünneplése. Élményszerző séták, kirándulások, közös megfigyelések. Szabad, mozgásos játék az udvaron.
11. 30 - 13. 00	Testápolási teendők. Naposi munka feladatainak elvégzése Ebéd.
12. 30 – 14. 30	Pihenés, alvás mesével, altatóval.
14. 30 – 15. 00	Ébredés, testápolási teendők, uzsonna
15. 00 – 16. 00	Játék a szabadban, vagy a csoportszobában, Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek.

Az egyes tevékenységekbe beágyazva a német nemzetiségi nevelés is teret kap.

12.5. Pedagógiai szempontok, alapelvek a hetirend elkészítéséhez

A hetirend a folyamatosságot, rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportjainkban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével óvodásaink napi életének megszervezéséhez a hét minden munkanapjára. Biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.

Nagy időegységekben gondolkozunk.

Amit elkezdünk, ráérősen és élvezettel játszunk végig. Semmiről sem maradunk le.

„Nincs miért sietni” - elvet valljuk.

A játék minden perce segítje az érésnek, fejlődésnek, fejlesztésnek. Az évszakok lehetőségeit kihasználjuk. Az ünnepekre hosszan készülődünk.

12.6. Az óvoda kapcsolatrendszerei

A családdal való kapcsolat

Mindkét nevelési szintér - az óvoda és a család - a nevelés alapvető tényezői, az óvodapedagógusok és a szülők együtt felelősek azért, hogy a gyermekek az óvodában, a családban jól érezzék magukat és a személyiségük alakulása a lehető legpozitívabb irányú legyen. Nem mosódhat össze a két egymástól erősen eltérő szintér. Eltér egymástól mind céljaiban, mind feladataiban, mind módszereiben, de van egy közös „elemük” - akiért vannak - és ez a gyermek. A gyermekek nevelésében a pedagógusok és a szülők között munkamegosztás kialakítása szükséges. A szülők és a pedagógusok váljanak egymást segítő, megbecsülő partnerekké annak érdekében, hogy a gyermekek személyiségfejlődése kiegyensúlyozott legyen.

A család szemléletformálódását eredményezi a közös értékek elfogadása, az együttműködés.

Az óvodapedagógusok a program alkalmazásával megteremtik a gyermek fejlődéséhez szükséges és kedvező feltételeket, megalapozzák a gyermekek nemzeti azonosságtudatának kialakulását, a népi kultúra, nemzeti értékeink megbecsülését.

A fenntarthatóság pedagógiája megjelenik.

Az intézményi élet gyakorlatába betekintő szülő mintát kaphat a nevelési helyzetek megoldásáról, láthatja a gyermekek eltérő szükségleteit, egészséges fejlődésük érdekében kialakított szokásokat. Mintát láthat arra, hogyan lehet együttjátszani gyermekével, hogyan lehet játékosan nevelni. Bővül a szülő pedagógiai tájékozottsága, fontosnak érezheti magát. Igyekszünk egyenrangú nevelőtársi viszonyt kialakítani a szülővel a kölcsönös bizalom alapján.

A családok tapasztalatait felhasználjuk gyermekük nevelésében. A jó partneri viszony segít abban, hogy jobban megismerhessük a gyermeket. A szoros kapcsolatok erősítik a gyermek fejlődési potenciálját. A megfelelő együttműködés a pedagógus számára siker.

A kapcsolattartás formái

- beíratás - az első személyes kapcsolat
- egyéni beszélgetések - egyéni eszmegbeszélések az aktualitásnak megfelelően.
- közös ünnepek: karácsony, farsang, anyák napja, évszázó, búcsú az óvodától.
- közös kirándulások: gyermeknap hagyományos és egyéb alkalomszerű
- kulturális rendezvények, közös programok.
- fogadóórák
- rugalmas, a gyermek és a szülő igényeihez alkalmazkodó befogadás, beszoktatás
- nyitott óvoda: folyamatos lehetőség a csoportban folyó munka megtekintésére, megismerésére
- szülők bevonása különböző óvodai tevékenységek segítésére / gyűjtő munka, kirándulások, kísérek /, ünnepeken való aktív részvétel biztosítása
- szülői értekezleteken az óvodai program részletes ismertetése, folyamatos tájékoztatás,

- prezentáció az óvodai élet tevékenységeinek bemutatásáról
- családlátogatás lehetősége, ahol az óvónők személyesen tájékoztathatják a szülőket gyermekeikről szerzett tapasztalatokról
- nyílt napok, közös programok / előadások, kulturális rendezvények / szervezése
- nagyszülők bevonásával hagyományápolás
- az óvodai neveléssel kapcsolatos elvárások feltérképezése /kérdőívek/
- reális tájékoztatás a gyermek fejlődéséről /rendszeres/
- rendszeres alkalmak biztosítása az esetleges problémák megbeszélésére óvodán belül

Az együttműködést gazdagító irányelvek

- A szülők nevelési célkitűzéseinek ismeretében segítünk abban, hogy elvárásaik reálisak legyenek.
 - Tájékoztatjuk a szülőket nevelési elképzeléseinkről, módszereinkről, tervezett eseményekről, programokról, tanfolyami lehetőségekről.
 - Tapintattal és realitással adunk tájékoztatást a szülőnek saját gyermekéről.
 - Segítőszándékkal közeledünk.
 - A családdal kapcsolatos minden információt diszkréten kezeljük. Lehetővé tesszük a naponkénti rövid, lényeges közlésekre vonatkozó párbeszédet. Nyitottak vagyunk, módot adunk arra, hogy a szülő a csoportban megfigyelhesse gyermekét. Biztosítjuk a négy szemközti beszélgetések lehetőségét - nevelői és szülői igény szerint.
 - Figyelemmel kísérjük a családok életében bekövetkező változásokat.
 - Különös gonddal készülünk fel az új gyermekek fogadására, beszoktatására (óvodába lépés előtti családlátogatás).
 - Ha szükséges lehetővé tesszük a szülőnek, hogy segítse gyermeke beilleszkedését (fokozatos, szülővel történő beszoktatás).
 - Bevonjuk a szülőket a programok szervezésébe, bonyolításába, szorgalmazzuk azokon való részvételüket.
 - Támazkodunk rájuk, erősítjük kezdeményező, koordináló szerepüket.
- Folyamatosan keressük a kapcsolattartás bővítésének lehetőségét.
- szorosabb együttműködés a családokkal, támogató családi háttér
 - óvodában folyó munka elismerése, megbecsülése
 - teljes bizalom az óvónők irányába
 - konfliktusok feszültségmentes megoldása
 - szokásrendszer, társas kapcsolatok természetes módon alakulnak
 - a kicsik biztonságérzete hamarabb kialakul
 - egykék átélhetik a testvérkapcsolatok megfigyelését /testvéri érzést kaphat, adhat/
 - visszahúzódó, gátlásos gyermekek könnyebben társra találnak
 - példaként utánozzák a kicsik a nagyokat
 - a konfliktusok ritkábbak, mivel a nagyobbak elnézőbbek a kicsikkel
 - a nagyobbak jobban fékezik indulataikat, kevesebb az agresszió
 - széles életkorú társkapcsolatok lehetősége
 - sokféle szokást, kultúrát ismerhet meg
 - fejlődési zavarral, gátoltsággal, fogyatékossgal élőkől szerezhet tapasztalatot
 - kialakul benne az empátia, együttérzés

Együttműködés azokkal a szakemberekkel, akiknek feladatuk a gyermekek vizsgálata, ellátása a fogyatékosra minősítés kivédése céljából Megelőző programok: befogadás

Az iskolákkal való együttműködés

- Az iskola továbbfejlesztheti az óvoda pedagógiai programjában felvállalt speciális, helyi értékeket.
- A kapcsolattartás folyamatossága az együttműködés elengedhetetlen feltétele.
- A kölcsönös intézménylátogatás lehetőséget ad a programok megismerésére, összehangolására.
- Használjuk ki az iskola – egy épületen belüli – közelségét, a közművelődési lehetőségeket, építsünk a falubuszos könyvtárra.
- Együttműködve az iskolával, vele együtt keressük az iskolába való átmenet legjobb módjait.
- Lehetőséget adunk az alsós tanítóknak, hogy megismerkedjenek nevelőmunkánkkal.
- Nyitottak vagyunk az iskola felé, így a nevelők bármikor megfigyelhetik az óvoda életét.
- A nagycsoportosokkal órákat látogatunk.
- Figyelemmel kísérjük a tőlünk iskolába kerülő gyermekek beilleszkedésének folyamatát.

Egészségügyi szervekkel való kapcsolat

Az óvoda egészségre nevelő munkáját segítő intézmények és személyek:

- Az óvoda gyermekorvosa,
- fogorvosa
- védőnője
- a Foglalkozás- egészségügyi Szolgálat Orvosa
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat

További kapcsolati lehetőségeink:

- Alkalmanként eszmegbeszélések.
- Tájékoztató előadások szervezése.

A gyermekek műveltségét gazdagító intézmények:

- Művelődési ház
- Színház, bábszínház
- Múzeumok, kiállítótermek

- Gyermekkönyvtárak, buszkönyvtár

Szakmai szervezetekkel és a szakszolgálat intézményeivel való együttműködés

- Folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket, programokat és érdeklődésünknek megfelelően részt veszünk azokon.
- Szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében igénybe vesszük segítségüket.
- Folyamatos kapcsolatot tartunk fenn a Nevelési Tanácsadó szakembereivel, a korai fejlesztést végző intézettel, a Baranya Megyei Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal, a szakszolgálat intézményeivel, valamint a Gyermekjóléti Szolgálattal.

Fenntartóval való kapcsolat

Kapcsolatunk részben hivatalos, részben pedig támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldását az együttműködés jellemzi.

Formái:

- Kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések.
- Óvodavezető beszámolói.

Külhoni magyar óvodával való kapcsolat

Intézményünk szoros kapcsolatot tart fenn a romániai Gyurok községben lévő helyi óvodával. Lehetőségeinkhez mérten szakmai kapcsolatot tartunk interneten és telefonon keresztül, valamint évente 2 alkalommal személyes kapcsolatfelvétellel is van lehetőségünk.

12.7. Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Cél:

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elősegíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot tesz.
- A gyermekeket és családjukat lehetőségeihez képest minél jobban megismeri.
- A problémákat a hátrányos helyzet okozta tüneteket felismeri és ha szükséges ehhez szakember segítségét kéri.

- A felzárkóztatást és tehetséggondozást megvalósítja.
- Egyéni differenciált bánásmóddal a testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődést elősegíti, folyamatosan ellenőrzi.
- Részt vesz az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, a szűrést szükség esetén soron kívül javasolja.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kíséri, szükség esetén az óvodavezetőnek jelzi a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- A szülőkkel együttműködő, partneri kapcsolatot alakít ki, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíti.
- Jó kapcsolatot tart a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervezetekkel, személyekkel.

Az alábbi esetekben fokozottan figyelemmel kíséri a gyermeke testi lelki állapotát:

Ha

- ✦ fejlődési
- ✦ beilleszkedési, magatartásbeli zavart észlel,
- ✦ sajátos törődést igényel (dyslexia, fogyatékos)
- ✦ egészségügyi problémákat tapasztal,
- ✦ nemzetiséghez tartozik,
- ✦ hátrányos, veszélyeztetett helyzetű,
- ✦ szülők egymás közötti kapcsolata rossz,
- ✦ szülő – gyermek kapcsolata nem megfelelő,
- ✦ különleges gondozásban részesül (Családsegítő Szolgálat tevékenysége)

Az óvodavezető feladatai:

- Képviseli a gyermek és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja és személyes részvételével elősegíti ezek érvényesülését.
- A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöböli a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, védi őket a testi, lelki, erkölcsi károsodásoktól illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.
- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot.
- Munkájáról évente beszámol a nevelőtestületi értekezleten. Kapcsolatot tart konkrét esetekben a Szakértői Bizottsággal, gyámhatósággal, pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt kollégái tudomására hozza.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, az intézkedéseket, az eredményeket.
- Elősegíti az óvónők felderítő tevékenységét. Szükséges esetekben családlátogatást végez a csoport másik óvónőjével.

A gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- Minden veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

13. INTÉZMÉNYÜNK SZOLGÁLTATÁSAI, HAGYOMÁNYAI

13.1. Nevelési időben szervezett szolgáltatások

- Hitoktatás – igény szerint szervezve
- Gyermekszínházi-zenés előadások pl.: Hangoló, Bóbita Bábszínház
- Modern tánc oktatás

13.2. Hagyományaink, ünnepeink, jeles napjaink

- az óvodai élet tevékenységeibe szervesen épüljön be a néphagyományok ápolása, a jeles napok, ünnepi szokások megismertetése a népszokások hagyományőrző felelevenítésével.
- a gyermekek érezzék át a hétköznapi, és ünnepnapok váltakozását, éljék át a hagyományos ünneplést az ünnepekhez tartozó köszöntők, dramatikus népszokások, néptánc, népzene megismerése által.
- az óvodás gyermek ismerjék meg hagyományainkat, azokról hiteles mintát kapjanak,

Fontos, hogy a gyermekeknek cselekvő, tevékeny részvétellel minél több alkalmuk legyen nemzeti értékeink és a néphagyományaink élményszerű megismerésére

A néphagyományok átörökítése, megvalósítása újszerű módszertani megközelítéssel, a projektpedagógia, a projektnapok, témahetek keretében történik. A tematikus program jeles napokat, ünnepekhez kapcsolódó szokásokat, hiedelmeket foglal rendszerbe, havi ütemezéssel. Az egyes programelemeket változatos tevékenységekkel, dramatikus játékok formájában valósítjuk meg.

Az egyedi programelemek részletes tevékenységtervei jeles napokhoz, ünnepekhez kötődő jellegzetes népszokásokhoz kapcsolódnak, mint pl. szüret, Szt. Mihály nap, Márton nap, Pünkösöd, májusfaállítás, táncos mulatságok.

A szülőket bevonjuk a programjaink szervezésébe, lebonyolításába. Szülői Közösséggel közös programtervet készítünk.

Rendezvényeink során építünk a szülők, nagyszülők háttértudására, felajánlásaira pl. kiállítások során régi használati eszközök begyűjtése, kiállítás-rendezés, régi népi játékok leírása, betanítása, receptek begyűjtése, ételek elkészítése, szülők által

felajánlott helyszíneken kihelyezett programok.

Rendezvényeink nyíltak, melyekre hagyományokat jól tükröző meghívókkal értesítjük partnereinket.

A gyermekek életének jeles napjai: születésnap

Az ünneplés a csoportban történik. Az ajándékot a felnőttek együtt készítik. A társak szintén megajándékozzák az ünnepelteket (közösén vagy egyénileg készített rajz vagy kézimunka, dal, versike). Az egészséges életmód és táplálkozás szabályait szem előtt tartva a csemegét az ünnevelt hozza és kínálja meg vele társait.

Egyéb ünnepeink

Egy-egy évszak jellegzetes ünnepeire hosszan, családi hangulatban készülődünk.

- Október 23. – az 56-os forradalom és a Magyar köztársaság kikiáltása, megemlékezés az iskolásokkal
- március 15.- az 1948-49-es forradalom és szabadságharcra való megemlékezés
- Szent Mihály napi máglyagyújtás
- Márton napi libalakoma – közös rendezvény a szülőkkel
- Mikulás- december 6. –óvodán belüli ünnep, megajándékozzuk a gyermekeket
- Lucázás – december 13.
- Karácsonyi készülődés, karácsonyfa díszkészítés a szülőkkel, Betlehemezés
- Karácsony- december 21.- közös ünneplés az iskolával. Faluünnep a Művelődési Házban.
- Farsang- 2019. március 1. –óvodai karnevál. Közös ünneplés a szülőkkel.
- „Húsvétozás” a csoportban. Komatálazás
- Anyák napja - 2019 május első vasárnapja.
- Piacok és vásárok
- Gyermeknap – gyermeknap kirándulás május utolsó csütörtökje
- Lakodalmazás
- Tanévzáró ünnepély - június második hete- nagycsoportosok búcsúztatása.

14. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK RENDSZERE

Az alábbiakban szempontok szerint csoportosítottuk eszközeinket, melyek közül óvodáinkban leggyakrabban előfordulókat soroltunk fel. Eszközrendszerünk bővítésénél a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2. számú melléklete a vezérfonalunk. (2. sz. melléklet)

Játék

Mozgásos játék

kerékpár, roller, gyermekmotor, labda, ugrókötel, hinta, csúszda, mászóka (természetes anyagból)

Gyakorló játék

gyöngyök (fából és különböző méretben), nyomda

Szerep (utánzásos) játék

babák, edények, orvosi eszközök, fodrász eszközök, közlekedési eszközök, babakocsi, állatfigurák, takarító készlet (a valóság tárgyainak, jelenségeinek kicsinyített eszközei)

Dramatikus játék

bábok, különféle ruhák, jelmezek, kellékek

Építő játékok

különféle méretű fahasábok, kockák, konstrukciós játékok, építőelemek, homokozó játékok, faautók

Szellemi játékok

kirakók, társasjátékok, mesekártyák, kép-kirakók (puzzle), memória játékok, logikai játékok

Népi játékok

a játék jellegéből adódó eszközök, szoknya, kalap, kendő, szalag, bot, labda

Mese-vers

mesekönyvek, leporellók, bábok

Ének-zene

zenei hangszerek, dalos játékokhoz kellékek, használati tárgyak

Rajzolás, mintázás, kézi munka

különféle méretű, színű és anyagú papírok

jó minőségű ecsetek, festékek.

természetes alapanyagú (méhviasz) kréták, gyurmák

színes ceruzák, különféle méretben és vastagságban.

ollók, fonalak, textíliák, kifestők, színezők, ragasztó, szövőkeret, hurkapálca, szalmaszálak,

búzakalász, kukoricatorzsa, csuhé, növények magjai, termések

Környezet megismerése, védelme

természetes élővilág, környezet valóságos tárgyai, kerti szerszámok (gyermek méreteihez igazodóak),

Környezet téri, mennyiségi, formai megismerése

a gyermekek tevékenységében használt minden eszköz, MINIMAT eszközei, tükör (gyermek egész alakját mutató), dominó, dobókocka

Munka jellegű tevékenység

A gyermekek méreteihez igazodó eszközök (seprű, lapát, törölkendők, étkezéshez szükséges eszközök)

Mozgás-mozgásos játékok

Tornaszőnyeg, tornapadok, zsámoly, ugrószekrény, bordásfal, karikák, szalagok, rongy-, labdák, medicinlabdák (kis súlyúak), botok, ugrókötelek, mini kosárlabda, húzókötel

Gyód-Keszüi Általános Művelődési Központ

Pedagógiai Program

15. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A helyi pedagógiai program érvényességi ideje: 2018. szeptember 1-től határozatlan időre.

A helyi pedagógiai program módosításának lehetőségei:

- írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőjéhez,
- szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

A helyi pedagógiai program felülvizsgálata 4 évenként javasolt.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Véleményt nyilvánított:
Gyód-Keszüi ÁMK
Szülői Szervezete, Gyód.

dátum: 2018. 08. 29.
.....
Szülői Szervezet elnöke

2. Elfogadta:
Gyód-Keszüi ÁMK
Nevelőtestülete, Gyód.

dátum: 2018. 08. 29.
.....
Nevelőtestület részéről

1. sz. MELLÉKLET: Felhasznált szakirodalom:

- Dr. Deliné Dr. Fráter Katalin: Integrált személyiségfejlesztés osztatlan óvodai csoportban. /Óvónőképző Főiskola gyakorló óvoda Hajdúböszörmény 1993.
- Villányi Györgyné: Játék a matematika? Matematikai játékok gyűjteménye óvodapedagógusoknak! Tárogató Kiadó Bp. 1993.
- Perlai Rezsóné: A matematikai nevelés módszertana. /Nemzeti Tankönyvkiadó 1997.
- Balázsné Szűcs Judit: Az EMBER, aki óvodás /Bp. 1997. Litograph Kft
- Jávorszky Edit: Fejlődépszichológia /Edutech Kiadó 1995.
- Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában /Alex-Typo Kiadó Bp. 1992.
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel /JNSZ Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok, 1997.
- Epochális rendszerű tanulási folyamat az óvodában /Lehel úti Óvoda Debrecen, 1999.
- Porkolábné Dr. Balogh Katalin — Dr. Páli Judit: Komplex prevenció óvodai program Adatbank OKI 1996.
- Bakonyi Anna: Irányzatok, alternatívák az óvodai nevelés területén /Tárogató Kiadó Bp. 1995.
- Kun Istvánné: Az egészséges életmódra nevelés a folyamatosság kereti között. Nevelőmunka az óvodában. /Pedagógiai füzetek Miskolc 1989.
- Dr. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. /Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1995.
- Dr. Gósy Mária: Beszéd és óvoda /Nikol Gmk 1997.
- Mérei Ferenc — V. Binet Agnes: Gyermeklélektan /Gondolat Kiadó Bp. 1985.
- Villányi Györgyné: A saját nevelési program készítésének útjai /Óvodai Élet 1996/5.
- Dr. G. Glauss — Dr. H. Hielsch: Gyermekpszichológia /Akadémiai Kiadó Bp. 1989.
- Vekerdy Tamás: Az óvoda és az első iskolai évek a pszichológus szemével /Tarikönyvkiadó 1989. A Napsugár Óvoda pedagógiai programja 66
- Forrai Katalin : Ének az óvodában Bp, Zeneműkiadó, 1974.
- Zilahi Józsefné: Mese, vers az óvodában I. /Nemzeti Tankönyvkiadó 1994.
- Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában
- Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátáshoz és kezeléséhez Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete Budapest 2006
- Zilahi Józsefné: Óvodai nevelés játékkal, mesével.
- Daróczy Erzsébet- Ecsédi András: Játékos matematika, matematikai játékok az óvodában.
- Matematikai nevelés projekt módszerrel. / Óvodai Nevelés 1996/1.2.3.4./
- dr. Farkas Bernadett: Játék, játék, játék...avagy mégsem. /Óvodai Nevelés 1997/3./
- Nagy Balázsné: Az óvodai zenei nevelés iskola előkészítő szerepe. / Óvodai Nevelés 1997/5./
- Zsidákovics Katalin: Ének- zenei nevelés az alapprogram tükrében. /Óvodai Nevelés 1997/7/
- dr. Tóth János: Mozgásképeség, egészségmegőrzés. /Óvodai Nevelés 1997/8/
- Szabadi Ilona: Könyvetismeret az óvodában.

- Tiszta szívvel, gyermekszemmel. / Óvodai Nevelés 1996/7/
- Rosa Mammel: Deutsch im Kindergarten I. II.
- Óvodai nevelés kompetenciaterület - Elméleti alapvetések /SuliNova/
- Adaptációs kézikönyv /SuliNova/
- Labáth Ferencné: Az anyanyelvi nevelés alapjai /SuliNova/
- Dr. Bakonyi Anna: Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése /SuliNova/
- Székely Andrea: Bábjáték /SuliNova/
- Konczler Gyuláné Dr.: Felfedezések a természetben /SuliNova/
- Túri György: Játék-tánc-élet /SuliNova/
- Fehér Anna: Játszunk? Természetesen! /SuliNova/
- Dr. Tóth Tiborné: Néphagyomány /SuliNova/

2 sz. MELLÉKLET: SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK INKLUZÍV NEVELÉSE, HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEK

Jogi szabályozás:

- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- A többször módosított közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve. 1. melléklet
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- Intézményi Alapító Okirat

Bevezető

Azoknál a gyermekeknél, akiknek nevelhetősége eltér a többi gyermek nevelhetőségétől, sajátos nevelési igényről beszélünk. Az ebbe a csoportba tartozó gyermekek nevelése-oktatása eredményességének érdekében az óvodai követelmények módosítását és a szokásostól eltérő, nagyobb mértékű pedagógiai segítségnyújtást kell biztosítanunk.

Óvodánk pedagógusai, dolgozói vallják, hogy az inkluzív oktatás-nevelés nem csupán arról szól, hogy néhány sajátos nevelési igényű gyermeket hogyan lehet integrálni az intézménybe, hanem sokkal inkább szemléletmód, mely arra keresi a választ, hogy hogyan lehet átalakítani a tanulási környezeteket, hogy azok meg tudjanak felelni a gyermekek sokféleségének. Meggyőződésünk, hogy az esélyegyenlőség biztosítását és a társadalmi befogadást a sajátos nevelési igényű gyermek intézményes nevelésének kezdeti, korai szakaszában kell elkezdeni, mert így válhat természetessé a későbbi életkorokban is, hogy egyediek vagyunk, hogy minden ember más.

A legtöbb sajátos nevelési igényű kisgyermek kisebb-nagyobb nehézségekkel küzd a társadalmi beilleszkedés területén. Pedagógiai törekvéseink célja, hogy hozzásegítsük a gyermeket korunk és társadalmunk kultúrájában való tájékozódáshoz és ezen keresztül a társadalmi beilleszkedéshez.

Az ép gyermekek is sokban különböznek egymástól, nevelésük során figyelembe kell venni egyéni igényeiket. Az eltérő fejlődésű gyermekekre ez fokozottan érvényes. Egyrészt jelentősen eltérő az elmaradásuk mértéke, másrészt az is változó, hogy az elmaradás mely területeket érinti jobban, melyeket kevésbé.

A sajátos nevelési igény kifejezi a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, valamint a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét. A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé. Ezt a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározza a fogyatékoság típusa, súlyossága; a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje; a gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,

képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei. Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A hatályos jogszabályok alapján (Knt.. 4§ 23.) **sajátos nevelési igényű gyermek**, tanuló az a gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján: mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás szabályozási zavarral) küzd,

A gyermekek komplex orvosi, pszichológiai és pedagógiai vizsgálatát a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság munkatársai végzik, melynek kontrolljára a szakvéleményben meghatározott időpontban kerül sor.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének zavarával küzdő gyermekeknél a Nevelési Tanácsadó véleménye határozza meg az elmaradás, illetve a zavar fő területeit, melyre az egyéni segítségnyújtás épül.

Az elkészült szakvélemények alapján (team munkában) dolgozzuk ki a gyermekek egyéni fejlesztési tervét, melyben a legnagyobb hangsúlyt az alapozó pszichikus funkciókra helyezzük, mellyel előkészítjük a magasabb kérgi funkciók kibontakoztatását.

A fogadó pedagógus

Óvodáinkban fontos szempont, hogy a fogadó csoportban minden pedagógus rendelkezzen bizonyos ismeretekkel általában az integrációról, az együttnevelés feltételeiről, lehetőségeiről és a fogyatékoságokról. Lényeges, hogy a pedagógus jártas legyen a differenciáló pedagógiában, mert ez az együttnevelés egyik alappillére.

Pedagógusaink vallják, hogy a gyermekek képességei a játékon, a tevékenységeken keresztül jobban fejlődnek. Óvodáinkban egyre inkább tanúi lehetünk annak, hogy nő a játékos képességfejlesztés aránya, a játékon keresztül pedig sokkal szabadabban, kötetlenebbül történik az ismeretek átadása is. A tevékenységek során szerzett ismeretek jobban tudatosodnak a gyermekekben, a tapasztalás során képességeik jobban fejlődnek. Ennek szellemében valósul meg a kompetencia alapú nevelés óvodáinkban, mely a differenciálásnak, a sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív nevelésének is kiváló eszköze lehet.

Pedagógusaink szociális érzékenysége, empátiája, az eltérések elfogadásának, a különbségek kezelésének képessége, szakmai kompetenciája az alapja a gyermekpedagógus harmonikus kapcsolatának.

A pedagógus feladatai:

- Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít gyógypedagógus iránymutatásai alapján, vele szoros együttműködésben
- A foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükségletekhez igazodó módszereket megválasztja

- Együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba

A pedagógus kapcsolata a szülőkkel

A szülők szerepe alapvető és lényeges, egyben nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak. Azzal, hogy gyermeke felvételt nyer óvodáinkba, a szerepe és felelőssége nem csökken, sőt inkább növekszik. A kezdeti időszak mindenkinek nagyon megterhelő, hiszen az óvónő ekkor kezdi gyűjteni a gyermekkel kapcsolatos tapasztalatait, a gyermeknél pedig ekkor indul el az alkalmazkodási folyamat, a hozzászokás az új környezethez, a pedagógusokhoz, a csoporttársakhoz, a szokásokhoz, az elvárásokhoz. A szülő rendkívül nagy szerepet játszik abban, hogy ez a beilleszkedés sikeres legyen, ő a pedagógus napi informátora.

A szülőkkel való kapcsolattartásunk másik aspektusa a segítő tanácsadás. A fogyatékoság tényének megismerésekor olyan krízishelyzetet élnek át a családok, amely csak lassan, kis lépésekben oldódik meg, idő és nem egyszer külső segítség kell hozzá. Minden sérült gyermeket nevelő szülőnél, bizonyos időközönként, vannak olyan mélypontok, aminek a hátterében a nehezített szülőszerep áll.

A gyógypedagógussal való kapcsolattartás

Az együttnevelés mindennapi megvalósulásának és a gyermek eredményes fejlesztésének legfőbb feltétele a pedagógus és a gyógypedagógus együttműködése.

A gyógypedagógus feladatai:

- megismerkedik a fogadó intézménnyel, és alapszabályzatjával, a befogadó pedagógussal, és tájékoztatást ad az utazó gyógypedagógus szerepéről
- segíti a szakvéleményben szereplő diagnózis és javaslatok értelmezésében
- tájékoztat a gyermek erősségeiről és gyenge oldalairól
- felhívja a pedagógus figyelmét a beszerezhető szakirodalomra, segítő szervezetekre (pl. Módszertani Intézmény)
- tájékoztatja az intézmény többi pedagógusát, részt vesz az együttneveléssel kapcsolatos megbeszéléseiken
- érzékenyíti, tájékoztatja a gyermekcsoportot, vagy segíti ebben a fogadó pedagógust
- rendszeresen hospitál a csoportnál
- folyamatosan együttműködik, konzultál a pedagógussal, közösen egyéni fejlesztési tervet készítenek
- nyomon követi a gyermek fejlődését
- kapcsolatot tart a szülőkkel
- közvetlenül foglalkozik a gyermekkel, elsősorban olyan területen, ami csak az ő szaktudásával oldható meg
- koordinálja a rehabilitációs foglalkozásokban résztvevő más szakemberek és a pedagógusok munkáját (pl. gyógytornász, logopédus, pszichológus)
- segíti a sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatos, a törvény által előírt adminisztrációs tevékenységek elvégzését.

A nevelés és fejlesztés elvei a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozóan

Nevelési programunk általános elvei sajátos nevelési igényű gyermek fogadásakor a következőkkel egészülnek ki:

- elfogadó környezet biztosítása
- az elvárásoknak a fogyatékoság súlyosságához, valamint a gyermek fejlődési üteméhez való igazítása
- annak belátása, hogy a sérült gyermek kiemelkedő teljesítményre is képes lehet
- fejlesztésüknek a számukra megfelelő területeken való megvalósítása
- kiemelten az alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködő készség terén való segítségnyújtás
- csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás
- rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjainak adaptálása, beépítése a mindennapi nevelőmunkába
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével
- a diagnózisra építő sokoldalú képességfejlesztés.
- a fejlesztés csak komplex kivizsgálás után kezdődik
- amennyiben a gyermek részesült korai fejlesztésben, erre kell építeni a további fejlesztést
- a pedagógus türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító személyisége elengedhetetlen
- a sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és kondicionálást, a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét és a kiszámíthatóságát
- az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekben való lebontása, tervezése és végrehajtása
- kellő idő, alkalom, vagyis a munkához való időtöbblet biztosítása
- a változatosság biztosítása (ugyanazon funkció változatos módon való gyakoroltatása),
- nagy mennyiségű változatos ingerek (taktilis, mozgásos, látási, hallási) biztosítása a tapasztalati és ismeretkör bővítése érdekében
- egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód, a fejlesztő tevékenység individualizálása
- differenciált fejlesztés
- az eltérő terhelhetőség figyelembevétele
- a fejlesztés folyamatának a szakemberek csoportmunkájában kell realizálnia a gyermekekre vonatkozó tapasztalatokat rendszeres megbeszélésével

A tudatos és hatékony pedagógiai és terápiás jellegű hatások érvényesülésének lényeges feltétele az **egyéni fejlesztési terv** kidolgozása, melyben meghatározzuk a fejlesztő, rehabilitációs-rehabilitációs tevékenységeket. Ez a terv és az abban megfogalmazottak segítik pedagógusainkat napi munkájukban. Biztosítja a fejlesztő munka fázisainak egymásra épülését, lényege abban rejlik, hogy a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítsuk a fejlesztés hatékonyságát.

Az egyéni fejlesztési terv készítésének kiindulópontja a gyermek aktuális életkori és

egyéni sajátosságainak rendszere. A képesség és készségszint megállapításában támaszkodhatunk más szakemberek véleményére (Szakértői Bizottság véleménye, Nevelési Tanácsadó véleménye, előző óvónő, gyógypedagógus). Fontosnak tartjuk a gyermek megismerésében a szülőtől kapott információkat és saját megfigyeléseinket is. Minden vélemény, szűrési eredmény, megfigyelés stb. tartalmaz a gyermek képességeiről, viselkedéséről, különféle teljesítményeiről adatokat.

A fejlesztés lényege a pedagógiai és fejlesztő hatások a sajátos nevelési igényű gyermek belső érési folyamataihoz igazítása. Egyik oldalon a gyermek áll a maga adottságaival, a másik oldalon az optimális fejlődést biztosító, tudatosan megtervezett környezet (pedagógus kompetenciája, módszerek, eszközök, együttműködés más szakemberekkel stb.).

A fejlesztés fő célja az egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, valamint az iskolai, potenciális tanulási zavarok megelőzése. Az iskolaérettség feltételeit a testi fejlettség mellett, öt területen határozzák meg: a mozgásfejlettség szintjében, a kognitív képességek minőségében, a gondolkodás, a szocializáció, a beszédkészség területén. A fejlesztési tervnek ezeket a területeket mindenképpen fel kell ölelnie.

A hatékony egyéni fejlesztési terv szervesen illeszkedik a nevelési programba, messzemenően a gyermek érzelmi-belső motivációjára épít, lehetőség szerint a gyermek spontán tevékenységéhez kapcsolódik, az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos – következetes alkalmazást igényel, óvodáink egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolódik, valamint elősegíti és biztosítja a gyermek jó közérzetét.

A beiratkozott gyerekek között a nevelési folyamatban is kiderülhet, hogy van, aki sajátos nevelési igényű. Ebben az esetben a pedagógiai módszereket, fejlesztési eljárásokat az ő problémájához igazítjuk azzal a céllal, hogy sérülése alapján az óvodáskor végére a sérüléstípusának megfelelő iskolatípusba kerülhessen. Abban az esetben, ha a Szakértői Bizottság szakvéleményében úgy ítéli meg, akkor beiskolázása integrált módon történhessen meg.

A nevelés és fejlesztés céljai és feladatai a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozóan

Céljaink:

- Képességeik fejlesztése
- Közösségbe való beilleszkedésük segítése
- A hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében
- Különböző funkciók egyensúlyának megteremtése
- Speciális segédeszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása
- Egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése, erősítése

Befogadás

A befogadási folyamat minőségének nagyon fontos szerepe van, ezért minden lehetőséget megragadunk a gyermek megismerésére:

- A szülőknél előzetesen érdeklődünk a gyermek szokásairól, fejlődési üteméről, személyiségéről.
- A beiratkozásnál, a játszó délelőttön megfigyeljük az esetleges eltérő viselkedéseket.
- Többféle beszoktatási formát is felkínálunk a szülőknek (anyás, részleges és teljes).

A gyermek megismerése, elfogadása, a vele való kapcsolat kialakítása ennek az időszaknak a legfontosabb feladata. Hangsúlyosan jelenik meg, hogy a pedagógus kezdeményezzen a kapcsolatteremtésben, mert ha ez nem történik meg, a gyermek visszahúzódhat a társas érintkezéstől.

A beszoktatás során nem csak a gyermekkel kell szoros kapcsolat kialakítására törekednünk, a szülők bizalmát is el kell nyernünk. Ez azért fontos, mert a gyermek nevelésével, fejlesztésével kapcsolatos problémák közös megoldásának egyik feltétele.

Gondozás

A felnőtt – gyermek kapcsolatában meghatározó szerepe van a gondozásnak. A gondozás mint szükséglet, - addig míg a gyermek önkiszolgálóvá nem válik - intim kapcsolatot feltételez, időigényes feladat. A gondozás során a siettetés negatív hatást, a minőség romlását, a gyermek ellenállását válthatja ki. Több odafigyelésre van szükség a gondozási feladatok ellátásánál azoknál a gyermekeknél, akik nehezebben vagy egyáltalán nem tudnak kapcsolatot teremteni környezetükkel, igényeiket, érzéseiket nem tudják megfelelően kifejezni.

A napirend jól szervezett kialakítása segíti, hogy a gyermek maximálisan nyitott legyen az új ingerek befogadására, a már ismert ingerek feldolgozására.

Egészséges életmódra nevelés

Céljaink:

- A gyermek lelki egészségének megőrzése
- Alakuljon ki a gyermekben mindennapi élethez szükséges önállóság a kulturált étkezés, higiéniai szokások területén.
- Fejlődjön a tevékenységek elvégzéséhez szükséges önbizalom.
- Vegyen részt a mindennapi mozgásban, adott fejlettségi szintjének megfelelően.
- Jelezze igényeit, elvárásait a vele foglalkozó felnőttnek.
- Vegyen részt, társaival együtt, környezete rendben tartásában, megóvásában.

Feladataink:

- A mintakövető magatartás, pozitív példaállítást a pedagógus és az óvoda dolgozói részéről.
- A délutáni pihenéshez kapcsolható, megnyugtató, „rituálék” kialakítása (pl.: mese, ének, simogatás).

- Folyamatos motiválás a különböző, egészséges életmóddal kapcsolatos tevékenységek végzéséhez.
- Az étkezési zavarok leküzdése, a gyermek számára ismeretlen ételek megkóstoltatása, új ízek megismertetése.
- Az egyéni törekvések elismerésével a gyermek önálló feladatvégzésre serkentése.
- A helyes viselkedési szokások tudatos megtanítása.
- A lelki egészség megőrzése érdekében, a sérülésből fakadó szorongások, frusztrációk leküzdése.

Tevékenységhalmazok

Játéktevékenység

Céljaink:

- Oldódjon a gyermekben a tünetekből fakadó szorongás a játék során.
- Érzelmét, élményeit szabadon, következmények nélkül ki játszhatja.
- Fejlődjenek képességei indirekt módon a szabad játék ideje alatt.
- Játék során kommunikáljon, működjön együtt társaival, alakuljon ki az együtt játszás élménye.

Feladataink:

- Lehetőség biztosítása a sokszínű tevékenységre, a társas együttélésre.
- A társas együttműködés irányítása (feltételek a mozgáshoz, játékhoz).
- Az erősségek kiemelésével a gyermek önbizalmának erősítése.
- Lehetőség biztosítása a gyermeknek arra, hogy a játéktevékenységen keresztül, a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódokat, viselkedési szabályokat begyakorolhassa.
- Az igény szerinti egyedülléthez, elvonuláshoz hely, idő biztosítása

Tanulási tevékenység

Céljaink:

- Fejlődjenek a gyermek értelmi képességei: az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet.
- Erősödjenek a tanuláshoz szükséges személyiségjegyek: önállóság, kitartás, feladattudat, feladattartás.
- Fejlődjön a szóbeli kifejezőképesség.

Feladataink:

- A gyermek fejlesztése minden esetben a szakértői bizottság diagnózisára épüljön.
- Egyéni fejlesztési tervet készítése gyógypedagógus felügyeletével és segítségével.
- A fejlesztés tervezéséhez a gyermek képességeinek, készségeinek feltérképezése, (megfigyelés, mérés).
- A fejlesztés, motiválás során a gyermek meglévő ismereteinek, érdeklődési körének figyelembe vétele.

- A tapasztalásra, tevékenységre épülő tanulás lehetőségének biztosítása.
- A tanulási tevékenységeknél a játékoság, spontaneitás, komplexitás szem előtt tartása.
- Segítségnyújtás olyan tapasztalatok szerzéséhez, melyben a gyermek megítélheti saját teljesítőképességét, tágíthatja korlátait.
- Módszertani sokszínűség, speciális eszköz, több idő, átgondolt tervezés, szervezés biztosítása.
- Személyre szabott motiváció alkalmazása.

Társas, közösségi tevékenység

Céljaink:

- A gyermek érezze biztonságban magát a csoportban.
- Egyéni megnyilvánulásai saját öröméből fakadjanak.
- A gyermek legyen képes kooperációra csoporttársaival, s a társas együttélés szabályait lehetőségeihez mérten tartsa be.
- Alakuljanak ki kölcsönös baráti kapcsolatai.

Feladataink:

- A sajátos nevelési igényű és az ép gyermekek baráti kapcsolatainak támogatása, erősítése.
- Konfliktus-megoldási technikák bemutatása, átadása.
- Az óvoda tárgyi környezetének pozitív érzelmi hatást keltő kialakítása.
- A szociális kapcsolatok aktív, tudatos bővítése
- a társakkal, felnőttekkel kapcsolatos viselkedési szabályok kialakítása, gyakoroltatása
- Baráti kapcsolatok kialakulásának segítése, erősítése.
- A közösséghez tartozás élményének erősítése.

Munka jellegű tevékenységek

Céljaink:

- A gyermek kapcsolódjon be a közösségért végzett tevékenységekbe
- A munka jellegű tevékenységek végzése során sikerélmények ériék.
- Alakuljon, erősödjön akarata, kitartása.
- Az önkiszolgáló tevékenységekben egyre nagyobb önállóságra tegyen szert.
- Problémamegoldó készsége fejlődjön.
- A szorongó gyermekek is vállaljanak tevékenységet, kezdetben önkéntes alapon, majd később kérésre is.
- Az önmaguk által vállalt munka jellegű tevékenységet legjobb tudásuk szerint végezzék el.
- Fejlődjön személyisége a sikerrel végrehajtott munka ösztönző és motiváló hatására.
- Fejlődjenek a munka jellegű tevékenységhez szükséges képességek, tulajdonságok: az önállóság, eredményre törekvés, kitartás, fegyelmezetttség, szabályok betartása, munkamegosztás, együttműködés, figyelem, stb.
- Fejlődjön önértékelési képessége és társas kapcsolatai.

- Sajátítsa el és gyakorolja a társas érintkezés szabályait, szokásait, viselkedési normáit: felelősségérzet, kötelességtudat, tolerancia, konfliktusmegoldás.

Feladataink:

- Megbízatásokkal az önbizalom, és a társakhoz való viszony erősítése.
- Mintaadással, dicséréssel a gyermekben végbement pozitív változások erősítése.
- folyamatos feladatadás, pozitív, megerősítő légkör kialakítása,
- az egyéni képességekhez igazodó munkamegosztás szervezése
- az elvégzett munka reális, egyénre szabott értékelése
- gazdaságos munkafogások, műveleti sorrendek megtanítása
- Érzelmek, élmények kifejezésének elősegítése.
- Minden gyermek esetében a fokozatosság, önkéntesség elvének érvényesítése.
- Kérésnél, utasításnál rövid, határozott, egyértelmű instrukciókat adása.

Fejlesztési tartalmak

Anyanyelvi nevelés

Céljaink:

- Alakuljon ki az adott életkorra jellemző nyelvi fejlettség.
- Alakuljon ki az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges anyanyelvi bázis.
- A gyermek - lehetőségeihez mérten - küzdje le a nyelvhasználat terén jelentkező nehézségeit.

Feladataink:

- A beszédet ösztönző, nyugodt légkör kialakítása, a gyermek szabad önkifejezésének, közlési vágyának elősegítése.
- A közeledés, a kifejezés minden formájának bátorítása, erősítése.
- A már begyakorolt, a kommunikációhoz elengedhetetlen, nyelvi elemek használatának ösztönzése.
- Hallási figyelem, valamint a beszédészlelés, beszédértés folyamatos fejlesztése.
- A szókincs gazdagítása – speciális megközelítési módot alkalmazva, kis lépésekkel, minden érzékszerv bevonásával.
- Grammatikai rendszer kiépítése, gyakoroltatása.
- A mozgás- beszéd összerendezésének fejlesztése.

A külső világ tevékeny megismerése – környezeti nevelés

Céljaink:

- A gyermek ismerje meg a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezet.

- Ismerje meg, fogadja el és gyakorolja a szűkebb közösségben és a tágabb társadalomban működő szabályokat.
- Sajátítsa el a mindennapi, önálló életvitelhez szükséges alapvető ismereteket.
- Szeresse, óvja a természetet, közvetlen környezetét.

Feladataink:

- A gyermek érdeklődési körét, előzetes ismereteit figyelembe véve olyan motivációs bázis kialakítása, melynek segítségével könnyen bevonhatjuk a csoportos ismeretszerzés folyamatába.
- A környezet tapasztalati úton való megismerésének biztosítása, elősegítve ezzel a gyermek közlési vágyának erősödését, a nyelvtanilag helyes beszéd kialakulását.
- Az ismeretek komplex feldolgozásával, sok ismétléssel, gyakorlással érjük el, hogy a megszerzett tudás rögzüljön a gyermekben.
- Tevékenységgel kísért verbális ismeretfeldolgozás biztosítása.
- A pontos érzékelés, megfigyelés fejlesztése.
- Környezetünk empirikus úton való megismertetése.
- A gyermek természetes érdeklődésének, kíváncsiságának kiaknázása.

Matematikai nevelés

Céljaink:

- A gyermek kapcsolódjon be az önálló és csoportos aktív ismeretszerzésbe.
- Fejlődjön a gondolkodásban, probléma felismerésben és megoldásban megnyilvánuló önállósága.
- Érje el – lehetősége szerint - a megismerő és gondolkodási funkciók terén az életkorának megfelelő fejlettségi szintet.
- Alakuljon ki és fejlődjön a logikus gondolkodás, a matematikai relációk ismerete, használata.
- Küzdje le – lehetőségeihez mérten - a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzés terén jelentkező nehézségeit.
- Alakuljon ki az életkorának megfelelő számfogalom.

Feladataink:

- Szám és mennyiségfogalom kialakítása.
- Megismerő és gondolkodási funkciók fejlesztése.
- A térbeli és a síkban való tájékozódás fejlesztése, valamint a transzformálás erősítése.
- A figyelem és emlékezet fejlesztése.
- Szerialitás fejlesztése.
- Analizáló, szintetizáló, összehasonlító képesség fejlesztése.
- A kognitív funkciók fejlesztése (észlelés, megismerés, figyelem, emlékezet, gondolkodás).
- A matematikához kapcsolódó fogalmak megismertetése, a megismerési, bevésési, gyakorlási folyamat tevékenységbe ágyazása.
- Az összehasonlítás, válogatás, sorba rendezés, mérés, becslés gyakoroltatása.

Művészeti tevékenységek

Céljaink:

- Oldódjon a gyermek szorongása, erősödjön önbizalma.
- Fejlődjön a verbális és nonverbális kifejezőkészsége.
- Bővüljenek önkifejezési lehetőségei.
- Fejlődjön kreativitása, fantáziája, kézügyessége.
- Tapasztalja meg az „együtt-alkotás” élményét, erősödjön személyisége a közösségen belül.
- Fejlődjenek vizuális megismerő, gondolkodási képességei, memóriája.
- Fejlődjön ritmusérzéke, zenei hallása, zenei emlékezete, zenei kreativitása.
- Élje át az érzelmek kifejezését, a zene és a mozgás eszközeivel.
- Vegyen részt közös énekelgetésben; táncházban, zenélésben, körjátékban, lehetőség szerint vállaljon szerepet.
- Erősödjön türelme, kitartása.
- Alakuljon ki a gyermekben az esztétikai érzékenység, igényesség.

Feladataink:

- A kreativitás kibontakoztatása.
- Az önkifejezés motiválása.
- Az alkotókedv felkeltése.
- Nyelvi készségek fejlesztése.
- Az alkotás lehetőségének biztosítása.
- A forma-, szín, térészlelés fejlesztése.
- Az ábrázolási technikák változatos módon történő elsajátíttatása, gyakoroltatása.
- Zenei készségek fejlesztése.
- Nagy- és finommozgások fejlesztése.
- A közösséghez való tartozás erősítése közös énekléssel, tánccal, játékkal, alkotótevékenységgel.

Mindennapos testnevelés

Céljaink:

- A gyermek testi-lelki harmóniájának megteremtése.
- Minőségi változások elérése a gyermek mozgásában.
- Folyamatosan fejlődjön mozgása, egyensúlyérzéke, erő-, és állóképessége.
- A mozgás váljon mindennapjai részévé, örömteli, önbizalomnövelő tevékenységgé.
- Oldódjon a feszültség, szorongás a mozgás által.
- A mozgás váljon az ismeretszerzés eszközévé.

Feladataink:

- Koordinált, harmonikus mozgás kialakítása.

- Minőségi változások elérése a gyermek mozgásában.
- Az idegrendszer fejlesztése.
- Egyensúlyérzék fejlesztése
- Saját testen való tájékozódás fejlesztése.
- Téri tájékozódás fejlesztése.
- Fokozott teherbírás kialakítása.
- Különböző mozgásos ingerek nyújtása.
- Sokoldalú mozgástapasztalatok biztosítása, az alapvető mozgásformák gyakorlása.
- A mozgásos ismeretszerzés lehetőségeinek javítása.
- A mozgás idegrendszeret stimuláló hatásának segítségével hatni a különböző funkciók működésére.
- Harmonikus alapmozgások kivitelezésének segítése.
- Mozgásos önkifejezés motiválása.
- Szükség esetén segítő mozgásterápia biztosítása.
- A testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot megteremtése a kommunikáció elősegítése érdekében.
- Egyénre szabott feladatadás.

A beszéd fogyatékos gyermek

Bevezető

A gyermekek életében a beszéd elsajátításának és a kommunikációs képességek fejlődésének folyamata általában zavartalan, azonban néhányuknál jelentős elmaradás tapasztalható. Bizonyos esetekben a nyelvi vagy beszédbeli fejlődés késése más, általános fejlődésbeli elmaradásnak lehet a része. Bármilyen is legyen a beszéd és nyelvi zavarok hátterében, azok, akik különböző problémával küzdenek a kommunikáció területén, ha nem értnek meg valamit vagy a környezetükben lévő emberek nem értik meg őket, a kudarcok miatt gyakran lesznek zavartak, esetleg agresszívek. A gyermeknek, akinek megkésett a beszéd- és nyelvi fejlődése különösen nagy erőfeszítést kell tennie a beszéd és a nyelv megfelelő elsajátításához.

Általában mindenkit, aki valamilyen beszédproblémával küzd – függetlenül annak súlyosságától – a köznyelvben beszédhibásnak nevezünk. A beszédhiba nem más, mint a beszéd valamely tényezőjének enyhébb zavara, amely minél korábbi életkorban nyújtott szakszerű terápiával eredményesen kezelhető. A beszéd fogyatékoság ezzel szemben a beszédfejlődési zavar súlyos formája, amely csak intenzív, szakszerű segítségnyújtással javítható. A súlyos beszédzavarban szenvedő gyermek a kommunikációs nehézségek, illetve a beszédhiba következtében kialakuló másodlagos pszichés tünetek (magatartási zavar) miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben, az utánzóképeség gyengeségében nyilvánul meg.

Azonos beszédhiba-fajtán belül is igen nagyfokú a heterogenitás, hiszen a tünetek jellege, a beszéd sérülés foka, fejlődési üteme, a kísérő problémák jellemzői egyénenként különbözőek. A beszédzavarok egy-egy gyermeknél halmozottan is

előfordulhatnak.

A sérült beszédfejlődés, beszédzavar nagyban befolyásolja a gondolkodás és az ismeretszerzés minőségét, aminek következménye lehet az egyenetlen értelmi fejlődés és a diszharmonikus személyiség. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a beszéd zavara, nem egyszerűen „technikai deformitás”. Ahogy a beszéd az egyén legbenső sajátja, úgy a beszéd kóros eltérései is beágyazódnak a személyiség struktúrájába.

Beszédproblémával küzdő gyermekekkel gyakran találkozunk az óvodában, hiszen ez a beszédhibák megjelenésének jellemző időszaka. A közoktatásban - a hatályos közoktatásról szóló törvény szerint - kizárólag azt a gyermeket tekintjük beszéd fogyatékosnak, akiről az Országos Beszédvizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményt ad ki, melyben egyértelműen állást foglal.

A hatékony fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex - az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó - nevelési környezetben valósulhat meg. A beszédfejlesztés során nő a gyermekek kommunikációjának hatékonysága és önbizalma is: közlékenyebbé és sikeresebbé válnak. Mindez a pozitív hatás erősödhet abban az esetben, ha a gyermek fejlesztése, nevelése-oktatása az együttnevelés keretei között történhet.

Az óvodai nevelés-oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszédbeli akadályok jellegétől függ. Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

A beszéd és nyelvi fejlődés zavarai:

- megkésett beszédfejlődés,
- diszfázia,
- súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar

Az artikuláció zavarai:

- diszlália,
- orrhangzós beszéd,
- disarthria,

A beszéd folyamatosságának zavarai:

- dadogás,
- hadarás,

A hangadás rendellenessége:

- diszfónia,

A kialakult beszéd zavarai:

- mutizmus,

Az olvasás- és írásteljesítmény zavarai:

- diszlexia,
- diszgráfia,

A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelésének fejlesztési alapelvei

- A verbális kommunikációhoz, a nyelvhasználathoz való pozitív beállítódás, motiváció erősítése.
- A beszédfigyafogatókosságból eredő hátrányok kompenzálása, a gátlások, frusztrációk csökkentése, leküzdése.
- Olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a tünetek változatosságát, a speciális szükségleteket.
- A sérülésspecifikus fejlesztés – multiszenzoriális, azaz a percepció minden területét fejleszti: a vizuális, az akusztikus, a taktilis és mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességeket.
- A fejlesztésben központi szerepet kap a beszéd és a nyelvi készségek mozgósítása
- Hangsúlyos az egész személyiség harmonikus fejlődése, melyben kiemelt szerepe van a kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelésnek.
- A sérülésspecifikus fejlesztés játékos formában történik: középpontjában a mozgásos tapasztalatszerzés áll.
- Törekedni kell a képességek, részképességek területén a megfelelő fejlettségi szint elérésére. A figyelmi, emlékezeti, észlelési, mozgási és orientációs képességek deficitese működésének javítása nem elhanyagolható.
- Kiemelt jelentőségű a gyermeki fantázia és kreativitás kibontakoztatása.
- A prevenció és a segítségnyújtás tervezése külső szakemberek bevonásával történik (logopédus- pszichológus).
- A felnőttek beszédtevékenységének és beszédviselkedésének értéket közvetítő szerepe kiemelt jelentőségű a gyermekek és a családok számára
- A nevelés szervezeti kereteiben (folyamatos gondozási teendők, az egészséges életmód szokásai, közösségi nevelés, napirend) hangsúlyos a beszéd, a beszélgetés lehetőségeinek biztosítása.
- Fontos tényező a szülőkkel való együttműködés tervezése a gyermekek beszédfejlesztése érdekében.
- A gyermeki tevékenységek rendszerében hangsúlyos a célzott beszédfejlesztés (beszédeszlelés-megértés, artikulációs zavarok, beszédprodukción javítása).

A nevelés feltételeinek megteremtése, a csoportok szokásrendszerének kialakítása

Befogadás

- A folyamatos befogadás lehetőséget nyújt arra, hogy az óvoda dolgozói (pedagógusok, dajkák) megismerhessék a beszédfigyafogatókos gyermek, otthon használt, sajátos kommunikációs eszköztárát.
- A beszédfigyafogatókos gyermekek egy része a tanulási zavar mellett magatartási problémákkal is küzd. Ennek következtében nehezítetté válik a beilleszkedés, a barátokra találás, a felnőttekkel való együttműködés.
- A szorongó, visszahúzódo gyermek beillesztése is nehézséget jelenthet. Mindkét esetben a pozitív megerősítés a gyermek és felnőtt közösség együttes támogatása, a bizalomteljes légkör megteremtése, az erős érzelmi kötődés segíthet.
- Nehezíti az alkalmazkodást, hogy a beszédfigyafogatókos gyermek nem érti a verbális, nonverbális jelzéseket. Fokozatossággal, motivációval, dicsérettel segítünk. Az óvodába lépés első napjától törekszünk az egyéni,

sérülésspecifikus bánásmód alkalmazására.

Gondozás

Fontos, hogy a gyermeket fejlettségi szintjének megfelelő elvárással gondozzuk. Lényeges a mozdulatok sorrendje, fontos a szóval kísért mozdulat. Nem elég, ha a felnőtt csupán szóban közli, amit elvár a gyermektől, hiszen először mozdulatokban értik meg egymást, csak később szavakban. Már akkor is mutatkozhat eredmény a gondozási műveletek során, amikor a gyermek szóval még nem irányítható. Érdemes gondozás közben nem csak automatikusan cselekedni, hanem meg-megállni ott, ahol a gyermektől válaszként egyszerű mozdulatot várunk. Az utánzási vágy, a látható eredmény előbbre hozhatja a saját belső folyamatok tudatossá válását.

Egészséges életmódra nevelés

Speciális céljaink:

- A lelki egészség megőrzése.

Speciális feladataink:

- A lelki egészség megőrzése érdekében, a beszédgátlásból fakadó szorongások, frusztrációk leküzdése.
- A mintakövetés, a tömör, egyértelmű, kezdetben gesztusokkal kísért kérések közvetítése, az instrukcióadás hangsúlyossá válása a beszédértési, beszédészlelési zavarral küzdő, illetve a megkésett beszédfejlődésű gyermekek esetén.

A **tevékenységformákra** vonatkozóan a sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatban megfogalmazott nevelési célokat és feladatokat tartjuk szem előtt.

Speciális területek:

Játéktevékenység

Speciális céljaink:

- Annak elérése, hogy a gyermek beszédgátlásból adódó szorongása a játékban feloldódjon.
- A beszéd fogyatékos gyermek játék közbeni együttműködésének elérése

Speciális feladataink:

- A gyermeki beszédprodukció, beszédviselkedés fejlesztése.
- Játékon belül a nyelvi kommunikációs készségek fejlesztése.

A **fejlesztési tartalmakra** vonatkozóan a sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatban megfogalmazott nevelési célokat és feladatokat tartjuk szem előtt.

Anyanyelvi nevelés

Speciális céljaink:

- Alakuljon ki a gyermek adott életkorra jellemző nyelvi fejlettsége,

- Alakuljon ki az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges anyanyelvi bázis
- Annak elérése, hogy a nyelvhasználat terén jelentkező nehézségeket a gyermek leküzdje,
- A gyermek ismerje meg környezetét, szerezzen tapasztalatokat, élményeket, ismereteket, amelyek segítik az életkornak megfelelő biztonságos eligazodást, a részenként megszerzett ismeretek egységbe rendezését, az összefüggések tudatosítását.

Speciális feladataink:

- A gyermek szabad önkifejezésének, közlési vágyának elősegítése.
- A szókincs gazdagítása - speciális megközelítési módot alkalmazva, kis lépésekkel, minden érzékszerv bevonásával, (kép – cselekvés – szó egységében). A szókincs, szókészlet bővítésének alapjául a gyermek tapasztalatai, élményei és az irodalom – mese – vers anyaga szolgál.
- A beszédmegértés, beszédészlelés fejlesztése.
- A grammatikai rendszer kiépítése, gyakoroltatása.
- A mozgás – ritmus – beszéd összerendezésének fejlesztése.
- Logopédussal együttműködve a kommunikáció fejlődésének elősegítése.

Az értelmileg akadályozott gyermek

Bevezető

Amennyiben az értelmileg akadályozott gyermek integráltan nevelhető, fejlesztésében meghatározó az ép, óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyet a gyermek a kortárs csoportban megél.

Az értelmileg akadályozott egyén az átlagosnál lényegesen alacsonyabb mentális képességekkel bír, jelentősen akadályozott a társadalmi cselekvőképessége. Alkalmazkodási nehézséggel küzd:

- az önkiszolgálás,
- a kommunikáció,
- az önirányítás (feladatmegoldás, segítségkérés, kezdeményezés),
- a közösségi élethez szükséges készségek (a másik érzéseinek felismerése, együttműködés, a viselkedés szabályozásának készsége, a nemi normák ismerete),
- a közösség/társadalom nyújtotta lehetőségek kihasználása (közlekedésben, vásárlásnál, más szolgáltatásoknál),
- az egészség és biztonság megőrzése,
- a tanulási képesség (elsősorban olyan alapkészségek tekintetében, amelyek megalapozzák az iskolai tanulást),
- a szabadidős tevékenységek,
- a munkavégzés területén.

A nevelési segítség formája, tartalma, intenzitása attól függ, milyen konkrét teljesítményre képes a gyermek a fent felsorolt adaptációs területeken, hol kell

beavatkozni, mert eltér az átlagos teljesítményszinttől. A fejlesztésnél elengedhetetlen a gyermek erősségeinek, gyengeségeinek feltérképezése.

Az értelmileg akadályozott gyermek fejlődési sajátosságai

- meglassúbbodott fejlődési ütem mozgás-, és beszédfejlődésnél
- alacsony pszichés aktivizációs szint (mozgékonyosság, külső ingerek befogadása)
- a jellegzetes fejlődési ugrópontok, szintek elmosódása,
- motivációszegénység,
- magasabb ingerküszöb
- a megismerő funkciók késleltetettsége (érzékelés, észlelés differenciálatlansága, szűk terjedelmű, hullámzó figyelem, lassú bevésés, bizonytalan megőrzés, pontatlan felidézés)
- ellentmondások a személyiség fejlődésében.

Az értelmileg akadályozott gyermek óvodai nevelésének fejlesztési alapelvei

Az értelmileg akadályozott gyermekek óvodai nevelése az időben elkezdett korai fejlesztésre épül. A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe véve olyan képességfejlesztést kell megvalósítani, amely kellő időt, alkalmat biztosít:

- az alapmozgások kialakítására, fejlesztésére,
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére, a grammatikai rendszer kiépítésére,
- az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- az adekvát játékhasználat elsajátítására,
- a kognitív funkciók fejlesztésére.

A nevelés feltételeinek megteremtése, a csoportok szokásrendszerének kialakítása

Befogadás

A befogadási időszak során megismerkedünk a gyermekkel, a gyermeket nevelő családdal. Kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolat létrejöttére törekszünk, ez lesz az alapja a konstruktív együttműködésnek óvoda és család között.

Az anyás befogadást ajánljuk leginkább az értelmileg akadályozott gyermekek szüleinek. Ekkor megfigyeljük a gyermek viselkedését, szülőkkal való kapcsolatát, szociális fejlettségét, értelmi képességeit, a lemaradás területeit.

A gyermeknek és a családnak az első pillanattól éreznie kell az elfogadó, segítőkész hozzáállást. Ehhez szükség van a gyermek és felnőtt közösség együttes támogatására.

A befogadásnál is az apró lépések elvét alkalmazzuk, és maximálisan alkalmazkodunk a gyermek mindenkori igényeihez. Ennek az időszaknak

legfontosabb feladata:

- a gyermek ismerkedjen meg közvetlen környezetével (csoportszoba, mosdó, udvar),
- ismerje meg a csoportban dolgozó felnőtteket, fogadja el őket,
- társait ismerje fel,
- a közösség legfontosabb szokásait ismerje meg.

A szokásrendszer kialakítása az utánzáson, az azonosuláson alapul, a folyamat során főleg pozitív megerősítést közvetítünk a gyermek felé. A mindennap gyakorolt tevékenységek segítik a belátásos tanulást az értelmileg akadályozott gyermekeknél.

Gondozás

Az óvodába kerülő, értelmileg akadályozott gyermekek az önállóság terén rendkívül eltérő képet mutathatnak. Az önkiszolgálásra nevelés (az étkezés, öltözködés, egészségügyi higiénés szokások, a környezet rendjének elsajátítása) az akadályozott gyermekek nevelésében különösen nagy hangsúlyt kap.

Állandó, folyamatos odafigyeléssel, pozitív megerősítésekkel, segítségnyújtással igyekszünk biztosítani a gyermek komfortérzetét. A napi tevékenységek, szokások tanításával, gyakoroltatásával, mintaadással érjük el az önállóság kibontakoztatásához szükséges önbizalom, önismeret fejlődését.

A gondozási feladatok teljesítését, a gyermek igényeinek felmérését bensőséges gyermek- felnőtt kapcsolatra alapozzuk. Kellemes, nyugodt környezetben mindig türelemmel fordulunk a gyermek problémái felé. Mindig elegendő időt hagyunk az önkiszolgáló tevékenységekre, alkalmazzuk a fokozatosság elvét, a tevékenységeket apró lépésekben sajátíttatjuk el a gyerekekkel.

Egészséges életmódra nevelés

Speciális céljaink:

- A gyermek érje el a tevékenységek, mozdulatok sorrendjének betartását.
- Igényeit, elvárásait jelezze a vele foglalkozó felnőtteknek.
- A tanultakat különféle helyzetekben alkalmazni tudja.

Speciális feladataink:

- Túlzottan óvó, féltő, mindenben kiszolgáló környezet helyett határozott, de szeretetteljes követeléssel, a tudatos, folyamatosan ellenőrzött begyakorlással segítjük a szokások kialakulását és fenntartását.
- Figyelembe vesszük, hogy önállóságuk fejlődését nagymértékben befolyásolják egyéni fejlődési sajátosságai és az esetleges társulási rendellenességek.
- Az egészséges életmód szokásainak kialakításakor megfelelő időt és alkalmat biztosítunk a begyakorlásra.
- Ügyelünk a fokozatosságra és a következetességre (amit a gyermek már önmaga is el tud végezni, azt nem tesszük meg helyette).
- A gyakorlást mindig kis lépésekre bontjuk. Először egyénileg (óvónő, dajka – gyermek), majd csoportosan történik a gyakorlás.
- Megfelelő időt hagyunk a tevékenységekre.

- Kezdetben több, konkrét, példaadás-szerű segítséget adunk, később a szóbeli utasítás is elegendő.

Tevékenységek formák

Játék tevékenység

Speciális céljaink:

- A játék segítségével, a gyermeknél, szerveződjenek egygyé az értelmi, érzelmi és társas folyamatok.
- Ne rekedjen meg a játéktevékenység fejlődésének egy fokán.
- Magányos játékából kimozdítható legyen, váljon képessé a rövid idejű együttjátszásra társaival.
- Közös, szervezett játékokban együttműködő, bevonható legyen.
- Fogadja el és próbálja betartani a játék rendjét, a nyugodt, elmélyült játékhoz szükséges szabályokat.

Speciális feladataink:

- A játékot felhasználjuk az alapmozgások begyakorlására és összerendezésére.
- Fokozatosan ismertetjük meg a gyermeket a különböző játékeszközök használatával.
- Figyelünk arra, hogy tapasztalatokat szerezzenek térbeli és síkbeli viszonyokról. Ismerjék meg a tárgyak különböző tulajdonságait (kiterjedés, forma, nagyság, szín, súly, puhaság-keményesség, hang).
- Nem hagyjuk, hogy a sztereotip mozgásformák, tevékenységek rögzüljenek a gyermeknél.
- A játékot kísérő verbális megnyilatkozásait dicsérik, biztatjuk.
- A beszédmegértés és szókinccs játékon keresztül történő fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk.
- Rész- egész viszonyral való megismerkedésnél a fokozatosság elvét figyelembe vesszük (kirakók).
- A szabályok betartására folyamatosan figyelmeztetjük a gyermeket.
- A szabály- és társasjátékokban mindig felnőtt irányítása mellett játsszon, mert így folyamatosan tudjuk irányítani, segíteni őt.
- A báb motiváló hatását felhasználjuk arra, hogy segítsük a gyermek a verbális megnyilatkozásait.
- A dramatizálás az értelmileg akadályozott gyermekek fejlesztésének egyik fontos eleme. A mozgás, beszéd, gesztusok összekapcsolásával erősítjük a beszédmegértés és a nem, vagy rosszul érthetően beszélő gyerekeknél a nonverbális jelzések fejlődését.

Tanulási tevékenység

Speciális céljaink:

- A gyermek értelmi képességei (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) lehetőségeihez mértén fejlődjenek.
- Tanuláshoz szükséges személyiségjegyei kialakuljanak.
- Szervezett tevékenységeknél érdeklődést mutasson.

Speciális feladataink:

- Az értelmi képességeket különböző cselekvésekkel szoros összefüggésben fejlesztjük.
- Az észlelés és megfigyelőképesség differenciálódásának fejlesztése
- Fejlesztjük a figyelem megosztásának képességét.
- A figyelem tartósságának növekedését a tárgyakkal való manipulációval, az érzékszervek bevonásával, megfelelő motivációval serkentjük.
- Emlékezetük fejlesztését a tárgyakkal kapcsolatos funkcionális összefüggések felismertetésével segítjük.
- Változatos ismétlésekkel fokozzuk emlékezetük tartósságát.
- A megismerési folyamatot mindig cselekvéshez kötjük, konkrétságra törekszünk.
- Megfelelő motivációval, dicséréssel, legyőzhető nehézségű feladatokkal sikerélményt nyújtunk a gyermeknek.
- Utasításaink mindig egyszerűek, lényegre törők.
- A szituációk közötti összefüggések megértését a cselekvések állandó szóbeli kommentálásával, magyarázatával segítjük.
- Az egyes cselekvéseket apró lépésekre bontva a gyermek előtt végezzük.
- Az adott szituációnak, feladatnak megfelelően szóbeli, tényleges segítséget nyújtunk a gyermeknek.

Társas, közösségi tevékenység**Speciális céljaink:**

- Ismerje és tartsa be a szociális viselkedés alapvető szabályait.
- Működjön együtt közös célok elérésében.
- A kérést, utasítást fogadja el.
- Konfliktusait ne agresszióval oldja meg.
- Társaival és a vele dolgozó felnőttekkel kommunikációja nyílt, őszinte legyen.

Speciális feladataink:

- Megfelelő magatartásmintát adunk a gyermeknek.
- Hozzáállásunkkal, viselkedésünkkel erősítjük a gyermekben a jó és rossz közötti különbséget.
- Igyekszünk kizárni azokat a rossz szokásokat, melyek befolyásolhatják a gyermeket.
- A magatartási szabályok betartásában mindig következetesek vagyunk.
- A toleranciát, az elfogadást társaival szemben követelményként támasztjuk elé.
- Bevonjuk a különböző ünnepek, események előkészületeibe.
- Közös szereplésre motiváljuk a gyermeket.
- A konfliktusok kezelésére példákat adunk a gyermeknek.
- Erősítjük a gyermek önbizalmát, segítünk önismeretük fejlődésében

Munka jellegű tevékenység**Speciális céljaink:**

- Feladattudata, feladattartása legyen kialakult.

- Ismerje és megfelelően használja a munkaeszközöket.
- Szívesen vállaljon megbízásokat.
- Tudjon alapvető, munka-jellegű tevékenységeket önállóan, vagy kis segítséggel végezni.
- Segítséggel tartsa be a tevékenységek sorrendjét.

Speciális feladataink:

- Bevonjuk a gyermeket a mindennapi tevékenységek végzésébe.
- Amit a gyermek már egyedül is el tud végezni, azt nem végezzük el helyette.
- Fejlettségi szintjüknek megfelelő, teljesíthető feladatokat adunk.
- Erősítjük a munkavégzéshez szükséges személyiségjegyeit (kitartás, önállóság, stb.)
- Figyelünk arra, hogy a munkavégzés valódi tevékenységet jelentsen számára.
- Jártasságok kialakítására törekszünk az eszközök, szerszámok használatában.
- A tevékenységeket kis lépésekre bontva gyakoroltatjuk.
- Mindig egyszerű, direkt utasításokat adunk.

Fejlesztési tartalmak

Anyanyelvi nevelés

Speciális céljaink:

- Kommunikációjában önmagához viszonyítva folyamatos minőségi és mennyiségi fejlődés legyen megfigyelhető.
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában tudja kifejezni.
- Tudjon egyszerű mondatokat alkotni.
- A nyelvi differenciáltságban jelentkező lemaradása csökkenjen.
- Tudja végighallgatni és megérteni mások egyszerű mondatait, beszédét.

Speciális feladataink:

- Megismerjük a gyermek sajátos közlési formáit.
- Minden alkalmat kihasználunk a tevékenységekkel egybekötött szókincsbővítésre.
- Törekszünk a pozitív érzelmi kapcsolatok kialakítására felnőtt- gyermek, gyermek-gyermek között.
- Mindenkor mintát adunk a megfelelő beszédtempóra, artikulációra, beszédlégzésre.
- A gyermekre való folyamatos odafigyeléssel oldjuk a nehezen beszélő gyermekben a félelmet, vagy a nyugtalanságot, agressziót.
- Sok, mozgásos tapasztalatszerzésre biztosítunk lehetőséget a nap folyamán.
- Tárgyak tulajdonságait minél több érzékszerv bekapcsolásával ismertetjük meg. Ezután kerülhet sor a tulajdonságok differenciálására, általánosítására.
- Ritmikus beszéddel, mondókázással, énekelgetéssel teremtünk beszédösztönző légkört, hogy a gyermek önkifejezési, közlési vágya kiteljesedjen.
- Egyszerű, rámutatással kísért, rövid utasításokat, kéréseket, kérdéseket teszünk fel.

- A mások számára érthetetlen kifejezési módokat leépítjük, háttérbe szorítjuk.
- Fejlesztjük a nonverbális kommunikációs elemeket.
- Fejlesztjük a gyermek hallási figyelmét.
- Fejlesztjük a gyermek beszédmegértését és kifejezőképességét – anyanyelvi játékok alkalmazásával.
- Csoportban is végezhető, játékos gyakorlatokkal fejlesztjük a beszédmozgást.

A külső világ tevékeny megismerése – környezeti nevelés

Speciális céljaink:

- Képességeihez mértén szerezzen minél több ismeretet, tapasztalatot közvetlen természeti és társadalmi környezetéről.
- Közvetlen és tágabb környezetében jól igazodjon el, biztonságosan közlekedjen.
- Egyszerű ok- okozati összefüggéseket ismerjen fel.

Speciális feladataink:

- A témaköröket több szempontból, újra és újra körbejárjuk, törekszünk a komplexitásra.
- Fejlődési ütemükhöz alkalmazkodó tevékenységekkel, cselekedtetéssel érjük el, hogy minél több ismeretet szerezzenek az őket körülvevő tárgyakról, jelenségekről.
- Arra buzdítjuk a gyermeket, hogy élményeit, tapasztalatait szóban is megfogalmazza.
- Segítünk abban, hogy közvetlen környezetük tárgyait megismerjék, megnevezzék.
- A gyermek fejlesztésénél mindig a konkrét tapasztalásból indulunk ki, és lehetőség szerint mindent valóságként mutatunk be.
- Egyszerű szimbólumok használatával segítünk azoknak a gyermekeknek, akiknél a beszéd akadályozott.
- Megismertetjük tágabb környezetével, hogy bizonytalanság érzetét, félelmeit csökkentjük.

Matematikai nevelés

Speciális céljaink:

- Alakuljon ki fejlettségi szintjének megfelelő mennyiségfogalma
- Legyen képes segítséggel összehasonlítani számbeli és nagyságbeli mennyiségeket.
- Legyen képes cselekvés közben megnevezni a térbeli irányokat, használja a névutókat.
- Legyen képes segítséggel csoportosítani, egyszerű összehasonlításokat, válogatásokat végezni megadott szempontok alapján.

Speciális feladataink:

- A legegyszerűbb mennyiségi tulajdonságok felismerését a környezet tárgyainak és jelenségeinek megfigyelésével és a velük való cselekedtetéssel segítjük.

- Játékos, szemléletes, változatos feladatokkal felkeltjük a gyermek érdeklődését a feladatok iránt, érdekelté tesszük őt a feladatok megoldásában.
- Megfelelő időt biztosítunk arra, hogy a tanultakat gyakorolhassa, sokszor ismételhessen, és más helyzetekben is alkalmazhassa.
- A gyermek figyelmét mindig felhívjuk az adott összefüggésekre, használjuk a már ismert fogalmakat.
- Segítünk abban, hogy a gyermek a cselekvések során elemi tapasztalatokat szerezzen a tárgyak térbeli kiterjedéséről, súlyáról (kicsi – nagy, nehéz – könnyű).
- Az ítéletek alkotását azzal segítjük, hogy azok a tárgyak, vagy képek, amiről ítéletet alkotnak, minden esetben előttük legyenek.

Művészeti tevékenységek

Speciális céljaink:

- Igazodjon el a metakommunikatív jelzések között,
- Fejlődjön gondolkodása, képzelete, fantáziája, szándékos figyelme a művészeti tevékenységek eszközeinek segítségével
- Bővüljön szóincse a mesék, versek segítségével
- Fejlődjön verbális emlékezete, ritmusérzéke.
- A vizuális tevékenységek örömteli cselekvéssé, érzelmeinek kifejezőeszközzé váljanak.
- Kéz ügyessége és finommotorikája fejlődjön.
- Ismerje és használja a különböző színeket.
- Biztonsággal használja a tevékenységhez szükséges eszközöket.
- Ismerje és használja a különböző anyagokat, technikákat.
- Esztétikai érzéke fejlődjön.
- Váljon képessé zenei élmények befogadására.
- Alakuljon ki belső motivációja az éneklésre, zenélésre
- Ismerjen hangszereket, hangjukat tudja azonosítani, szívesen használja őket.
- Ritmusérzéke fejlődjön, érezze az egyenletes löktetést, ezt különböző mozdulatokkal érzékeltesse.
- Egyszerű ritmusokat legyen képes visszaadni.

Speciális feladataink:

- Bábozás, dramatizálás segítségével oldjuk a gyermek gátlásait. Ezek segítségével bevonjuk őket közös mesélésbe, verselésbe.
- Egyszerű, mozgással, cselekvéssel kísért mondókákat, verseket választunk, amiknek eljátszásában, aktívan részt vehet, ezzel megkönnyítjük ezek megtanulását.
- Mesekönyv nézegetés közben, egy adott képhez mindig ugyanazt a mondókát, verset kapcsoljuk.
- Az ismétlésre, felidézésre, gyakorlásra, a nap bármely részében, sokszor szakítunk időt.
- Vizuális tevékenységeknél arra törekszünk, hogy a légkör oldott, felszabadult legyen.

- A különböző eszközök használatának elsajátítására, a gyakorlásra elegendő időt fordítunk, a többi gyermek eszközeitől, technikáitól eltérő, egyedi, egyéniesített lehetőségeket biztosítunk számára, pl. hosszabb ideig téphet, festhet kézzel, ujjal, stb.
- A technikák elsajátításánál a fokozatosság elvét alkalmazzuk.
- Hozzásegítjük a gyermeket, hogy többször átélhesse a tevékenység funkcióörömét.
- Alkotókedvüket közös, változatos tevékenységekkel keltjük fel.
- Minél több érzékszervük bevonásával megismertetjük a gyermeket a különböző anyagokkal.
- A színek megismertetésével, keverésével, változatos színhasználatra ösztönözzük.
- A különböző tevékenységekkel sikerélményhez, vizuális élményhez juttatjuk.
- Együtt tevékenykedünk a gyermekkel.
- Tevékenységünket mindig verbális megerősítéssel kísérik.
- Ötletek, minták adásával motiváljuk a gyermeket.
- Pozitív közösségi élményt nyújtunk az énekeléssel, zenéléssel, együtt zenéléssel.
- Támazkodunk a zene nyugtató, figyelemfelkeltő, motiváló erejére.
- A játékos utánpótlás énekeket mindig mozgással kísérik, éreztetjük a tempót, a ritmust, az egyenletes löktetést.
- Társas kapcsolatait, kommunikációját körjátékokkal erősítjük.
- Szabálytudatát, az énekes játékok szabályainak következetes betartásával, erősítjük.
- Egyszerű, táncos mozdulatok segítségével fejlesztjük ritmus- és térérzékelését, mozgásának összerendezettségét, a testséma kialakulását.

Mindennapos testnevelés

Speciális céljaink:

- Mozgásos foglalkozásokon szívesen, félelem, gátlások nélkül vegyen részt.
- A rendszeres mozgás mindennapjai részévé váljon.
- Alakuljon ki testsémája.
- Térben tájékozódni tudjon, a téri irányokat ismerje.
- Mozgását irányítani tudja, helyzetben tudja tartani, mozgáskoordinációja fejlődjön.
- Önfegyelme, figyelve, állóképessége erősödjön.

Speciális feladataink:

- Figyelünk arra, hogy a mozgás örömet, sikerélményt nyújtson a gyermeknek.
- Mozgásos tevékenységeket felhasználva fejlesztjük érzékelését, figyelemét, emlékezetét, gondolkodását.
- Különböző feladatokkal fejlesztjük mozgáskoordinációját.
- A feladatok kiválasztásánál játékosra törekszünk, építünk a gyermek jó utánpótlás képességére.
- Utasításainkat egyszerűen, számukra érthetően fogalmazzuk meg.
- Feladatokat apró lépésekre bontjuk, ismétlésre, gyakorlásra elegendő időt biztosítunk.
- A feladatok végrehajtása közben úgy segítünk a gyermeknek, hogy félelme, gátlásai megszűnjenek.

- Az alapmozgások kialakítására, gyakorlására, az egyensúlyérzék fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk.
- Segítségadásnál figyelünk a gyermek képességeihez mérten a pontos mozgásra, mozgásgátlás oldására.
- Arra törekszünk, hogy a gyermek mozgásigényét kielégítsük.
- A hibásan rögzült mozgásformákat javítjuk.
- A feladatok fokozatos nehezítésével érjük el, hogy a gyermek erőnléte, ügyessége, állóképessége, gyorsasága növekedjen.
- Mozgásos feladatok közben megismertetjük a testrészeket, alakítjuk a gyermek testsémáról szerzett ismereteit.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermek

Magatartászavar

Bevezető

A sajátos nevelési igényű gyermekek közül a pedagógusok számára talán a legnagyobb, legtöbb problémát a magatartás-, és viselkedészavaros gyermek jelenti. Mégis talán a legnagyobb számban velük találkozhatunk az óvodákban, sőt gyakran előfordul, hogy a szülő csak itt szembesül a ténnyel, hogy a gyermekének különleges bánásmódra van szüksége.

A magatartászavarokat mutató gyermekek körének meghatározása nagyon nehéz feladat, mivel sem a jelenség leírásában, sem a definíciókban nincs egységes álláspont. Nem határozhatóak meg egységes jellemző jegyek, az egyes állapotok, tünetek, mert ezek a funkciógyengeségtől a személyiség komplex zavaráig terjedhetnek.

A zavar különféle formában jelentkezhet:

- hyperkinetikus zavar
- magatartászavar
- magatartás és érzelmi zavar
- szorongás
- tic zavarok

A magatartászavar tünetei

A tünetek a viselkedés több területén figyelhetők meg. Nem tévesztendő össze azonban az óvodás gyermek életkori sajátosságából fakadó rendkívüli aktivitással. Az aktivitás ugyanis kisgyermekkorban örömforrás, valamint a környezet megismerésének leghatékonyabb eszköze.

- Neurózis: kiegyensúlyozatlanság, pszichoszomatikus tünetek, pszichogén funkciózavarok
- Agresszivitás: impulzivitás, fokozott agresszív reakciók, szocializálatlan agresszió
- Depresszió: félelmek, bizonytalanság, koncentrációzavarok
- Indulati élet: alacsony frusztrációtolerancia, összeférhetlenség, ingerlékenység

- Társas kapcsolatok: kapcsolatteremtési és kapcsolatmegtartási nehézségek
- Önérvényesítési törekvések: fokozott önérvényesítési vágy, egocentrizmus

További jellemző tünetek figyelhetők meg a

- figyelem
- motorium
- észlelés
- koordináció
- pszichés élet területén.

Természetesen mindaddig nem tekinthetünk egyetlen gyermeket sem magatartászavarral küzdőnek, míg a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, komplex vizsgálat alapján, alá nem támasztja a gyanút.

A magatartászavarral küzdő gyermek óvodai nevelésének fejlesztési alapelvei

- Minden hiperaktív, magatartászavaros, és szorongó gyermek más. Eltérő módszerrel, technikával kell bánni velük.
- A szorongó gyermekeknél minden tevékenységben az önbizalom fejlesztése a feladat.
- Túlmozgásos gyermek a mozgás útján tanul és fejlődik, ezért minden esetben megfelelő hely és mozgás biztosítására kell figyelni.
- A szülővel mindig egységes követelményszintet kell állítani a gyermek felé, ennek következetes betartása elengedhetetlen.
- A hiperaktív magatartászavaros gyermeknek kívülről kell kontrollt biztosítani.
- A közösen kialakított szabályok, szokások keretet adnak a gyermeknek, ez segít a betartásában is.
- Ne várjunk tőle olyat, amire nem képes, de kezeljük ugyanúgy, mint a többi, átlagos gyermeket.
- Fontos tényező a csoportba illesztés: ne egyszemélyes helyzetben történjen a fejlesztő játék. A szocializáció az elsődleges feladat.
- A segítségnyújtásban és a terápiában törekedjünk együttműködésre a különböző szakemberekkel (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, pszichológus).
- Kezdetben spontán tevékenységbe bekapcsolódva fejlesszünk, s csak később próbálkozzunk direkt feladatadással.

A nevelés feltételeinek megteremtése, a csoportok szokásrendszerének kialakítása

Befogadás

A magatartászavaros gyermekek jelentős részének nem okoz problémát az anyáról való leválás, hiszen az óvodában rengeteg új inger várja őket. Fokozottan jellemző a függetlenség, az önállóságra való törekvés. Ugyanakkor ez a gyors leválás jelzés értékű is lehet abban az esetben, ha a gyermek, akkor kerül először közösségbe. Amennyiben év közben érkezik (középső vagy nagycsoportban), vagy esetleg a többedik óvodájába, a befogadás inkább a napirend megismerésére korlátozódik. Az

édesanya igényeit és a gyermek szükségleteit figyelembe véve folyamatos befogadásra is van mód, ezt a lehetőséget a szorongó gyermek befogadásánál feltétlenül alkalmazni érdemes. A bizalom elnyerése, a biztonságérzet alapfeltétel az óvodai befogadáshoz.

Gondozás

A gondozási teendők nem különböznek magatartászavar miatt sajátos nevelési igényű gyermek esetén sem. A feladatok minőségére hangsúlyt kell fektetni. A motorosan aktív gyermekeket segítségadással (kézmosás), feladatadással, mintakövetéssel motiválni lehet.

Egészséges életmódra nevelés

- Olyan elvárásokat támasztani a gyermek felé, amire képes. A nyugodt, kiegyensúlyozott élettempó kialakításánál az adott gyermek vérmérsékletéhez kell viszonyítani, saját határain belül támasszunk elvárásokat.
- A délutáni pihenő idő tiszteletben tartása. A magatartászavaros gyermekek, de főleg a hiperaktív óvodások a délelőtti ingeráradatban jelentősen elfáradnak, így az ebéd utáni alvás, az idegrendszer tehermentesítése elengedhetetlen. Vannak azonban olyan gyermekek, akik mindezek ellenére sem tudnak aludni, tőlük a csendben történő fekvés, apró játékkal való babrálás, esetleg a pihenőidő utolsó fél órájában az asztali elfoglaltság az elvárás.

A **tevékenységformákra** és **fejlesztési tartalmakra** vonatkozóan a sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatban megfogalmazott nevelési célokat és feladatokat tartjuk szem előtt.

Tevékenységformák

Játék tevékenység

Speciális céljaink:

- A magatartászavaros gyermek a játék során egyre kevesebbet konfrontálódjon, együttműködésre legyen képes a társaival.
- A hiperaktív gyermek aktív játékideje kitolódjon, figyelmének tartóssága emelkedjen.
- Érzelmeiket, élményeiket szabadon, következmények nélkül kijátszhatják.

Speciális feladataink:

- Helyet biztosítunk az igény szerinti egyedülléthez, elvonuláshoz.
- A tevékenységek végét, a változást időben megbeszéljük a gyermekekkel, hogy feszültség nélkül léphessenek tovább, illetve időben rákészülhessenek a váltásra.

Társas, közösségi tevékenység

Speciális céljaink:

- A szorongásos tüneteket produkáló gyermekek biztonságban érezzék magukat a csoportban.
- Egyéni megnyilvánulásaik saját örömeikből fakadjanak.
- A magatartászavaros gyermekek képesek legyenek kooperációra csoporttársaikkal, a társas együttélés közös szabályait tartásuk be.
- Kölcsönös baráti kapcsolatok alakuljanak ki.

Speciális feladataink:

- A sajátos nevelési igényű és az átlagos gyermekek baráti kapcsolatainak támogatása, erősítése.
- Olyan környezet megteremtése, amelyben a szorongó gyermek is feloldódva, aktív résztvevője a csoportnak.
- Aktív példamutatás, közös játék a magatartászavaros gyermekkel, pozitív tulajdonságainak kiemelése, erősítése.
- Konfliktus-megoldási technikák alkalmazása, bemutatása, átadása.

Munka jellegű tevékenység

Speciális céljaink:

- A magatartásproblémás gyermekek legyenek képesek utasítást elfogadni, végrehajtani
- A figyelemzavaros gyermekek a munka jellegű tevékenység végrehajtása közben kitartásról, feladattartásról, feladattudatról tegyenek tanúbizonyságot.

Speciális feladataink:

- Kérésnél, utasításnál figyelünk arra, hogy rövid, határozott, egyértelmű instrukciókat adjunk.
- Szemkontaktust folyamatosan tartjuk a gyermekekkel, ezzel tudatosítva, hogy bármikor kérhet és kaphat segítséget.
- A pozitív viselkedést azonnal lereagáljuk, erősítve a megváltozott viselkedésmódot, így lép előre a magatartásának kontrolljában.
- Minden lehetséges szituációban választási alternatívát kínálunk az önbizalom erősítése céljából.

Fejlesztési tartalmak

Anyanyelvi nevelés

Speciális céljaink:

- Alakuljon ki a gyermek adott életkorra jellemző nyelvi fejlettsége
- Annak elérése, hogy a gyermek a nyelvhasználat terén jelentkező nehézségeit leküzdje.

Speciális feladataink:

- Szorongó gyermek akkor és annyit beszélhet, amennyi örömmel, jókedvvel

tölti el.

- Szereplést, megnyilvánulást soha nem követelünk tőle egyszemélyes helyzetben (ünnepek alkalmával), csak ha ő vállalja.
- Hiperaktív gyermek esetén feladatunknak tekintjük a türelem fokozását, hogy képes legyen mások mondandóját kivárni, végighallgatni.
- A beszédészlelés, beszédértés folyamatos fejlesztése

Művészeti tevékenységek

Speciális céljaink:

- A hiperaktív, vagy szorongó gyermek sikerélményhez juttatása, az erősségek további támogatása.
- Ismerje meg az önkifejezés metakommunikatív formáit
- Oldódjon szorongása a különböző művészeti tevékenységek végzése során
- Erősödjön a gyermek türelme, kitartása,
- Alakuljon ki a szerepek önálló vállalására való törekvés
- Erősödjön a gyermekben a "mindenki tehetséges valamiben" érzése.

Speciális feladataink:

- Önbizalom erősítése
- Bizonyos tevékenységek többszöri felkínálása megerősítés céljából.
- A komplex esztétikai nevelésben résztvevő területek összekapcsolása.
- Döntéshelyzetek teremtése, a döntések tiszteletben tartása.
- Hely, mozgás biztosítása.
- A vizuális és a verbális memória fejlesztése.
- Többféle technika bemutatása.
- A kreatív ötletek, eljárások kiemelése, elismerése.
- Minden gyermek egyéni motiválása.

Mindennapos testnevelés

Speciális céljaink:

- Alakuljon ki a koordinált, harmonikus mozgás
- Minőségi változások elérése a gyermek mozgásában.
- Az idegrendszer fejlesztése különféle mozgásos ingerek nyújtásával
- Alakuljon ki a gyermek fokozott teherbírása
- .

Speciális feladataink:

- A mozgás összekapcsolása versekkel, mondókákkal.
- Egyénre szabott feladatadás.
- Az egyensúly, rugalmasság fejlesztése.
- Téri tájékozódás fejlesztése.
- Keresztcsatornák erősítése.
- A nagymozgástól eljutni a finommotorika ügyességéig.
- Sikerélmény nyújtása.

Részképességzavar

Bevezető

Évről-évre növekszik azoknak a gyerekeknek a száma, akik nem úgy teljesítenek az iskolában, ahogyan azt szüleik és a pedagógusok elvárják tőlük. A zavarok előjelei már óvodás korban jelentkeznek. A probléma ténye könnyen, a tapasztalt pedagógus által szinte azonnal érzékelhető, a probléma jellegének azonosítása azonban már sokkal bonyolultabb feladat.

A tanulási zavar, tanulási nehézség, tanulási akadályozottság, vagy a sajátos nevelési igényű gyermek kifejezéseket egyaránt használjuk, azonban ezek nem egymást helyettesítő fogalmak, együtt alkotják a tanulási korlátok körét.

Legkevésbé súlyos a **tanulási nehézség**, amely átmeneti jelleggel csak egyes iskolai helyzeteket érint, a tanulás külső körülményeinek megváltozása miatt következik be (valamivel lassabb tempó, hosszabb betegség miatti elmaradás, családi problémák miatt bekövetkező tanulási visszaesés).

Tanulási akadályozottság akkor jelentkezik, ha több területet érintő, mélyreható, tartós és súlyos pedagógiai problémáról van szó, amely megnehezíti vagy lehetetlenné teszi a hagyományos általános iskolai körülmények közötti fejlesztést.

A **tanulási zavarral** küzdők csoportjába azokat a gyerekeket soroljuk, akik ép értelmi képességekkel rendelkeznek, intelligenciahányadosuk normál övezetbe sorolható, esetenként kiemelkedő, érzékszervi fogyatékoságuk nincs. Mindezek ellenére nehézséggel küzdenek az olvasás, írás és számolás technikájának elsajátításában.

Óvodás korú gyermeknél a tanulási zavar veszélyeztetettségéről beszélhetünk, amely a részfunkciók problémáiban nyilvánul meg. Ez azt jelenti, hogy ha az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, egyensúly, mozgás, stb. képességek működése nem összehangolt, az a későbbiekben megnehezíti az olvasás, írás, számolás elsajátítását.

A **részképességzavar** a tanulási zavarok speciális alcsoportja. Azoknak a tanulási problémáknak a kifejezése, amelyek az észlelés, a mozgás, a nyelv, az emlékezet, a figyelem és a gondolkodás folyamatainak hiányos működése következtében lépnek fel, és az idegrendszer összerendezetlen működésén alapulnak.

A részképességek nem specifikusan kapcsolódnak egy-egy teljesítményhez vagy megnyilvánuláshoz, hanem általában a kultúrtechnikák és más tevékenységek alapjául szolgálnak. E részképességek egybehangolt működése szükséges ahhoz, hogy a komplex teljesítmények létrejöhessenek.

A 3-6 éves kori fejlődési szakaszban megy végbe a különböző észlelési funkciók, (látás, hallás, tapintás, téri tájékozódás) differenciálódása, egyre pontosabb és teljesebb működése, valamint az észlelési és motoros funkciók fokozatos összerendeződése, egészé szerveződése. A motorikus és a megismerő funkciók területén megmutatkozó hiányt nevezzük részképességzavarnak, mely az intelligenciaszinttől független.

Az írás -, olvasás- számolás elsajátításához szükséges pszichikus funkciók (pl.: figyelem, emlékezet, egyensúly... stb.), intenzív fejlődése az óvodáskorra tehető. A funkciók működésének integrációja hatéves korig kialakul, ami azt jelenti, hogy az iskolai tanulási nehézségek, megfelelő óvodai fejlesztő munkával megelőzhetők, vagy csökkenthetők. Óvodáskorban rohamosan fejlődnek a szenzomotoros (pl.: finommotorika, térorientáció, testséma, látási, hallási, tapintási észlelés, téri és idői

rendezettség) képességek, de igen egyenlőtlen is lehet a fejlettségi szintjük.

Veszélyeztetettnek számít minden ötödik életévét betöltött olyan nagycsoportos, akinél felismerhető az alacsony szintű/hibás mozgáskoordináció, az éretlen egyensúlyérzék, a szinte leállíthatatlan „mozgáséhség”, a ceruzahasználat éretlensége vagy háritása, a finommozgások ügyetlensége és a rövid ideig tartó, könnyen elterelhető figyelem. Gyakori a bizonytalan testséma mellett a térbeli tájékozódás és a lateralitás (oldalosság) hiányos ismerete is.

Az óvodai (kezdeményező) foglalkozásokon is csak részben, illetve rövid ideig és esetleges aktivitással vesznek részt, emellett a nekik nem tetsző feladathelyzetekből gyorsan kiszállnak.

A részképességzavarok rendszere

1. A kognitív funkciók zavarai

- Percepció zavarai
- Figyelem zavarai
- Emlékezet zavarai
- Gondolkodás zavarai
-

2. A motorium zavarai

- Nagymozgás zavarai
- Finommotorika zavarai
- A cselekvés irányításának zavarai
- Izomtónus zavarai
- Hiperaktivitás

Az részképesség zavarral küzdő gyermek óvodai nevelésének fejlesztési alapelvei

- A gyermekek különböző fejlődési üteméből adódóan az óvodában több lehetőség nyílik a fejlesztő beavatkozásra.
- A szenzoros képességek rohamosan fejlődnek ebben a korban, de a színvonaluk egyenetlen, ezért mindenre érdemes figyelni.
- A lemaradó funkciók beérhetnek, ha ösztönző környezetet biztosítunk.
- A fejlesztésnél mindig a gyermek meglévő tapasztalataiból, tudásából induljunk ki.
- Fokozatosan haladjunk a nehezebb dolgok felé.
- Minden tevékenység fejlesztése közben az önbizalom erősítése is cél.
- Mindenben közelítsünk az általános elváráshoz.
- Adjunk lehetőséget az egyéni megoldási stratégiák kialakulására.
- A szülővel minden esetben át kell beszélni a követelmény szintjét és miértjét.
- A segítségnyújtásban törekedjünk együttműködésre a különböző szakemberekkel (logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, pszichológus).
- Hangsúlyos az egész személyiség fejlődése.

A nevelés feltételeinek megteremtése, a csoportok szokásrendszerének kialakítása

Beszoktatás

- A részképességzavarral küzdő gyermekeknek nem okoz több gondot az óvodába lépés, mint egy átlagos, probléma nélküli gyermeknek. Igaz ez azért is, mert a részképességzavarok leginkább csak később jelennek meg, jóval az után, hogy a gyermek már óvodába került.
- Nehezebb óvodai beszokás akkor jelentkezhet, ha a később megnyilvánuló képességzavarokon túl magatartásbeli gondok, vagy erős szorongás is jelentkezik a gyermeknél. A magatartási problémát a következetes, határozott kezelés, a szorongást pedig a pozitív megerősítés segítheti.
- A folyamatos beszoktatásra természetesen itt lehetőség van, ilyenkor az anyagyermek kapcsolat jobban megfigyelhetővé válik a pedagógus részére.

Gondozás

A gondozási teendők a részképességzavarokat mutató gyermekeknél nem különböznek, a végrehajtott gondozási tevékenységek minőségére azonban figyelmet kell fordítani. A szórt figyelemmel, gyenge auditív emlékezettel bíró gyermekeknek többszöri ismétlésre van szüksége. Különös gondot kell fordítani az öltözési feladatok végrehajtására. Nehezített lehet ez a terület annak a gyermeknek, akinél a cselekvés irányításában mutatkoznak zavarok, nagymozgása koordinálatlan, és finommotorikája gyenge. Türelem, segítségadás, gyakori bizonyítási lehetőség, biztatás, dicséret viheti előre a bátortalan gyermeket.

Egészséges életmódra nevelés

- A környezet megóvása, tisztán tartása fontos célkitűzés a részképességzavaros gyermekek nevelésében is.
- A mintakövető magatartás elengedhetetlen, a pozitív példa a gyermekre erőteljes hatással van.

Tevékenységformák

Tanulási tevékenység

Speciális céljaink:

- Fejlődjenek az elmaradást mutató képességeket
- Alakuljon ki az önálló feladatvégzésre való törekvés.

Speciális feladataink:

- Gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus iránymutatása alapján folyamatosan, következetesen fejlesztjük a képességeket

Fejlesztési tartalmak

Anyanyelvi nevelés

Speciális céljaink:

- Alakuljon ki az adott életkorra jellemző nyelvi fejlettség
- Alakuljon ki az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges anyanyelvi bázis

Speciális feladataink:

- A beszédészlelés, beszédértés folyamatos fejlesztése.
- A figyelem, az auditív memória fejlesztése.
- A mentális lexikon gyarapítása.
- A beszéd összekapcsolása a mozgással.
- A szerialitás fejlesztése.

A külső világ tevékeny megismerése - környezeti nevelés

Speciális céljaink:

- A gyermek ismerje meg az őt körülvevő szűkebb és tágabb környezetet
- Igazodjon el a természeti és a társadalmi környezetben

Speciális feladataink:

- A pontos érzékelés, megfigyelés fejlesztése.
- A környezetünk tapasztalati úton való megismerése.
- Természetes érdeklődésének, kíváncsiságának kiaknázása.
- Erősíteni a gyermek motivációs bázisát, érzelmi stabilitását, nyitottá téve őt a világ tevékeny megismerése iránt.
- Minden lehetséges esetben tevékenységet csatolni a megismeréshez, ezzel segítve a tapasztalást, és a bevéését.

Matematikai nevelés

Speciális céljaink:

- Legyen képes a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzés terén jelentkező nehézségeket leküzdésére
- Érje el a megismerő és gondolkodási funkciók terén az életkornak megfelelő fejlettségi szintet.
- Alakuljon ki az életkorra jellemző logikus gondolkodás

Speciális feladataink:

- A kognitív funkciók fejlesztése (észlelés, megismerés, figyelem, emlékezet, gondolkodás).
- A matematikai fogalmak megismertetése.
- A megismerési folyamat tevékenységbe ágyazása.

- A térbeli és a síkban való tájékozódás fejlesztése, valamint a transzformáció erősítése.
- Az irányfelismerés stabilizálása.
- A szerialitás fejlesztése.

Művészeti tevékenységek

Speciális céljaink:

- A gyermek sikerélményhez juttatása, az erősségek további támogatása.
- Ismerje meg az önkifejezés metakommunikatív formáit
- Oldódjon szorongása a különböző művészeti tevékenységek végzése során
- Erősödjön a gyermek türelme, kitartása,
- Alakuljon ki a szerepek önálló vállalására való törekvés
- Erősödjön a gyermekben a "mindenki tehetséges valamiben" érzése.
-

Speciális feladataink:

- Önbizalom fejlesztése.
- Vizuális és verbális memória fejlesztése.
- A forma és térérzékelés, a téri tájékozódás fejlesztése.
- A szerialitás fejlesztése.
- A finommotorika fejlesztése.
- A beszédészlelés, beszédmegértés fejlesztése.
- Beszédhang-differenciálás fejlesztése.
- Többféle technika bemutatása.
- Bizonyos tevékenységek többszöri felkínálása megerősítés céljából.
- A kreatív ötletek, eljárások kiemelése, díjazása.
- Minden gyermek egyéni motiválása.

Mindennapos testnevelés

Speciális céljaink:

- Alakuljon ki a koordinált, harmonikus mozgás
- Minőségi változások elérése a gyermek mozgásában.
- Az idegrendszer fejlesztése különféle mozgásos ingerek nyújtásával
- Alakuljon ki a gyermek fokozott teherbírása

Speciális feladataink:

- Testséma fejlesztése.
- Saját testén és a térben való tájékozódás fejlesztése.
- A nagymozgások, valamint a finommozgás fejlesztése.
- A rugalmasság és egyensúly fejlesztése.
- Keresztcsatornák erősítése.
- Mozgásreprodukció fejlesztése.
- Mozdulat, mozgás végrehajtása verbális utasítás alapján.
- Egyénre szabott feladatadás.
- Sikerélmény nyújtása

3. sz. MELLÉKLET: 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete

1. ÓVODA

(a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodára vonatkozó eltérő követelmények a megjegyzésben külön feltüntetve)

I. HELYISÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

	A	B	C
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
2.	csoporszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoporszoba alapterülete nem lehet 2 kevesebb, mint 2 m /fő
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1	
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési- oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani
6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben alakítandó ki.
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az	

		intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1	
9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1	
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és telephelyen 1	
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.
12.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.
13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1	
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása – aránytalan teher és többletköltség nélkül – a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen.
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC - nemenként 1)	Gyermeklétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol

			mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
18.	felöltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
19.	felöltöző mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
20.	felöltöző WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
21.	felöltöző zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható.
24.	felöltöző étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
28.	szárászaru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
29.	földesárú raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
31.	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív

		telephelyen) szintenként 2	pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
34.	A fogyatékoság jellege szerint a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, tervezési program többet is előírhat.		

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágycetűk, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	
13.	2. Tornaszoba		
14.	tornapad	2	
15.	tornaszőnyeg	1	

16.	bordásfal	2	
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint.
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	
22.	Asztal	1	
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.
24.	Szőnyeg	1	
25.	játéktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	
26.	4. óvodapszichológusi szoba		
		Gyermeklétszám szerint	
27.	Asztal	1	
28.	Szék	4	
29.	Szőnyeg	1	
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1	
31.	5. Játszóudvar		
32.	kerti asztal	gyermek-csoportonként 1	
33.	kerti pad	gyermek-csoportonként 2	
34.	Babaház	gyermek-csoportonként 1	
35.	udvari homokozó	gyermek-csoportonként 1	
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint	
38.	6. Intézményvezetői iroda		
39.	íróasztal és szék	1-1	
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1	
41.	Telefon	1	

42.	Fax	1	
43.	Könyvszekrény	1	
44.	Iratszekrény	1	
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1	
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	
47.	számítógépasztal és szék	1-1	
48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda		
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
50.	íróasztal és szék	1-1	
51.	Iratszekrény	1	
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.
53.	számítógépasztal és szék	1-1	
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	
55.	8. Nevelőtestületi szoba		
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1	
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.
59.	Könyvszekrény	2	Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.
60.	Fénymásoló	1	
61.	Tükör	1	
62.	9. Többcélú helyiség		
63.	tárgyalóasztal székekkel	1	
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.
65.	11. Gyermeköltöző		
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	
68.	12. Gyermekmosdó, WC		

	helyiség		
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	
70.	Falitükör	mosdókagylónként 1	
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkéfe, szappantartó
3.	Fésűtartó	csoportonként 1	
4.	Törülköző	felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	
5.	Abrosz	asztalonként 3	
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1	
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	

IV. A FELNŐTTEK MUNKAÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
2.	mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
3.	Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
4.	Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
5.	Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
6.	Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
7.	Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
8.	Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna

10.	Hűtőgép	óvodánként 1	
11.	Porszívó	óvodánként 1	

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
2.	különböző játékok (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermek-csoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint

17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint
18.	projektor vagy írásvetítő	1	

VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Beszéd fogyatékosok		
2.	tükör 120 X 180 cm	csoportonként 1	
3.	logopédiai alapkészlet	csoportonként 1	
4.	2. Hallási fogyatékosok		
5.	Dallamíró	csoportonként 1	
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenhármat, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1	
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1	
11.	3. Látási fogyatékosok		
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára

13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1	
-----	---	--------------------------	--

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik
2.	Elsősegélyláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
3.	gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	
5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	

4. sz. MELLÉKLET: Német nemzetiségi könyvek listája

A nyelvi nevelés elengedhetetlen feltétele a nyelvi nevelést segítő eszközök széles skálája.

Nemzetiségi alapprogramunk:

- Nagy Jenőné: Lachen, entdecken, bewundern

Könyvek:

- Artner Istvánné-Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr
- Theresia Talabér: Spiel mit dem Wort, Spiel mit der Sprache
- Társasjátékok, kirakók
- Nagy Lajosné: Sprachbuch für kleine Leute
- Heves Ferenc: Musik 1-2
- Pappné Windt Zsuzsanna: Der Sandmann
- Balogh Zoltánné: Deutsch für dich 1-2
- 101 Spiele - Nemzeti Tankönyvkiadó
- Német nyelvkönyv óvodapedagógusoknak, tanítóknak, szülőknek - Főnix Zenei Nyelvstúdió
- Továbbképzések anyagai (Lernwerstatt-Baja, Ohne Hören kein Sprechen - Goethe Institut
- Lehrplan Deutsch als Nationalitätensprache Jahrgangstufe 1-10, Landesbildungsbüro für Dienstleistung, OKSZI, Bp, 1996.
- Christian Hoerburger: Oh ene mene mei,1997
- Vera Galambos: LOS! Etnikum Kiadó, Bp, 1997.
- Theresia Klinger: Deutsch 6, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 2005.
- ILSE BILSE: Zwölf dutzend alte Kinderverse, Berlin
- Brüderchen, kann tanz mit mir, Print-x Kiadó
- Kunterbunte Sprach und Singspiele, Zusammengestellt von Margret Lamparter, Ludwigsburg
- Ungarndeutsche Kindergärten zeigen Profil. Pécs, UdPI, 2013.
deutsch: <http://udpi.hu/hu/dokumentumok/tudasanyagok/gyokerek-es-szarnyak/235-kindergeigkonz1/file>
ungarisch: <http://udpi.hu/hu/dokumentumok/tudasanyagok/gyokerek-es-szarnyak/252-sajatosovodaikonceptio/file>
- Jäger-Manz, Monika (2012): *Ich sag' dir was!* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.¹
- Jäger-Manz, Monika (2016): *Ich sag' dir was!* Bajapress, Baja.
- Klein, Ágnes (2013): *Meine ersten deutschen Wörter. Eine Empfehlung für Wortschatzvermittlung im Kindergarten.* PTE-IGYK, Szekszárd.
- Burkhardt Montari, Elke (2000): *Wie Kinder mehrsprachig aufwachsen.* Brandes & Apsel, Frankfurt am Main.
- Jäger-Manz, Monika (2013): *Primäre sprachliche Sozialisation ungarndeutscher Kinder.* Eötvös József Főiskolai Kiadó, Baja.

¹ erste Veröffentlichungen: 1998, 2005

- Klein, Ágnes (2009): *Empirische Untersuchungen zur Sprachaneignung in ungarndeutschen Nationalitätenkindergärten*. In: Deutsch revival. Knipf-Komlósi, Elisabeth – Erb, Maria – Hock-Englender, Ibolya (Hrsg.), Folium Kft, Budapest.
- Klein, Ágnes (2013): *Wege zur Zweisprachigkeit*. Pro Pannonia Kiadó, Pécs.
- <http://udpi.hu/hu/tamop/deutsch-am-ganzen-tag-kindergarten>
- Mammel, Rosa (1995): *Deutsch im Kindergarten I. — Förderung der Zweitsprache; Rahmenplan I.* Budapest
- Mádl-Pálfi, Lívia – Tujner-Markó, Beáta (1999): *Kasperltheater rund ums Jahr*. Pannon Klett Verlag, Stuttgart.
- Vorhold, Christine – Neugebauer, Barbara: *Bausteine Kindergarten Sammelband 1-11*. Bergmoser+Höllner Verlag GmbH 1990 Aachen
- Donovald Józsefné (2011): *Ungarndeutsche Volkskunde 1-4*. Nemzeti Takönyvkiadó, Budapest.
- http://udpi.hu/tamop/pdf/KT-1319_Schatztruhe_1-4/KT_1319_Schatztruhe_1-4.pdf
- Heil, Helmut (1991): *Ungarndeutsche Volkstänze 1-2-3*. Pécs.
- Heil, Helmut (1994): *Ungarndeutsches Trachtenbuch*. Fünfkirchen/Pécs.
- Hock-Englender, Ibolya – Flóding, Maria (2003): *Methodische Hinweise zur Volkskunde für die 1.-4. Klasse der Grundschule*. Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény, Budapest.
- http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/methodische_hinweise_zur_volkskunde/1_4/index.htm
- Hock-Englender, Ibolya – Frey, Maria (2003): *Methodische Hinweise zur Volkskunde für die 5.-8. Klasse der Grundschule*. Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény, Budapest.
- http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/methodische_hinweise_zur_volkskunde/5_8/index.htm
- Jäger-Manz, Monika (2015): *Traditionen kindgemäß pflegen*. Bajapress, Baja.²
- Kremer, Elisabeth (2007): *Fekeder Bilderbuch*. Temporg, Pécs.
- http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/feke_d/fekedi_kepeskonyv/index.htm
- Heil, Helmut (1991): *Ungarndeutsche Volkstänze 1-2-3*. Pécs.
- Heil, Helmut (1994): *Ungarndeutsches Trachtenbuch*. Fünfkirchen/Pécs.
- Hock-Englender, Ibolya – Flóding, Maria (2003): *Methodische Hinweise zur Volkskunde für die 1.-4. Klasse der Grundschule*. Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény, Budapest.
- http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/methodische_hinweise_zur_volkskunde/1_4/index.htm
- Hock-Englender, Ibolya – Frey, Maria (2003): *Methodische Hinweise zur Volkskunde für die 5.-8. Klasse der Grundschule*. Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény, Budapest.
- http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/methodische_hinweise_zur_volkskunde/5_8/index.htm
- Jäger-Manz, Monika (2015): *Traditionen kindgemäß pflegen*. Bajapress, Baja.³
- Kremer, Elisabeth (2007): *Fekeder Bilderbuch*. Temporg, Pécs.

- http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/nemetek/feke_d/fekedi_kepeskonyv/index.htm

CD-k:

- 5. Magyarországi Német Táncháztalálkozó
- Kindergarten und Mitmachlieder
- Familymusic Spielen: Die 20 schönsten Kindergarten und Mitmachlieder
- Ferry: Und dann tanz ich
- Klaus W. Hoffmann: Heute tanzen wir
- Klaus W. Hoffmann: Wozu sind die Hände
- Lena, Felix und die Kita: Kindergarten und Mitmachlieder
- Rolf Zuckowsky: Rolfs bunte Liederreise
- Rolf Zuckowsky: Rolfs Liederkalender
- Ungarndeutsche Volkstänze 1, 2
- Varions Artist: Karneval der Tiere
- Volker Rosin: Spielen und lernen Kinderhits
- Wolfgang Hering: Kuntebunte Fingerspiel-Lieder
- Zengó felett